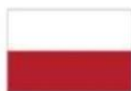

Fundusze Europejskie
dla Śląskiego

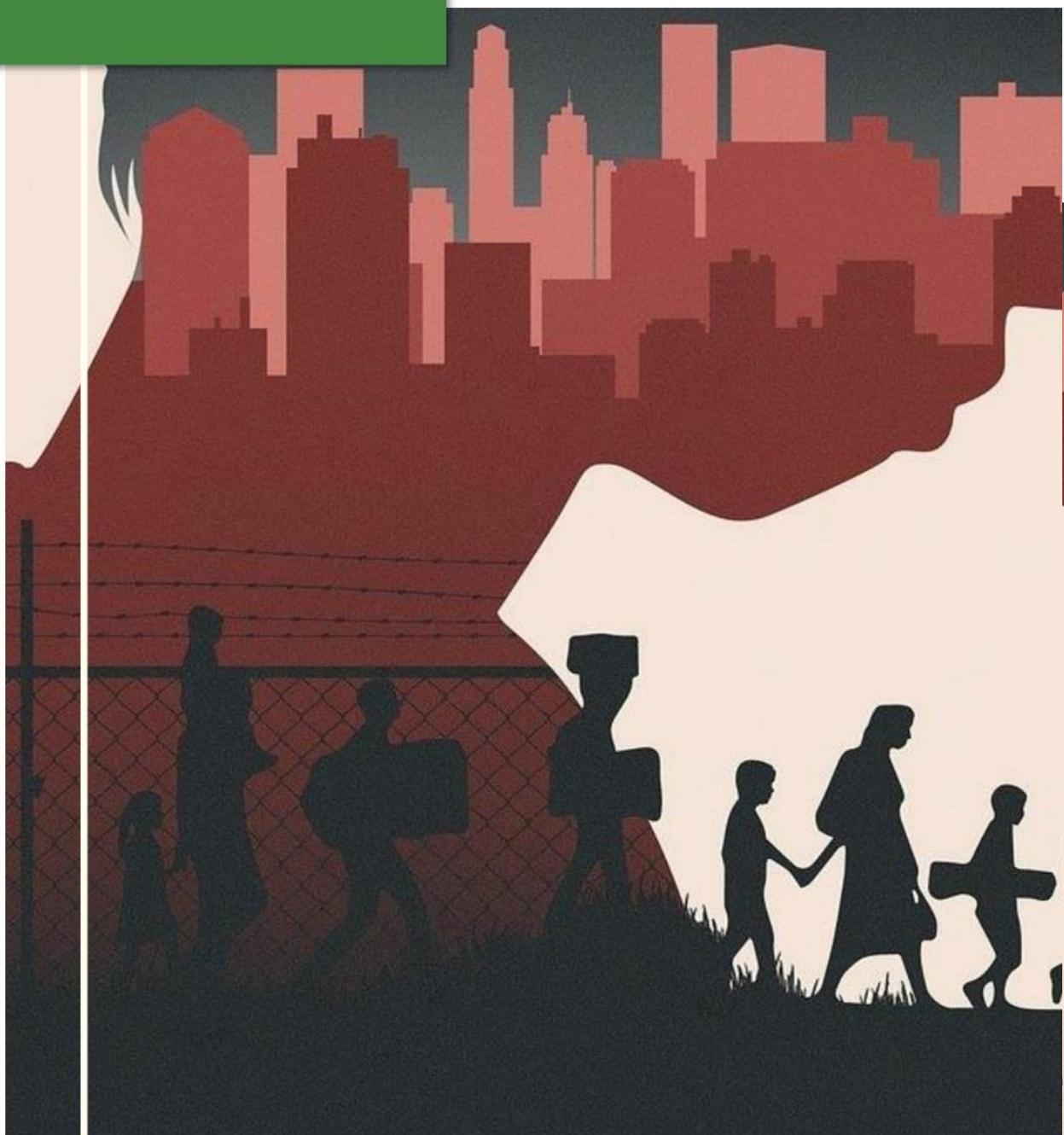
Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Województwo
Śląskie

RAPORT KOŃCOWY

20
24

Ewaluacja dotycząca wsparcia
obywateli państw trzecich w ramach
RPO WSL na lata 2014-2020 i FE
SL 2021-2027

Fundusze Europejskie

Obrazy przedstawione na okładce dostępne na platformie pixabay.com –
rozpowszechniającej obrazy wolne od praw autorskich.

Wykonawca:

EVALU Sp. z o.o.

ul. Dzika 19/23 lok. 55

00-172 Warszawa

e-mail: evalu@evalu.pl

SPIS TREŚCI

TABELA SKRÓTÓW	5
STRESZCZENIE	8
SUMMARY	13
WPROWADZENIE	18
OPIS ZASTOSOWANEJ METODYKI ORAZ ŹRÓDEŁ INFORMACJI WYKORZYSTYWANYCH W BADANIU	18
WYNIKI BADANIA	23
1 Ocena wsparcia udzielonego obywatelom ukraińskim w ramach RPO WSL na lata 2014-2020.	23
1.1 Skuteczność wsparcia OPT w ramach RPO WSL 2014-2020	25
1.2 Użyteczność wsparcia RPO WSL	38
2 Ocena możliwości wsparcia obywateli państw trzecich w ramach FE SL 2021- 2027	42
2.1 Potrzeby bytowe obywateli państw trzecich	42
2.2 Kwalifikacje i kompetencje obywateli państw trzecich	49
2.3 Potrzeby uczniów pochodzących z państw trzecich	57
2.4 Działania pożądane do realizacji w ramach FE SL -perspektywa uchodźców ukraińskich, beneficjentów i realizatorów RPO WSL oraz perspektywa ekspercka ..	71
2.5 Potencjał instytucjonalny podmiotów udzielających wsparcia OPT w województwie śląskim – pożądane kierunki działań na rzecz społeczeństwa przyjmującego i jego instytucji	80
2.6 Spodziewana trwałość wsparcia OPT w ramach FE SL	88
2.7 Benchmarking rozwiązań wsparcia OPT w innych programach unijnych ...	91
3 Rekomendacje dotyczące wsparcia OPT w ramach FE SL 2021-2027	93
3.1 Rekomendowane typy działań i kryteria wyboru projektów w ramach Działania 7.3 FE SL 2021-2027	93
3.2 Rekomendacje dotyczące wsparcia OPT w ramach FE SL 2021-2027	96

4	SPIS MAP, WYKRESÓW I TABEL.....	104
5	Załączniki	106
5.1	Załącznik nr 1. Wykaz materiałów źródłowych	106
5.2	Załącznik nr 2. Zestawienie liczby obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową w województwie śląskim w latach 2022-2024	109
5.3	Załącznik nr 3. Zestawienie tabelaryczne rozwiązań przyjętych w pozostałych programach unijnych na lata 2021-2027.....	109

TABELA SKRÓTÓW

Skrót	Rozwinięcie
BDL	Bank Danych Lokalnych
BUR	Baza Usług Rozwojowych
CAWI/CATI	Internetowy wywiad komputerowy wspomagany telefonicznie
CARE	Międzynarodowa organizacja pozarządowa, zajmująca się dostarczaniem pomocy humanitarnej i wspieraniem długoterminowych projektów rozwojowych, przede wszystkim w krajach trzeciego świata
CIC	Centrum Integracji Cudzoziemców
CIdC	Centrum Integracyjne dla Cudzoziemców
CEFR	Europejski System Opisu Kształcenia Językowego
DFR	Departament Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
DFS	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego
DRT	Departament Rozwoju i Transformacji Regionu
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny na lata 2014-2020
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus na lata 2021-2027
FAMI	Fundusz Azylu Migracji i Integracji 2021-2027
FE	Fundusze Europejskie
FEDS 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska na lata 2021-2027
FEKP 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027
FELU 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027
FELB 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego na lata 2021-2027
FELD 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Łódzkiego na lata 2021-2027

Skrót	Rozwinięcie
FEM 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027
FEMA 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021-2027
FEO 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Opolskiego na lata 2021-2027
FEPK 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027
FEPD 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego na lata 2021-2027
FEP 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027
FE SL	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
FESW 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027
FEWiM 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027
FEW 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027
FEPZ 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
IP	Instytucja Pośrednicząca
IZ	Instytucja Zarządzająca
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
NGO	Organizacja pozarządowa, z ang. Non Government Organisation
OP	Oś Priorytetowa
OPP	Organizacja pożytku publicznego
OPT	Obywatele państw trzecich
OPZ	Opis przedmiotu zamówienia

Skrót	Rozwinięcie
PI	Priorytet Inwestycyjny
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPO WSL	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020
SIO	System Informacji Oświatowej
UA	Ukraina
UM WSL	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
UW	Urząd Wojewódzki
WUP Katowice	Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach

STRESZCZENIE

Raport został przygotowany w ramach badania pt. „Ewaluacja dotycząca wsparcia obywateli państw trzecich w ramach RPO WSL na lata 2014-2020 i FE SL 2021-2027” zrealizowanego przez firmę EVALU Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Badanie było realizowane w okresie maj– lipiec 2024.

Cele badania obejmowały ocenę wsparcia adresowanego do uchodźców wojennych z Ukrainy realizowanego w ramach projektów EFS i EFRR RPO WSL na lata 2014-2020 oraz wypracowanie zaleceń dla wsparcia dedykowanego OPT w ramach FE SL 2021-2027.

W trakcie badania zastosowano kilka metod badawczych. Przeprowadzono analizę desk research, która objęła szereg źródeł – dokumentację programową i konkursową RPO WSL oraz FE SL, dane monitoringowe RPO WSL, dane statystyczne i raporty dotyczące sytuacji OPT w województwie śląskim oraz dynamiki migracji w regionie, opracowania naukowo-badawcze dotyczące zmian w sytuacji obywateli państw trzecich, itp. Przeprowadzono także badania terenowe: wywiady pogłębione z przedstawicielami IZ i IP RPO WSL 2014-2020 oraz FE SL 2021-2027 (6), wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zajmujących się obsługą cudzoziemców (17), wywiady pogłębione z przedstawicielami pracodawców zatrudniających obywateli państw trzecich (OPT) – 5, wywiady pogłębione z nauczycielami, asystentami międzykulturowymi, pedagogami szkół, w których uczy się najwięcej uczniów OPT w regionie (10), badanie ankietowe z przedstawicielami 139 beneficjentów i realizatorów projektów RPO WSL, badanie ankietowe z przedstawicielami 665 szkół publicznych województwa śląskiego oraz ankietę audytoryjną z uchodźcami ukraińskimi (66), benchmarking rozwiązań (działań, kryteriów) stosowanych w innych niż FE SL 2021-2027 programach unijnych na poziomie krajowym/regionalnym w perspektywie 2021-2027 w ramach wsparcia obywateli państw trzecich. Na etapie raportu końcowego przeprowadzono także wywiad grupowy z przedstawicielami UM WSL oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach.

Ocena wsparcia udzielonego obywatelom ukraińskim w ramach RPO WSL na lata 2014-2020.

W ramach RPO WSL realizowano w latach 2022-2023 następujące cele szczegółowe ukierunkowane na wsparcie uchodźców ukraińskich: wzrost zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

(Poddziałanie 9.1.7), wzrost dostępności i jakości/lepszy dostęp do usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu (Poddziałanie 9.2.10 oraz Poddziałanie 10.2.5), wzrost liczby i stabilności miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej (Poddziałanie 9.3.1), wzrost dostępu do wysokiej jakości kształcenia ogólnego (Poddziałanie 11.1.6) oraz Poprawa kompetencji i kwalifikacji kadr pracowniczych przedsiębiorstw sektora MŚP zgodnie z ich potrzebami (Poddziałanie 8.2.3). Niemal wszystkie cele szczegółowe zostały zrealizowane w znacznym stopniu. Wyjątek stanowi Poddziałanie 8.2.3, w którym odnotowano znikome zainteresowanie pracodawców podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji zatrudnionych OPT, co wynikało z powierzania uchodźcom ukraińskim głównie prac prostych, produkcyjnych oraz niestabilności ich miejsc pracy.

Łącznie w ramach RPO WSL 2014-2020, wsparto integrację lokalną i zawodową 4993 obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową, przygotowano 236 mieszkań socjalnych, z których skorzystało 116 uchodźców, wsparto 81 szkół, w których uczyło się 952 uczniów ukraińskich. Projekty EFS realizowane były w niemal wszystkich powiatach regionu. W trakcie realizacji projektów napotymano na liczne problemy, do których przede wszystkim należała mobilność uczestników, ich wycofywanie się z działań projektowych, ale także ich niska gotowość do poddania się wsparciu, wynikająca z traumy wojennej oraz w niektórych przypadkach – bariery językowej. Problemy te oraz relatywnie krótki okres realizacji wsparcia przy lokalnym zakresie wsparcia to główne przyczyny niskiego poziomu wykorzystania środków przeznaczonych na wsparcie uchodźców w ramach RPO WSL, szczególnie w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej, usług społecznych i ekonomii społecznej. Największą popularnością wśród beneficjentów działań integracyjnych cieszyły się kursy językowe, wyjazdy i zajęcia integrujące z lokalną społecznością, poradnictwo prawne i psychologiczne, zaś wśród szkół – doposażenie szkół w odpowiednie materiały edukacyjne, sprzęt ICT oraz niezbędne wyposażenie sal.

Kierunki wsparcia RPO WSL były kompletne, biorąc pod uwagę okres wdrażania Programu. Odpowiadały na najpilniejsze potrzeby uchodźców ukraińskich, komplementarnie z pomocą państwową wynikającą ze specustawy oraz działaniami Urzędów Wojewódzkich i pomocą oferowaną z różnych donacji przez organizacje pozarządowe. Wsparcie jest trwałe, w niemal co drugim projekcie, w którym powstawały mieszkania socjalne są one nadal zajmowane wyłącznie lub w większości przez uchodźców ukraińskich, niemal trzy czwarte beneficjentów i realizatorów wsparcia nadal kontynuuje takie jego formy jak: poradnictwo prawne i

specjalistyczne, zapewnienie pobytu dzieci ukraińskich w placówce wsparcia dziennego, pomoc rzeczową, korepetycje przedmiotowe dla dzieci, asystenturę rodzinną, grupy wsparcia i zajęcia terapeutyczne.

Wsparcie RPO WSL, mimo swojej użyteczności i trafności w miejscach realizacji projektów nie było wykorzystywane na szeroką skalę, głównie ze względu na krótki okres realizacji projektów oraz lokalny, a więc ograniczony charakter działań. Łącznie wsparto ok. 6% uchodźców ukraińskich mieszkających w okresie realizacji Programu w województwie śląskim.

Ocena możliwości wsparcia obywateli państw trzecich w ramach FE SL

W województwie śląskim co drugi obywatel państw trzecich to obywatel Ukrainy objęty ochroną tymczasową. Pozostali reprezentują głównie kraje azjatyckie oraz kraje Ameryki Południowej. Przybywają oni na Śląsk w celach zarobkowych, mając załatwioną wcześniej pracę oraz miejsce – najczęściej zbiorowego - zakwaterowania. Traktują swój pobyt jako tymczasowy, nie lokują w Polsce swoich rodzin. Migranci ekonomiczni z państw trzecich to głównie mężczyźni, w wieku do 45 lat, najczęściej z wykształceniem średnim lub wyższym. Ich zarobki przekraczają płacę minimalną. Integrują się głównie w miejscu pracy. Zdecydowanie najszerzej rozpoznano potrzeby obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową. W skali całego kraju niemal połowa uchodźców żyje poniżej ustawowej granicy ubóstwa. Mimo, że w województwie śląskim pracuje około 76% uchodźców w wieku produkcyjnym, to najczęściej wykonują oni prace dorywcze, w niepełnym wymiarze czasu pracy. Ponad połowa uchodźców pracuje w oparciu o pensję minimalną. Częściej niż co czwarty uchodźca to samotna kobieta z dziećmi, co wyklucza podejmowanie lepiej płatnej pracy w systemie dwu-trzymianowym, w większości (71%) gospodarstw domowych uchodźców ukraińskich pracuje tylko jedna osoba. Mimo relatywnie wysokiej aktywności zawodowej, zaledwie 19% uchodźców w wieku produkcyjnym odprowadza składki do ZUS.

W województwie śląskim około 64% uchodźców wynajmuje mieszkania. Połowa z nich nie płaci czynszu samodzielnie korzystając z rządowego programu dofinansowania kosztów zakwaterowania w wysokości 40 PLN za osobę dziennie (zarówno osobę dorosłą, jak i dziecko) (powszechnie zwany programem 40+). Jego likwidacja z dniem 1 lipca 2024 roku w połączeniu z uzależnieniem możliwości organizacji miejsc zbiorowego zakwaterowania od decyzji wojewody niesie za sobą

ryzyko kryzysu bezdomności wielu rodzin, w tym szczególnie seniorów w wieku poprodukcyjnym z emeryturą w wysokości 400-500 zł.

Potrzeby bytowe uchodźców ukraińskich obejmują szeroki zakres kategorii. Jak wynika z wielu badań, dotyczą one pomocy rzeczowej, znalezienia atrakcyjnego zatrudnienia, dostępu do opieki zdrowotnej oraz miejsca zakwaterowania. Brak dostępu do bezpłatnej opieki zdrowotnej ma w Polsce charakter systemowy, jest on jednak szczególnie dotkliwy dla uchodźców, którzy nie dysponują w większości środkami na pokrycie kosztów lekarzy prywatnych, zaś lekarze w POZ mają trudności z realizacją wywiadu lekarskiego z uwagi na barierę językową.

Potrzeby informacyjne i edukacyjne uchodźców ukraińskich również są szerokie. Obejmują one zarówno nieustającą potrzebę wsparcia prawnego, zdobycia orientacji w przepisach polskich, jak i możliwości edukacyjnych dla siebie i rodziny, kursów zawodowych umożliwiających zdobycie dobrej pracy, a przede wszystkim kursów językowych gwarantujących osiągnięcie znajomości języka polskiego na poziomie minimum B1 nie tylko w mowie, ale także w piśmie.

Statystyki WUP wskazują na fakt, że uchodźcom ukraińskim najczęściej – ze względu na barierę językową – oferuje się prace proste i produkcyjne. Statystyki te wskazują na niskie dopasowanie ofert pracy do kwalifikacji uchodźców z Ukrainy, z których niemal połowa legitymuje się wyższym wykształceniem. Jak wynika z badania agencji zatrudnienia i pracodawców zatrudniających uchodźców ukraińskich występuje istotne ograniczenie dostępu do szkoleń zawodowych dla pracowników z Ukrainy. Badanie wskazuje, że zatrudnienie poniżej kwalifikacji jest powszechniejsze wśród kobiet niż wśród mężczyzn i dotyczy odpowiednio 51% i 39% uchodźców ukraińskich¹.

W województwie śląskim działa wiele podmiotów wspierających procesy migracyjne. Potencjał do realizacji wsparcia w ramach Działania 7.3 jest znaczny w skali lokalnej. Instytucje rynku pracy oraz instytucje pomocy społecznej nie definiują potrzeb wzmocnienia swojego potencjału w pracy z uchodźcami ukraińskimi. Występuje jednak potrzeba wzmocnienia kadr administracji rządowej w województwie. Potencjalni beneficjenci potrzebują wsparcia w rekrutacji grup docelowych, wsparcia

---

¹ NOTA PRZEDSTAWIAJĄCA ASPEKTY PŁCI:i ZRÓDŁA UTRZYMANIA I DOSTĘP DO PRACY WSRÓD UCHODZCÓW Z UKRAINY W KRAJACH SASIEDNICH, UN Women, 2023

kompetencyjnego w zakresie pracy z osobami z doświadczeniem wojennym, wsparcia psychologicznego dla członków zespołu badawczego. Zdecydowana większość beneficjentów i realizatorów projektów RPO WSL chciałaby kontynuować realizację projektów ukierunkowanych na wsparcie obywateli państw trzecich. W regionie dobrze funkcjonuje pomoc materialna i rzeczowa, potrzeby informacyjne są zaspokajane w dużych ośrodkach miejskich. Podstawową kwestią istotną dla zapewnienia trwałości wsparcia, rozumianej jako adaptacyjność OPT do atrakcyjnego dla nich śląskiego rynku pracy jest wysokość wynagrodzenia oraz zgodność wykonywanej pracy z kwalifikacji i doświadczeniem zawodowym. Kwestie są istotne dla utrzymania w województwie śląskim około 45%² uchodźców ukraińskich wiążących plany z Polską nawet po zakończeniu wojny.

Rekomendacje dotyczące wsparcia OPT w ramach FE SL 2021-2027

Zakres wsparcia przewidziany w pierwszym naborze Działania 7.3 FE SL jest kompleksowy i odpowiada na niemal wszystkie zdiagnozowane problemy OPT w województwie śląskim. W ramach typu projektów indywidualnej integracji OPT zabrakło włączenia w zakres regulaminowych działań dofinansowania kosztów wynajmu mieszkań w ramach EFS+ lub pokrycie kosztów adaptacji pomieszczeń na cele mieszkalne w ramach cross - financingu. Zaleca się uwzględnienie odpowiednich zapisów z regulaminie przyszłego naboru oraz uwzględnienia tych kosztów w zakresie kosztów kwalifikowalnych. Wyniki badania wskazują na fakt, że skuteczność zaplanowanych kursów kwalifikacyjnych uzależniona będzie od możliwości udostępniania materiałów szkoleniowych i egzaminacyjnych w językach rodzimych OPT oraz od ukierunkowania tych kursów na zawody zwiększające szanse na zdobycie pracy na regionalnym i lokalnym rynku pracy. Rekomenduje się promowanie tych rozwiązań na spotkaniach informacyjno-promocyjnych poprzedzających kolejny zaplanowany nabór w Działaniu 7.3 FE SL.

Konieczne jest także wsparcie OPT z wykształceniem wyższym w znajdowaniu zatrudnienia w zawodach zbliżonych do ich kwalifikacji i doświadczenia. Może ono być realizowane poprzez subsydiowane zatrudnienie w planowanym projekcie pozakonkursowym WUP Katowice.

---

² RAPORT MOBILNOŚCI TRANSGRANICZNEJ 2023 BADANIE SOCJOLOGICZNE - EDYCJA IV, Platforma Migracyjna EWL, Fundacja Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego

SUMMARY

W Programie przewidziano podmioty ochrony zdrowia jako grupę docelową społeczeństwa przyjmującego, której potencjał do wsparcia OPT może być podnoszony. Popularność tego typu projektów, ze względu na trudny dostęp do tej grupy może jednak być niska. Zaleca się promowanie tej formy wsparcia jako pożądanej i użytecznej podczas spotkań informacyjno-szkoleniowych dla potencjalnych beneficjentów projektów w kolejnym naborze w Działaniu 7.3 FE SL.

The report was prepared as the final part of the study entitled: "Evaluation regarding support for third-country nationals under the RPO WSL for 2014-2020 and FE SL 2021-2027" carried out by EVALU Sp. z o. o. commissioned by the Marshal's Office of the Silesian Voivodeship. The study was carried out in the period May–July 2024.

The objectives of the study included assessing the support addressed to war refugees from Ukraine implemented under the ESF and ERDF RPO WSL projects for 2014-2020 and developing recommendations for support dedicated to third country nationals (TCN) under the FE SL 2021-2027.

Several research methods were used during the study. A desk research analysis was carried out, which included a number of sources - program and competition documentation of the RPO WSL and FE SL, monitoring data of the RPO WSL, statistical data and reports on the situation of the TCN in the Silesian Voivodeship and the dynamics of migration in the region, scientific and research studies on changes in the situation of citizens third countries, etc. Field research was also carried out: in-depth interviews with representatives of IZ and IP RPO WSL 2014-2020 and FE SL 2021-2027 (6), in-depth interviews with representatives of institutions providing services to foreigners (17), in-depth interviews with representatives of employers employing third-country nationals (TCC) - 5, in-depth interviews with teachers, intercultural assistants, pedagogues from schools where the most TCN students study in the region (10), survey with representatives of 139 beneficiaries and implementers of RPO WSL, survey with representatives of 665 public schools in the voivodeship Silesia and an auditory survey with Ukrainian refugees (66), benchmarking of solutions (actions, criteria) used in EU programs other than FE SL 2021-2027 at the national/regional level in the 2021-2027 perspective as part of the support for third-country nationals. At the stage of the final report, a group interview with representatives of UM WSL and Voivodeship Labor Office in Katowice was also planned.

Assessment of support provided to Ukrainian citizens under the RPO WSL for 2014-2020.

Under RPO WSL the following specific objectives aimed at supporting Ukrainian refugees were achieved: increasing the employability of excluded people and those at risk of social exclusion (Sub-measure 9.1.7), increasing the availability and quality/better access to social services preventing poverty and social exclusion (Sub-measure 9.2.10 and Sub-measure 10.2.5), increasing the number and stability of jobs in the social economy sector (Sub-measure 9.3.1), increasing access to high-quality general education (Sub-measure 9.3.1) and Improving the competences and qualifications of the staff of SME sector enterprises in accordance with their needs (Sub-measure 8.2.3) Almost all specific objectives have been achieved to a significant extent. The exception is Sub-measure 8.2.3, which noted little interest from employers in improving the qualifications and competences of TCN employees, which resulted from entrusting Ukrainian refugees mainly with simple, production work and the instability of their jobs.

In total, under the RPO WSL 2014-2020, local and professional integration of 4,993 Ukrainian citizens under temporary protection was supported, 236 social apartments were prepared, which were used by 116 refugees, and 81 schools were supported, where 952 Ukrainian students studied. ESF projects were implemented in almost all poviats of the region. During the implementation of the projects, numerous problems were encountered, including primarily the mobility of participants, their withdrawal from project activities, but also their low readiness to receive support resulting from war trauma and, in some cases, the language barrier. These problems and the relatively short period of implementation of local support are the main reasons for the low level of use of funds allocated to support refugees under the RPO WSL, especially in the area of socio-professional reintegration, social services and social economy.

The most popular among the beneficiaries of integration activities were language courses, trips and activities integrating with the local community, legal and psychological counseling, and among schools - equipping schools with appropriate educational materials, ICT equipment and the necessary equipment for classrooms. The directions of support for the RPO WSL were complete, taking into account the Program implementation period. They responded to the most urgent needs of Ukrainian refugees, complementing state aid resulting from the Special Act and the activities of Voivodeship Offices and aid offered from various donations by non-governmental organizations. The support is permanent, in almost every second

project in which social housing was built, it is still occupied exclusively or mostly by Ukrainian refugees, almost three quarters of the beneficiaries and implementers of support still continue such forms of support as: legal and specialist counseling, ensuring the stay of Ukrainian children in a day support facility, material assistance, subject tutoring for children, family assistance, support groups and therapeutic classes.

The RPO WSL support, despite its usefulness and relevance in project implementation sites, was not used on a large scale. In total, approximately 6% of Ukrainian refugees living in the Silesian Voivodeship during the Program implementation period were supported.

Assessment of the possibility of supporting third-country nationals within FE SL

In the Silesian Voivodeship, every second third-country national is an Ukrainian citizen under temporary protection. The rest mainly represent Asian and South American countries. They come to Silesia for work purposes, having previously arranged a job and a place of - usually collective - accommodation. They treat their stay as temporary and do not place their families in Poland. Economic migrants from third countries are mainly men, aged up to 45, most often with secondary or higher education. Their earnings exceed the minimum wage. They integrate mainly in the workplace.

The needs of Ukrainian citizens under temporary protection were definitely recognized most widely. Throughout the country, almost half of refugees live below the legal poverty line. Even though approximately 76% of working-age refugees work in the Silesian Voivodeship, it is most often casual, part-time work. More than half of refugees work on the minimum wage. More than every fourth refugee is a single woman with children, which precludes taking up better-paid work in a two- or three-shift system, the majority (71%) of households are those in which only one person works. Despite relatively high professional activity, only 19% of refugees of working age pay contributions to ZUS.

In the Silesian Voivodeship, approximately 64% of refugees rent apartments. Half of them do not pay the rent themselves using a government program for co-financing accommodation costs in the amount of PLN 40 per person per day (both adults and children) (commonly called the 40+ program). Its liquidation on July 1, 2024, combined with the limitation of the possibility of organizing collective accommodation

places, carries the risk of a homelessness crisis for many families, especially seniors of post-working age with a pension of PLN 400-500.

The living needs of Ukrainian refugees cover a wide range of categories. As many studies show, they concern material assistance, finding attractive employment, access to health care and accommodation. The lack of access to free health care in Poland is systemic, but it is particularly painful for refugees, who mostly do not have the funds to cover the costs of private doctors, and primary care doctors have difficulties in carrying out medical interviews.

The information and educational needs of Ukrainian refugees are also extensive. They include the constant need for legal support, gaining knowledge of Polish regulations, as well as educational opportunities for oneself and the family, vocational courses enabling one to get a good job, and, above all, language courses guaranteeing the achievement of knowledge of the Polish language at a minimum B1 level not only in speaking but also in writing.

Statistics from the Voivodship Labor Office indicate that Ukrainian refugees are most often offered simple jobs due to the language barrier. These statistics indicate a low match between job offers and the qualifications of refugees from Ukraine, almost half of whom have higher education. According to a study by employment agencies and employers employing Ukrainian refugees, there is a significant limitation in access to vocational training for employees from Ukraine. According to a study by the EU Agency for Fundamental Rights, refugees from Ukraine are currently employed below their level of education and competences. The study indicates that underemployment is more common among women than among men and concerns 51% and 39% of respondents, respectively.

There are many entities supporting migration processes in the Silesian Voivodeship. The potential to implement support under Measure 7.3 is significant on a local scale. Labor market institutions and social welfare institutions do not define the needs to strengthen their potential in working with Ukrainian refugees. However, there is a need to strengthen the government administration staff in the voivodeship. Potential beneficiaries need support in recruiting target groups, competence support in working with people with war experience, and psychological support for members of the research team. The vast majority of beneficiaries and project implementers of the RPO WSL would like to continue implementing projects aimed at supporting third-country nationals.

Material and in-kind assistance functions well in the region, and information needs are met in large urban centers. However, actions are needed to support the health

and psychological care of third-country nationals. As part of FE SL, it is also worth supporting widely available courses in learning Polish as a foreign language at all CEFR levels, creating offers of vocational courses in Ukrainian, using the high qualifications of Ukrainian refugees, and, above all, coordinating support for migrants. The issues are important for maintaining approximately 45% of Ukrainian refugees in the Silesian Voivodeship who have plans to return to Poland even after the end of the war³. It is also important to further support the education of children and young people, equalize educational differences, e.g. through tutoring, prepare students for state exams enabling them to enter the next stage of education, and organize summer holidays.

Recommendations regarding TCN support under FE SL 2021-2027

The scope of support provided for in the first recruitment of Measure 7.3 FE SL is comprehensive and responds to almost all diagnosed problems of TCN in the Silesian Voivodeship. As part of the TCN individual integration projects, the scope of regulatory activities did not include co-financing the costs of renting apartments under the ESF+ or covering the costs of adapting rooms for residential purposes under cross-financing. It is recommended to take into account the appropriate provisions in the regulations for future recruitment and to include these costs in the eligible costs. The results of the study indicate that the effectiveness of the planned qualification courses will depend on the possibility of providing training and examination materials in the native languages of the TCN and on the targeting of these courses to professions that increase the chances of getting a job on the regional and local labor market. It is recommended to promote these solutions at information and promotional meetings preceding the next planned recruitment under Measure 7.3 of the FE SL.

It is also necessary to support TCN with higher education in finding employment in professions similar to their qualifications and experience. It may be implemented through subsidized employment in a planned non-competitive project of the Katowice Voivodeship Labor Office.

3

NOTE PRESENTING GENDER ASPECTS: SOURCES OF LIVESTANCE AND ACCESS TO WORK AMONG REFUGEES FROM UKRAINE IN NEIGHBOR COUNTRIES, UN Women, 2023

The Program foresees health care entities as the target group of the host society, whose potential to support OPT can be increased. However, the popularity of this type of projects may be low due to difficult access to this group. It is recommended to promote this form of support as desirable and useful during information and training meetings for potential project beneficiaries in the next call for proposals under Measure 7.3 FE SL.

WPROWADZENIE

Badanie pn. Ewaluacja dotycząca wsparcia obywateli państw trzecich w ramach RPO WSL na lata 2014-2020 i FE SL 2021-2027 realizowane było w kontekście oceny działań podejmowanych w ramach RPO WSL w latach 2022-2023 na rzecz uchodźców z Ukrainy oraz w kontekście planowanych działań programu FE SL 2021-2027 w Celu szczegółowym ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (EFS+).

Cele badania obejmowały:

- 1) ocenę wsparcia adresowanego do uchodźców wojennych z Ukrainy realizowanego w ramach projektów EFS i EFRR RPO WSL na lata 2014-2020,
- 2) wypracowanie zaleceń dla wsparcia dedykowanego OPT w ramach FE SL 2021-2027.

Badanie zostało przeprowadzone według następujących kryteriów:

Skuteczność rozumiana jako stopień osiągnięcia celów interwencji.

Użyteczność rozumiana jako całość rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję (zarówno tych planowanych i nieplanowanych, tzw. ubocznych) w odniesieniu do wyzwań społeczno-ekonomicznych.

Zakres badania obejmował okres od dnia 24.02.2022 r. (rozpoczęcie przez Rosję inwazji na Ukrainę) do dnia podpisania umowy o dofinansowanie w kwietniu 2024 roku.

OPIS ZASTOSOWANEJ METODYKI ORAZ ŹRÓDEŁ INFORMACJI WYKORZYSTYWANYCH W BADANIU

W ramach badania rozwiązano następujące problemy badawcze:

I. Ocena wsparcia udzielonego obywatelom ukraińskim w ramach RPO WSL na lata 2014-2020.

II. Ocena możliwości wsparcia obywateli państw trzecich w ramach FE SL 2021-2027.

III. Rekomendacje dotyczące wsparcia OPT w ramach FE SL 2021-2027.

Badanie zrealizowano w okresie maj-lipiec 2024 roku.

W badaniu zastosowano szeroki wachlarz metod i technik badawczych, stosując triangulację metod, perspektyw i źródeł danych.

1. Analiza danych zastanych

Analiza danych zastanych objęła szereg źródeł – dokumentację programową i konkursową RPO WSL oraz FE SL, dane monitoringowe RPO WSL, dane statystyczne i raporty dotyczące sytuacji OPT w województwie śląskim oraz dynamiki migracji w regionie, opracowania naukowo-badawcze dotyczące zmian w sytuacji obywateli państw trzecich, itp.⁴

2. Indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami IZ i IP RPO WSL oraz FE SL

Przeprowadzono łącznie 4 IDI z przedstawicielami UM WSL, odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych poddziałań RPO WSL, ukierunkowanych na wsparcie uchodźców ukraińskich oraz odpowiedzialnych za programowanie wsparcia FE SL w obszarze wsparcia podmiotów wspierających procesy migracyjne, a także 2 IDI z przedstawicielami WUP w tym jeden wywiad z przedstawicielem IP FE SL oraz jeden wywiad z przedstawicielem komórki odpowiedzialnej za wdrażanie Poddziałania 8.2.3 RPO WSL.

3. Indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zajmujących się obsługą cudzoziemców

Zrealizowano 17 IDI z przedstawicielami następujących instytucji: WUP, UW, ROPS, PUP i MOPS, agencji zatrudnienia pośredniczących w zatrudnianiu pracowników w województwie śląskim, organizacji pozarządowych wspierających obywateli państw trzecich w regionie.

---

⁴ Pełna lista wykorzystanych źródeł danych zastanych znajduje się w Załączniku nr 1 do raportu

4. Indywidualne wywiady pogłębione z pracodawcami zatrudniającymi OPT w regionie

Łącznie przeprowadzono 5 IDI z pracodawcami zatrudniającymi więcej niż 5 obywateli Ukrainy, Białorusi, Gruzji, zidentyfikowanych na podstawie portali ogłoszeniowych.

5. Indywidualne wywiady pogłębione z nauczycielami, pedagogami, asystentami międzykulturowymi pracującymi w szkołach, w których uczą się dzieci z państw trzecich

Zrealizowano 10 IDI z przedstawicielami 10 szkół, w których uczy się największa liczba uczniów ukraińskich w województwie śląskim, w tym 4 wywiady z przedstawicielami szkół podstawowych, 3 wywiady z przedstawicielami liceów i 3 wywiady z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych kształcenia zawodowego.

6. Badanie CAWI/CATI z beneficjentami RPO WSL oraz realizatorami projektów RPO WSL, ukierunkowanych na wsparcie uchodźców ukraińskich

Łącznie zrealizowano 139 ankiet w następującej strukturze:

Tabela 1 Rozkład populacji i osiągniętej próby w badaniu CAWI/CATI z przedstawicielami unikatowych beneficjentów/realizatorów projektów RPO WSL w obszarze wsparcia udzielonego obywatelom ukraińskim

Warstwa, nabory	Liczebność populacji unikatowych beneficjentów	Liczebność unikatowych beneficjentów w w badaniu	Liczebność populacji unikatowych realizatorów	Liczebność unikatowych realizatorów w badaniu
RPSL.09.01.0 7-IZ.01-24-419/22	1	1	1	1
RPSL.09.02.1 0-IZ.01-24-420/22	50	25	46	25
RPSL.10.02.0 5-IZ.01-24-421/22	18	11	0	0
RPSL.11.01.0 6-IZ.01-24-418/22	77	47	41	26

Warstwa, nabory	Liczebność populacji unikatowych beneficjentów	Liczebność unikatowych beneficjentów w w badaniu	Liczebność populacji unikatowych realizatorów	Liczebność unikatowych realizatorów w badaniu
RPSL.09.03.0 1-24-002F/18, RPSL.09.03.0 1-24-0034/18, RPSL.09.03.0 1-24-002G/18, RPSL.09.03.0 1-824-0031/18	4	3	0	0
RPSL.08.02.0 3-24-03H6/19	1	1	0	0
SUMA	151	88	88	52

Źródło, opracowanie własne

7. CAWI/CATI z przedstawicielami publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa śląskiego

Łącznie zrealizowano 665 ankiet w następującej strukturze:

Tabela 2 Rozkład populacji i osiągniętej próby w badaniu CAWI/CATI z przedstawicielami publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie śląskim.

Typ warstwy	Liczebność populacji	Liczebność warstwy w próbie
Szkoły podstawowe	1278	389
Szkoły ponadpodstawowe	858	276

Źródło: opracowanie własne, na podstawie Rejestru szkół i placówek oświatowych Systemu Informacji Oświatowej, stan na dzień 30.04.2024.

8. Ankieta audytoryjna z uchodźcami ukraińskimi

Łącznie zrealizowano 66 ankiet z uchodźcami ukraińskimi uczestniczącymi w kursach, warsztatach organizowanych przez Bibliotekę Śląską oraz Akademię Śląską w Katowicach, Caritas Archidiecezji Częstochowskiej w Częstochowie oraz w Żywcu przez Żywiecką Fundację Rozwoju.

9. Benchmarking rozwiązań (działań, kryteriów) stosowanych w innych niż FE SL 2021-2027 programach unijnych na poziomie krajowym/regionalnym w perspektywie 2021-2027 w ramach wsparcia obywateli państw trzecich

Przeprowadzono analizę porównawczą rozwiązań zastosowanych, bądź planowanych do zastosowania w następujących programach:

- Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2014 – 2020
- Erasmus+
- Europejski Korpus Solidarności
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)
- 15 programów regionalnych w ramach Funduszy Europejskich.

10. Wywiad grupowy z przedstawicielami UM WSL

Na etapie opracowywania raportu końcowego (przed przedstawieniem przez Wykonawcę ostatecznej wersji raportu końcowego) przeprowadzono wywiad grupowy z przedstawicielami UM WSL, na którym przedstawiono wyniki badania i przedyskutowano wykonalność rekomendacji z badania.

WYNIKI BADANIA

1 OCENA WSPARCIA UDZIELONEGO OBYWATELOM UKRAIŃSKIM W RAMACH RPO WSL NA LATA 2014-2020.

Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę dnia 24 lutego 2022 roku pociągnęła za sobą możliwość bezpośredniego wsparcia obywateli ukraińskich w ramach RPO WSL. Możliwość ta weszła w życie 8 marca 2022 roku jako mechanizm CARE (Cohesion's Action for Refugees in Europe). Przepisy te przyzwoliły na wykorzystanie już realizowanych projektów unijnych oraz niewykorzystanych jeszcze Funduszy Europejskich do wsparcia uchodźców z Ukrainy, np. wykorzystania środków z REACT-EU na 2022 r. (pierwotnie przeznaczonych na zwalczanie skutków pandemii). Regulacje mechanizmu CARE umożliwiły wykorzystanie Funduszy Europejskich do pokrycia wydatków na wcześniej nieplanowaną, a wówczas niezbędną pomoc dla uchodźców z Ukrainy, wykorzystanie Funduszy Europejskich do pokrycia wydatków, które zostały poniesione po 24 lutego 2024 roku, czyli zaraz po rosyjskiej inwazji, uproszczenie wymogów dotyczących rozliczania i wprowadzania zmian tak, aby sprawnie sfinansować i zrealizować konieczną pomoc w ramach wszystkich projektów, które mają na celu integrację zawodową i społeczną – również takich, które pierwotnie kierowane były wyłącznie do polskich obywateli.

W okresie realizacji projektów RPO WSL tj. w roku 2023⁵ w województwie śląskim mieszkało 98 146 uchodźców ukraińskich, w tym 34 364 osób płci męskiej oraz 63 782 osób płci żeńskiej. W grupie tej, niemal połowę (46%- 45 135 osób) stanowiły osoby w wieku niższym lub równym 18 lat, w tym 30 586 osób to dzieci w wieku szkolnym 7-18 lat. Osoby w wieku produkcyjnym – 18-64 lata stanowiły 47% populacji uchodźców z Ukrainy (w tym 9 099 mężczyzn i 36 331 kobiet). Udział osób w wieku poprodukcyjnym stanowił 8%.

Uchodźcy ukraińscy mieszkali we wszystkich powiatach województwa śląskiego⁶. Najwięcej (powyżej 4000 osób) uchodźców zamieszkiwało w miastach: Katowice,

---

⁵ Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 07.05.2023 r.

⁶ Zestawienie liczby uchodźców ukraińskich według miejsca zamieszkania w ujęciu powiatowym zostało przedstawione w Załączniku nr 2

Częstochowa, Bielsko-Biała, Gliwice, Sosnowiec, Tychy oraz w powiecie cieszyńskim i żywieckim. Relatywnie rzadko uchodźcy wybierali jako miejsce zamieszkania takie miasta jak: Piekary Śląskie (453), Świętochłowice (533), Jastrzębie Zdrój (783 osoby), Siemianowice Śląskie (851) oraz powiaty: kłobucki (1213) i lubliniecki (1110).

W szkołach polskich uczyło się 19 003 uczniów ukraińskich objętych ochroną tymczasową.⁷

W ramach RPO WSL przewidziano wsparcie uchodźców ukraińskich realizując następujące cele szczegółowe Programu:

- wzrost zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (Poddziałanie 9.1.7 EFS);
- wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej społeczności lokalnych zamieszkujących obszary zdegradowane i peryferyjne (Poddziałanie 9.1.7 EFS);
- wzrost dostępu do wysokiej jakości oferty kształcenia ogólnego dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu (Poddziałanie 9.2.10 EFS);
- wzrost liczby i stabilności miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej w regionie (Poddziałanie 9.3.1 – w zakresie zadań dedykowanych obywatelom UA EFS);
- lepszy dostęp do usług społecznych dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem (Poddziałanie 10.2.5 EFRR);
- wzrost dostępu do wysokiej jakości kształcenia ogólnego (Poddziałanie 11.1.6 EFS),
- poprawa kompetencji i kwalifikacji kadr pracowniczych przedsiębiorstw sektora MŚP zgodnie z ich potrzebami (Poddziałanie 8.2.3 EFS).

Ze względu na presję czasową i potrzebę pilnego wsparcia uchodźców wojennych w Programie zdecydowano się na zastosowanie uproszczonego trybu nadzwyczajnego w Poddziałaniach: 9.1.7, 9.2.10, 10.2.5 i 11.1.6. W przypadku Poddziałania 8.2.3 wyodrębniono pulę środków przeznaczoną na wsparcie regionalnych przedsiębiorców, którzy zechcą podnosić kompetencje językowe i kwalifikacje swoich

---

⁷ Monitoring sytuacji uchodźców ukraińskich objętych ochroną tymczasową w 2023 roku, GUS, 2024

pracowników z Ukrainy. W Poddziałaniu 9.3.1 zdecydowano o włączeniu obywateli Ukrainy w realizowane projekty ekonomii społecznej.

1.1 Skuteczność wsparcia OPT w ramach RPO WSL 2014-2020

Poddziałanie 9.1.7 Regionalne wsparcie integracyjne na rzecz ograniczenia skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy – tryb nadzwyczajny

W ramach Poddziałania 9.1.7 realizowany był projekt pozakonkursowy ROPS Katowice pn. „Razem z nami – wsparcie obywateli z Ukrainy z wykorzystaniem potencjału podmiotów reintegracji społecznej”. Celem projektu była reintegracja społeczno-zawodowa osób uciekających z terenu Ukrainy w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, które przybyły legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 24 lutego 2022 r., ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i dzieci, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej.

Projekt był realizowany w formule partnerskiej. Liderem był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego a partnerami 17 podmiotów (14 organizacji pozarządowych, 3 jednostki samorządu terytorialnego) prowadzących Centra i Kluby Integracji Społecznej na terenie województwa śląskiego.

W ramach projektu realizowano następujące zadania:

1. Poradnictwo specjalistyczne i punkt obsługi prawnej – zadanie ROPS
2. Ścieżka reintegracji społeczno-zawodowej – zadanie CIS i KIS
3. Działania integrujące dla osób zależnych, w tym dzieci – zadanie CIS i KIS
4. Tworzenie nowych pracowni – zadanie CIS i KIS
5. Działania środowiskowe integrujące ze społecznością lokalną – zadanie CIS, KIS i ROPS.

W ramach projektu wsparto ogółem 666 uchodźców ukraińskich, przekraczając o 39% zakładaną w projekcie wartość docelową wskaźnika pn. Liczba osób, którym udzielono ochrony czasowej w związku z wojną w Ukrainie, objętych wsparciem w programie. Nie wydatkowano jednak wszystkich środków przeznaczonych na realizację wsparcia w tym Poddziałaniu. Wskaźnik produktu pn. Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania mające na celu łagodzenie kryzysu wywołanego wojną w Ukrainie osiągnięty został w wysokości 2 156 636,32 PLN, co stanowi 13,56% zakładanej wartości docelowej. Projekt trwał relatywnie krótko,

ponadto w trakcie realizacji projektu odnotowano wycofywanie się uczestników z projektów w związku ze zmianą miejsca zamieszkania, niską gotowość uczestników do pracy w związku z traumą powojenną. Występowały także trudności związane z barierą językową, niską dostępnością osób znających język ukraiński i polski.

Zakres wsparcia w Poddziałaniu 9.1.7 był szeroki, kompletny i wyczerpujący. W okresie realizacji projektu występował deficyt dostępności poradnictwa prawnego i specjalistycznego oraz działań integracyjnych skierowanych do uchodźców ukraińskich i ich rodzin. Biorąc pod uwagę szeroko dostępny w tym okresie zakres pomocy materialnej, rzeczowej, mieszkaniowej, działania projektowe uzupełniały lukę instytucjonalnego wsparcia w obszarze działań środowiskowych, nawigowania po polskim systemie instytucjonalnym. Jak wynika z wywiadu z przedstawicielem ROPS relatywnie niską skutecznością charakteryzowały się zajęcia reintegracji społeczno-zawodowej w pracowniach CIS i KIS, co wynikało z poczucia tymczasowości sytuacji uchodźców oraz chęci znalezienia lepiej płatnej pracy na wolnym rynku. Cel szczegółowy Poddziałania 9.1.7 - wzrost zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym został osiągnięty głównie poprzez działania projektowe związane z poradnictwem prawnym, nauką języka polskiego.

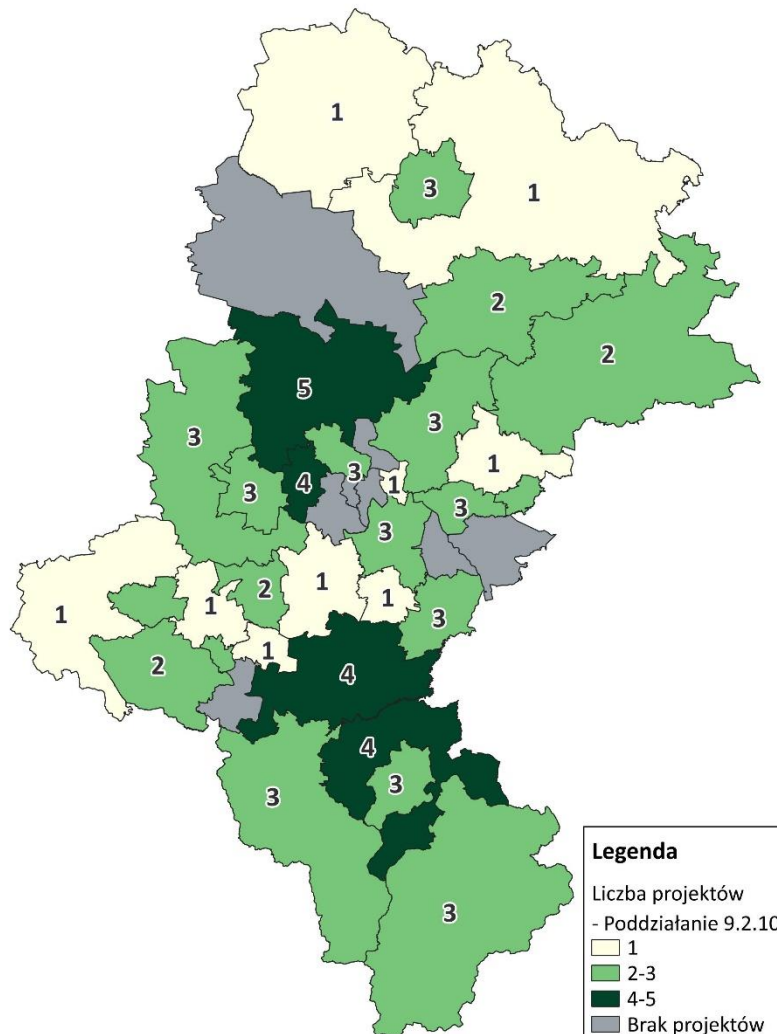
Poddziałanie 9.2.10 Usługi społeczne na rzecz ograniczenia skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy – tryb nadzwyczajny

W Poddziałaniu 9.2.10 zrealizowano 67 projektów, których beneficjentami było 50 JST, zaś realizatorami OPSy lub organizacje pozarządowe. Projekty obejmowały swoim zakresem działania w zakresie wsparcia rodziny mające na celu łagodzenie kryzysu wywołanego wojną w Ukrainie, m.in.: wsparcie i rozwój form pracy z rodziną oraz zwiększenie dostępności do usług specjalistycznego poradnictwa, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka z wykorzystaniem potencjału placówek wsparcia dziennego. Zakres wsparcia należy ocenić pozytywnie – jego powszechna dostępność i otwartość umożliwiła odnalezienia się w polskiej rzeczywistości rodzinom uchodźczym z doświadczeniami wojennymi, zdobyć podstawy znajomości języka polskiego, zorganizować opiekę nad dziećmi.

Projekty realizowane były w niemal wszystkich powiatach województwa śląskiego, z wyjątkiem miast na prawach powiatu: Jastrzębie Zdrój, Jaworzno, Sosnowiec, Świętochłowice, Chorzów, Piekary Śląskie oraz powiatu lublinieckiego. Jak wynika z zestawień publikowanych na stronie www.dane.gov.pl, w powiatach tych

występowała na dzień 31.12.2022 roku relatywnie niska liczba uchodźców ukraińskich.

Mapa 1 Rozkład terytorialny projektów realizowanych w ramach Poddziałania 9.2.10 RPO WSL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SL, stan na 24 marca 2024 roku.

Jak wynika z badania beneficjentów Poddziałania 9.2.10 w projektach najczęściej realizowano takie formy wsparcia jak: działania środowiskowe i integracyjne, poradnictwo specjalistyczne, warsztaty dla dzieci i młodzieży, korepetycje przedmiotowe, lekcje języka polskiego. Realizacja projektu pociągnęła za sobą dla częściej niż co drugiego beneficjenta konieczność zatrudnienia osoby władającej językiem ukraińskim.

Tabela 3 Działania projektowe podejmowane przez beneficjentów Poddziałania 9.2.10 RPO WSL 2014-2020

Działania projektowe	Odsetek wskazań
Działania środowiskowe i integracyjne takie jak: piknik rodzinny, wyjazdy tematyczne dla rodzin, wyjścia	92%
Specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, prawne, rodzinne) dla rodziców/opiekunów dzieci ukraińskich	76%
Zajęcia/szkolenia z języka polskiego dla ukraińskich rodzin biorących udział w projekcie	72%
Prowadzenie warsztatów/grup wsparcia dla dzieci	68%
Zatrudnienie pracowników merytorycznych, którzy będą bezpośrednio zaangażowani w pracę na rzecz uczestników	64%
Korepetycje przedmiotowe dla dzieci mających trudności edukacyjne	56%
Organizacja grup wsparcia dla dorosłych uciekających z Ukrainy	36%
Diagnoza/terapia psychologiczną/psychoterapię dla rodziców/opiekunów z Ukrainy	32%
Zapewnienie opieki dla dzieci na czas odbywania się konsultacji/terapii/grup wsparcia dla rodziców/opiekunów	32%

Działania projektowe	Odsetek wskazań
Terapia psychologiczna/pedagogiczna dla dzieci, u których zostaną zdiagnozowane problemy natury psychologicznej	32%
Zapewnienie pobytu dzieci ukraińskich w placówce wsparcia dziennego	32%
Asystentura rodzinna	24%
Nauka języka ukraińskiego dla kadry, realizatorów	12%
Objęcie rodzin ukraińskich pomocą rodzin wspierających	8%
Rozwój i koordynacja wolontariatu na rzecz osób uciekających z Ukrainy	4%

Źródło: Badanie CAWI/CATI wśród beneficjentów Poddziałania 9.2.10, n=25.

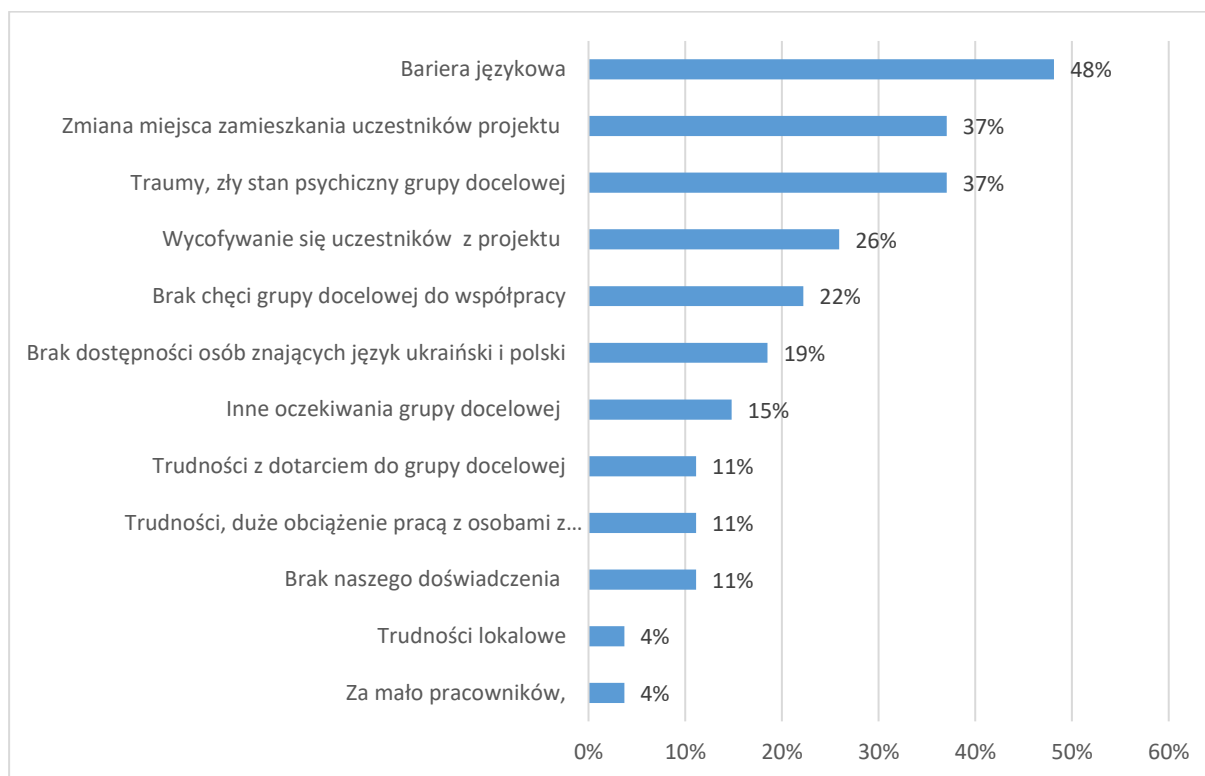
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

W Poddziałaniu 9.2.10 wsparciem objęto 4 107 uchodźców ukraińskich, w tym 2 858 kobiet i 1 249 mężczyzn. Wskaźnik pn. Liczba osób, którym udzielono ochrony czasowej w związku z wojną w Ukrainie, objętych wsparciem w programie został osiągnięty w 138% wartości zakładanej w projektach. Jak wynika z analizy wniosków o płatność, w Poddziałaniu tym w 15% projektów występowały problemy z rekrutacją uczestników, wynikające bądź z nieufności potencjalnych uczestników bądź też ze zmiany ich miejsc zamieszkania. Jednak według wszystkich badanych beneficjentów cele projektowe zostały osiągnięte.

Badani realizatorzy projektów Poddziałania 9.2.10 zetknęli się z szeregiem problemów w trakcie realizacji wsparcia. Dla blisko połowy ankietowanych istotnym problemem podczas realizacji projektu była bariera językowa, częściej niż co trzeci miał problem z realizacją projektu wobec osób strauumatyzowanych, doświadczał

wycofywania się uczestników z projektu, głównie ze względu na ich zmianę miejsca zamieszkania.

Wykres 1 Problemy realizacyjne w projektach Poddziałania 9.2.10 RPO WSL 2014-2020

Źródło: Badanie CAWI/CATI z realizatorami projektów Poddziałania 9.2.10 RPO WSL, n=25

Problemy te skutkowały niepełnym wydatkowaniem środków przeznaczonych na wsparcie. Wskaźnik produktu pn. Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania mające na celu łagodzenie kryzysu wywołanego wojną w Ukrainie osiągnięty został w wysokości 18 050 905,3 PLN co stanowi 66% zakładanej wysokości. Cel szczegółowy tego Poddziałania - wzrost dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu został w pełni osiągnięty, głównie poprzez działania środowiskowe i integracyjne, poradnictwo specjalistyczne, warsztaty dla dzieci i młodzieży, naukę języka polskiego. W opinii badanych przedstawicieli IZ RPO WSL, istotne było zapewnienie powszechnej dostępności tych usług, uzupełniająco do działań integracyjnych podejmowanych przez organizacje pozarządowe w każdym powiecie województwa śląskiego.

Poddziałanie 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe

W ramach Poddziałania 9.3.1 wsparcie uchodźców ukraińskich realizowane było w 4 projektach, realizowanych w każdym subregionie województwa śląskiego.

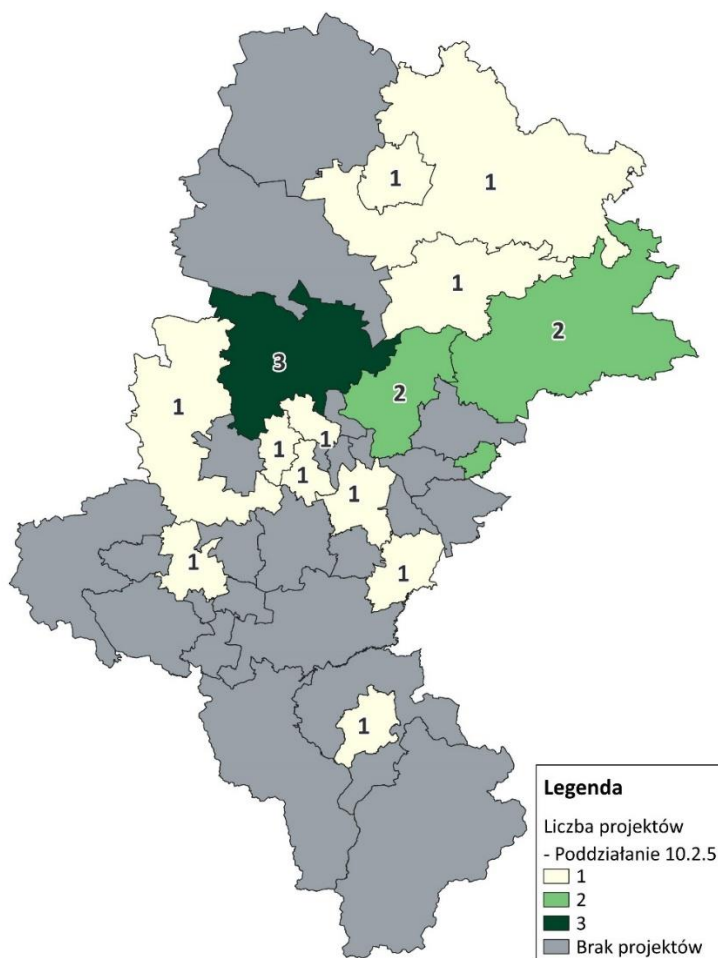
Prowadzono wobec nich działania przysposabiające do ekonomii społecznej i podnoszące ich kwalifikacje zawodowe. Łącznie wsparciem objęto 101 osób, w tym 88 kobiet i 13 mężczyzn, przekraczając założenia projektowe. W trakcie realizacji projektów doświadczano problemów związanych z barierą językową, zmianą miejsca zamieszkania uczestników podczas trwania projektów, niską gotowością do pracy w związku z traumą powojenną. Wskaźnik produktu pn. Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania mające na celu łagodzenie kryzysu wywołanego wojną w Ukrainie został osiągnięty w umiarkowanym stopniu. Jego wysokość wyniosła 2 666 949 PLN co stanowi 45% wartości docelowej. Cel szczegółowy Poddziałania 9.3.1 - Wzrost liczby i stabilności miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej w regionie został osiągnięty w ograniczonym stopniu – wsparci uchodźcy raczej nie pozostali w sektorze ekonomii społecznej, większość szukała – po zakończeniu udziału w projekcie - innych miejsc pracy. Wsparcie to miało unikatowe znaczenie w skali regionu – poza RPO WSL nie aktywizowano uchodźców ukraińskich w podmiotach ekonomii społecznej.

Poddziałanie 10.2.5 Rozwój mieszkalnictwa o charakterze socjalnym w celu zapewnienia tymczasowego zakwaterowania dla obywateli Ukrainy.

Poddziałanie 10.2.5 ukierunkowane było na tworzenie mieszkań socjalnych dla uchodźców ukraińskich, w celu zapewnienia im tymczasowego zakwaterowania. Łącznie zrealizowano 18 projektów, w ramach których utworzono 236 mieszkań socjalnych, z których do końca realizacji projektów - skorzystało 116 uchodźców ukraińskich. Wysokość wydatków kwalifikowalnych wyniosła 29 145 848 PLN, co stanowi 90% wartości docelowej. Cel szczegółowy Poddziałania 10.2.5 - Lepszy dostęp do usług społecznych dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, został osiągnięty w znacznym stopniu.

Wsparcie realizowane było głównie w subregionie centralnym, zgodnie z tendencjami osiedlania się uchodźców ukraińskich w 2022 i 2023 roku.

Mapa 2 Rozkład terytorialny projektów Poddziałania 10.2.5

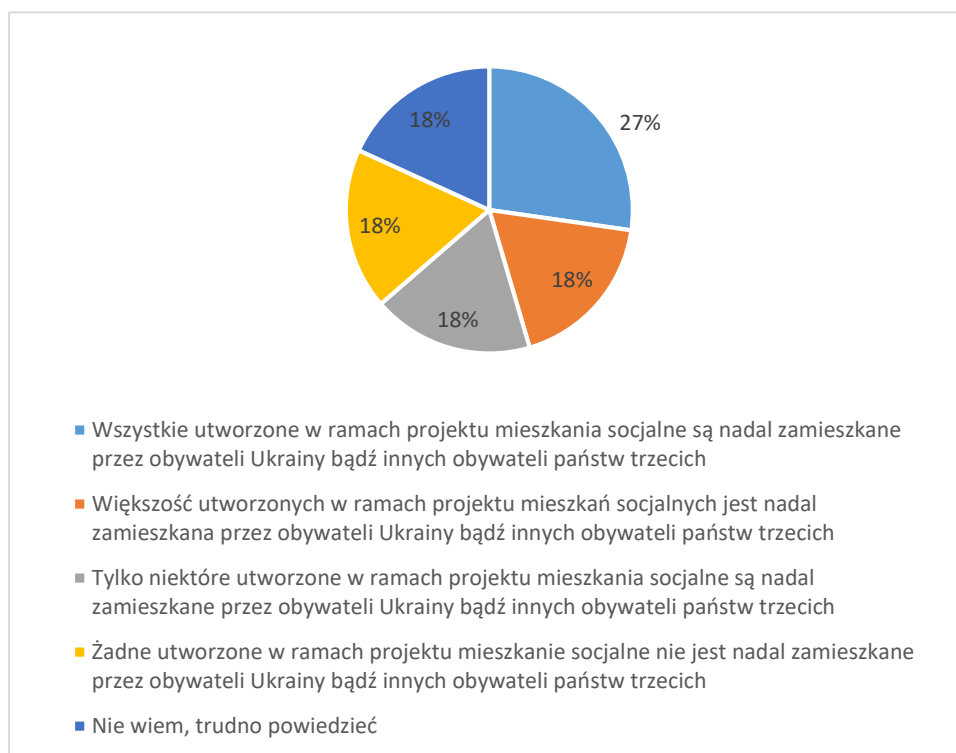

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SL, stan na 24 marca 2024 roku.

W Poddziałaniu 10.2.5 odnotowano problemy realizacyjne związane bądź z nieuzyskaniem w wymaganym czasie pozwoleń na budowę bądź też ze zmianą planów potencjalnych odbiorców działań, związanych z miejscem zamieszkania. Problemy te spowodowały rozwiązanie umów z 5 beneficjentami, których projekty zostały wybrane do dofinansowania. Beneficjenci, którzy projekty zrealizowali doświadczali problemów związanych z dotarciem do grupy docelowej (co trzeci ankietowany), innymi oczekiwaniami grupy docelowej dotyczącymi standardu mieszkania (co czwarty badany), zmianą miejsca zamieszkania przez potencjalnych uczestników projektu (co drugi ankietowany). Wsparcie okazuje się trwałe. Mieszkania utworzone w 45% projektów są nadal użytkowane wyłącznie lub w większości przez uchodźców ukraińskich. W pozostałych przypadkach beneficjenci doświadczali zmiany miejsca zamieszkania przez uczestników projektu, w związku z czym utworzone mieszkania zostały zamieszkane przez polskich obywateli.

Wykres 2 Trwałość mieszkań socjalnych utworzonych w ramach projektów Poddziałania 10.2.5 RPO WSL

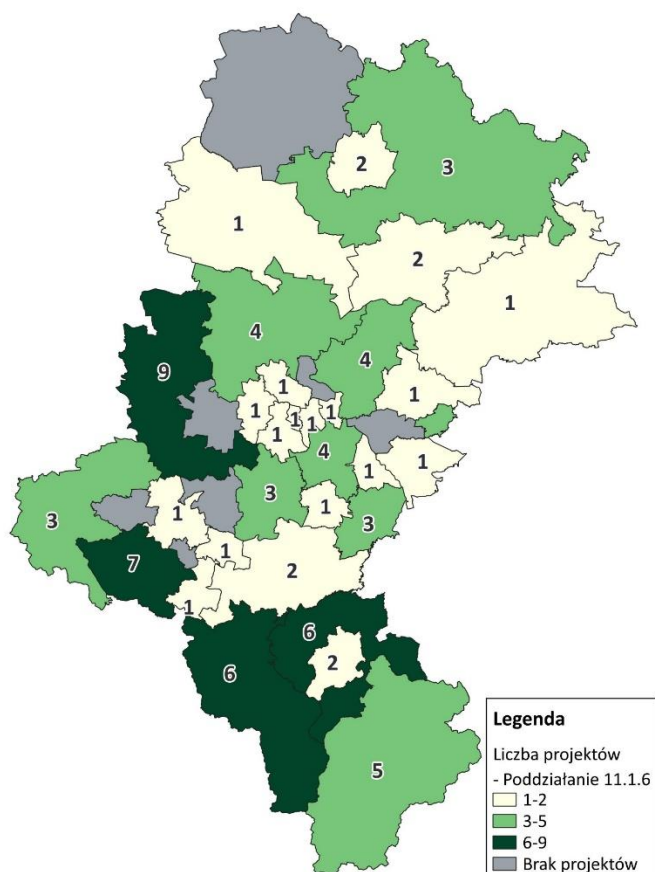

Źródło: Badanie CAWI/CATI wśród beneficjentów Poddziałania 10.2.5 RPO WSL 2014-2020, n=11

Podziałanie 11.1.6 Wzrost dostępności do edukacji ogólnej dla uczniów z Ukrainy – tryb nadzwyczajny

W ramach Poddziałania 11.1.6 realizowano wsparcie dla szkół przyjmujących uczniów z Ukrainy. W Poddziałaniu tym przewidziano wzrost dostępności do edukacji ogólnej dla uczniów z Ukrainy, poprzez: zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla uczniów ukraińskich (również w oddziałach przygotowawczych), zakup sprzętu ICT, zakup pomocy dydaktycznych, zatrudnianie asystentów międzykulturowych w szkołach, prace związane z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń, doposażenie sal, pomoc psychologiczno-pedagogiczną, zajęcia terapeutyczne. Zrealizowano 81 projektów. Jedynie w 7 powiatach województwa śląskiego (kłobucki, rybnicki, bieruńsko-lędziński, Jastrzębie Zdrój, Sosnowiec, Gliwice, Siemianowice Śląskie) nie wsparto żadnej szkoły w nauczaniu uczniów ukraińskich.

Mapa 3 Rozkład terytorialny projektów Poddziałania 11.1.6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SL, stan na 24 marca 2024 roku.

Jak wynika z wywiadów z przedstawicielami IZ RPO WSL o rozkładzie projektów decydowało zapotrzebowanie szkół w połączeniu ze współczynnikiem liczby uczniów z Ukrainy objętych pomocą tymczasową. Jak wynika z analizy netnograficznej, w niektórych lokalizacjach nie objętych wsparciem – Gliwice, Sosnowiec, Rybnik - szkoły mogły liczyć na istotne wsparcie samorządu, finansowane z innych źródeł niż RPO WSL, w tym z funduszy norweskich.

W Poddziałaniu 11.1.6 wsparciem objęto 81 podmiotów, głównie publicznych szkół.

Łącznie w ramach Poddziałania 11.1.6 wsparciem objęto 952 uczniów ukraińskich objętych ochroną tymczasową, w tym 441 dziewcząt i 511 chłopców. Wskaźnik pn. Wysokość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania mające na celu łagodzenie kryzysu wywołanego wojną został osiągnięty w wysokości 9 773 745 PLN, co stanowi 86% zakładanej wartości docelowej tego wskaźnika. Cel szczegółowy Poddziałania 11.6 - wzrost dostępu do wysokiej jakości oferty kształcenia ogólnego został w pełni osiągnięty. Przystosowano szkoły objęte wsparciem do objęcia edukacją dzieci uchodźców ukraińskich. Wsparcie jest trwale.

We wszystkich szkołach, w których realizowano projekty RPO WSL nadal uczą się dzieci ukraińskie objęte ochroną tymczasową.

W projektach Poddziałania 11.1.6 najczęściej realizowano zajęcia dodatkowe z języka polskiego, zakupiono sprzęt ICT oraz pomoce dydaktyczne.

Tabela 4 Działania projektowe realizowane w ramach Poddziałania 11.1.6

Działania projektowe	Odsetek wskazań
zakup sprzętu ICT, z którego będą korzystać uczniowie pochodzący z Ukrainy	76%
zakup pomocy dydaktycznych niezbędnych do prowadzenia zajęć dla uczniów ukraińskich	60%
zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla uczniów ukraińskich (również w oddziałach przygotowawczych)	52%
doposażenie sal (ławki, krzesła, biurka, szafy itp.)	48%
zatrudnianie asystentów międzykulturowych w szkołach	36%
pomoc psychologiczno-pedagogiczna, zajęcia terapeutyczne	36%
prace związane z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń	20%

Źródło: Badanie CAWI/CATI wśród beneficjentów Poddziałania 11.1.6 RPO WSL, n=47. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedna odpowiedź.

Badani beneficjenci i realizatorzy projektów doświadczali różnych problemów

podczas realizacji wsparcia. W ponad połowie projektów wystąpił problem wycofywania się uczestników z różnych działań oferowanych w projektach, w częściej niż co trzeciej interwencji wystąpiła bariera językowa, w mniej więcej co piątym projekcie trauma powojenna uczestników utrudniała realizację zakładanego wsparcia.

Tabela 5 Problemy realizacyjne w projektach Poddziałania 11.1.6 RPO WSL 2014-2020

Problemy	Odsetek wskazań
Wycofywanie się uczestników projektu w trakcie jego trwania	58%
Bariera językowa	38%
Zmiana miejsca zamieszkania uczestników projektu podczas jego trwania, opuszczenie województwa śląskiego	24%
Traumy, zły stan psychiczny grupy docelowej, brak gotowości do poddania się wsparciu	21%
Inne	15%
Niedopasowanie systemów edukacji ukraińskiego i polskiego	13%
Niska wysokość dotacji, za niski koszt jednostkowy wsparcia	11%
Brak chęci grupy docelowej do współpracy	10%
Inne oczekiwania grupy docelowej dotyczące zakresu wsparcia	7%

Problemy	Odsetek wskazań
Trudności lokalowe	7%
Brak dostępności osób znających język ukraiński i polski, możliwych do zatrudnienia w projekcie	6%
Trudności z dotarciem do grupy docelowej	6%
Trudności, duże obciążenie pracą z osobami z doświadczeniem wojennym	4%.
Brak dostępności osób znających język ukraiński i polski, możliwych do zatrudnienia dla działań projektu	4%
Brak naszego doświadczenia w realizacji projektów skierowanych do obywateli państw trzecich	3%
Niska akceptacja uczniów ukraińskich przez środowisko szkolne	1%

Źródło: Badanie CAWI/CATI wśród beneficjentów i realizatorów wsparcia w projektach Poddziałania 11.1.6 RPO WSL 2014-2020. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedna odpowiedź.

Poddziałanie 8.2.3 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa – konkurs

W Poddziałaniu 8.2.3 wyodrębniono pulę 10 mln złotych na podnoszenie kompetencji i kwalifikacji pracowników ukraińskich zatrudnionych w śląskich przedsiębiorstwach. Wsparcie przeznaczone było na kursy języka polskiego dla pracowników ukraińskich oraz na kursy zawodowe, kończące się uzyskaniem odpowiednich kwalifikacji lub poświadczenia kompetencji. Dodatkowym warunkiem udzielenia wsparcia była struktura uczestników różnych kursów wybranych przez danego pracodawcę, w

której ok 20% musieli stanowić pracownicy polscy. Zainteresowanie było jednak niewielkie, łącznie wsparto 109 osób. Jak wynika z wywiadu z przedstawicielem IP RPO WSL, brak zainteresowania śląskich pracodawców zatrudniających pracowników z Ukrainy wynikał z kilku powodów. Przede wszystkim większość obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową zatrudnianych było nieformalnie, w szarej strefie. Pozostali pracujący wykonywali głównie prace proste, nie wymagające podnoszenia kwalifikacji na zewnętrznych kursach czy szkoleniach. W tych okolicznościach konieczność poniesienia przez pracodawcę 20% lub nawet 50% kosztów wsparcia nie była przez nich akceptowalna.

1.2 Użyteczność wsparcia RPO WSL

W Polsce wiosną 2022 r. przeprowadzono badania, których celem miało być zmierzenie traumy wojennej skalą RHS-15. Na ich podstawie ustalono, że trzech na czterech uchodźców doświadcza zaburzeń wywołanych stresem traumatycznym, a dystres psychologiczny zdiagnozowano u połowy badanych⁸. Wyniki te świadczą o wysokiej potrzebie wsparcia psychologicznego wśród uchodźców oraz o użyteczności wsparcia psychologicznego, prawnego oraz działań integracyjnych oferowanych uczestnikom projektów EFS w Poddziałaniach 9.1.7, 9.2.10 i 11.1.6. W opinii badanych przedstawicieli instytucji na co dzień zajmujących się integracją cudzoziemców szczególnie istotne jest poradnictwo prawne, asysta uchodźcom w orientowaniu się w polskim systemie prawnym, rynku pracy i systemie pomocy społecznej. Skala wsparcia nie była jednak zbyt szeroka, objęto nim zaledwie 6% uchodźców.

Zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych przez Narodowy Bank Polski⁹ można oszacować, że blisko 82% pełnoletnich uchodźców ukraińskich znało w 2023 język polski na poziomie komunikatywnym, a co czwarty (21%) uczył się zaawansowanego języka polskiego na różnych kursach językowych. W roku 2022 odsetek osób deklarujących znajomość języka polskiego w stopniu co najmniej komunikatywnym wynosił zaledwie 54%, co świadczy o dużym zaangażowaniu uchodźców ukraińskich w naukę języka polskiego. Jak wynika z wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji zajmujących się wsparciem integracji cudzoziemców niwelowanie bariery

---

⁸ Długosz P. Trauma wojenna uchodźców ukraińskich przebywających w Polsce, *Studia Polityczne* 2022, tom 50, nr 4

⁹ Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2023 roku Raport z badania ankietowego, NBP 2024

językowej jest podstawowym warunkiem integracji uchodźców z polskim rynkiem pracy. Program przyczynił się do wsparcia uchodźców w nauce języka polskiego – ze szczególnym uwzględnieniem Poddziałania 9.1.7, Poddziałania 9.2.10 i Poddziałania 11.1.6. Skala wsparcia nie była jednak zbyt szeroka, objęto nim łącznie 6% uchodźców ukraińskich mieszkających na terenie województwa śląskiego.

Mniej więcej 10% uchodźców ukraińskich w Polsce pracowała w 2023 roku zdalnie w Ukrainie. Szacunki oparte na wynikach ogólnopolskiego badania NBP dla województwa śląskiego wskazują na relatywnie wysoką aktywność zawodową uchodźców ukraińskich na polskim rynku pracy w okresie realizacji projektów RPO WSL – wynoszącą 76%. Mniej więcej co siódmy ukraiński uchodźca w województwie śląskim był nieaktywny zawodowo. Ekstrapolując wyniki badań dla całego kraju, można stwierdzić, że pracujący uchodźcy najczęściej (53%) wykonywali prace proste, 22% pracowało na stanowiskach wymagających specjalistycznych kwalifikacji, zaś 11% zajmowało stanowiska wymagające wysokich lub menadżerskich kwalifikacji. Mimo, że blisko połowa (48%) uchodźców wojennych deklarowała w tym okresie posiadanie wyższego wykształcenia, nieliczni (4%) zainteresowani byli uczestniczeniem w kursach zawodowych lub nostryfikacją dyplomów (3%). Wynikało to z poczucia tymczasowości sytuacji i braku pewności dotyczących dalszego przebiegu wojny w Ukrainie.

Jak wynika ze statystyk WUP Katowice liczba uchodźców ukraińskich rejestrujących się jako osoby bezrobotne spadała w roku 2022 z 2750 osób w kwietniu do 1424 w grudniu tego samego roku. W roku 2023 – tj. w okresie realizacji głównych działań projektowych liczba ta spadła do 1030 uchodźców ukraińskich zarejestrowanych w PUP w regionie jako osoby bezrobotne poszukujące pracy. W roku 2022, w województwie śląskim wydano 7976 zezwoleń na prace obywatelom Ukrainy, zaś w okresie trwania specustawy, pozwalającej zatrudniać uchodźców ukraińskich na podstawie powiadomienia od pracodawcy złożono łącznie 226987 powiadomień o zatrudnieniu obywatela ukraińskiego. Oznacza to, że uchodźcy ukraińscy w województwie śląskim aktywnie poszukiwali i podejmowali zatrudnienie.

Wsparcie RPO WSL w niewielkim stopniu przyczyniło się bezpośrednio do zatrudnienia uchodźców (próby takie podejmowano jedynie w projektach Poddziałania 9.3.1 i Poddziałania 9.1.7 w sektorze ekonomii społecznej – łączna liczba wspartych osób nie przekroczyła ułamka procenta). Niemniej poprzez podniesienie znajomości języka polskiego wśród uczestników projektów Poddziałania

9.1.7, 9.2.10, zwiększenie ich wiedzy na temat funkcjonowania w Polsce w znacznej mierze przyczyniło się do wzrostu szans na znalezienie zatrudnienia wśród 6% uchodźców ukraińskich wspartych w RPO WSL.

Warto w tym miejscu podkreślić, że trudnej sytuacji na rynku pracy doświadczały przede wszystkim kobiety, z których - według ogólnopolskich szacunków – 26% przebywało w Polsce samotnie wychowując dzieci¹⁰. Występowały niezaspokojone potrzeby dostępności miejsc w przedszkolach, żłobkach. Ponadto, jak wynika z wywiadów z przedstawicielami PUP i pracodawcami zatrudniającymi uchodźców ukraińskich – biorąc pod uwagę dostępność głównie ofert pracy produkcyjnej, często dwu-trzymianowej – matki dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym często były wykluczane z rynku pracy. Program, poprzez Poddziałanie 11.1.6 przyczynił się do poprawy zatrudnialności matek dzieci w wieku szkolnym poprzez zwiększenie atrakcyjności polskiego systemu szkolnego dla dzieci uchodźców ukraińskich.

Spośród wszystkich dzieci uchodźczych w wieku szkolnym, mieszkających w województwie śląskim w okresie realizacji działań RPO WSL, jedynie 18 909 osób¹¹ czyli 62% uczęszczało do polskich szkół. Pozostałe bądź uczyły się zdalnie w szkołach ukraińskich bądź wypadały z systemu edukacji, ograniczając możliwości zarobkowania matek. Jak wynika z wywiadów pogłębionych z nauczycielami, asystentami kulturowymi i pedagogami dzieci uczące się w szkołach polskich spotykały się z licznymi barierami językowymi, kulturowymi i materialnymi. Mimo, że skala wsparcia nie była zbyt szeroka (wsparto ok. 4% uczniów ukraińskich uczących się w polskich szkołach w regionie śląskim) to jednak wsparcie RPO WSL realizowane w 81 szkołach w istotnym stopniu przyczyniło się do niwelowania tych barier, głównie poprzez umożliwienie zakupu materiałów edukacyjnych, wsparcie działań integracyjnych, pomoc psychologiczną.

W roku 2023, a więc w okresie realizacji projektów RPO WSL, zmieniły się możliwości uzyskania zakwaterowania dla uchodźców. Wprowadzono bowiem zmiany w przepisach istotnie ograniczające możliwość bezpłatnego przebywania w miejscach zorganizowanego zamieszkiwania (w halach, hotelach itp.). Jak wynika z przytaczanego wcześniej badania NBP w skali całego kraju zauważalnie wzrósł w stosunku do badania z 2022 r. odsetek uchodźców wynajmujących samodzielnie

---

¹⁰ Ibidem

¹¹ Raport dziedzinowy GUS, Mieszkańcy z Ukrainy objęci ochroną czasową w 2023 roku, 2024

mieszkanie (z 52% do 68%). Spadł natomiast odsetek uchodźców mieszkających w miejscach zorganizowanego zakwaterowania (z 19% do 6%). Tendencje te świadczą o wysokiej użyteczności wsparcia tworzenia lokali socjalnych dla uchodźców ukraińskich w ramach Poddziałania 10.2.5. Wpływ wsparcia był jednak znikomy, zaledwie 116 osób, czyli niewiele ponad 1,3% uchodźców skorzystało z tego rozwiązania.

Użyteczność wsparcia należy ocenić jako wysoką w okresie realizacji projektów RPO WSL 2014-2020. Jak wynika z ogólnopolskich badań zrealizowanych wśród uchodźców ukraińskich w roku 2022¹², ich główne potrzeby bytowe obejmowały właśnie dostęp do przystępnego finansowo zakwaterowania, zapewnienie szybkiego źródła utrzymania, zdobycie odpowiednich kwalifikacji, wsparcia w edukacji dzieci, wsparcia w odnalezieniu się w systemie państwowym w Polsce, a więc obszarów objętych wsparciem Programu. W badaniu przeprowadzonym w kwietniu-czerwcu 2023 roku na próbie ogólnopolskiej uchodźców ukraińskich¹³ zidentyfikowano najpilniejsze potrzeby tej grupy, po dotarciu do Polski. Wśród osób, które wskazały na natychmiastowe potrzeby, najczęściej wymieniano wsparcie pieniężne (17%), pomoc medyczną (12%), pośrednictwo pracy (12%) i zakwaterowanie (11%). Na kolejnych miejscach znalazły się pomoc informacyjna (8%), transport (7%) i edukacja dla dzieci (6%). Pozostałe osiem procent zostało rozdzielone między potrzebę dodatkowych szkoleń (4%), tych, którzy nie wiedzieli, jakie są ich potrzeby (2%) lub wybrali inne nieokreślone potrzeby (1%) oraz tych, którzy zadeklarowali potrzebę wsparcia w zakładaniu firmy (1%).

Biorąc pod uwagę fakt, że wsparcie pieniężne – w tym świadczenie 500+, zasiłki rodzinne i inna pomoc społeczna oraz pomoc medyczna świadczone były uchodźcom w okresie realizacji projektów RPO WSL na mocy specustawy¹⁴, - wsparcie realizowane w ramach Programu należy uznać za trafnie odpowiadające na potrzeby uchodźców ukraińskich. Jak wynika z wywiadów z przedstawicielami IZ

---

¹² Długosz, P., Kryvachuk, L., Izdebska-Długosz, D. (2022). Uchodźcy wojenni z Ukrainy – życie w Polsce i plany na przyszłość. Lublin: Wydawnictwo Academicon. <https://doi.org/10.52097/acapress.9788362475971>.

¹³ Badania z udziałem uchodźców z Ukrainy: Potrzeby, intencje i wyzwania integracyjne w Polsce, Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji, Biuro krajowe Polska, 2023

¹⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

RPO WSL trafność wsparcia wynikała z rozpoznania potrzeb potencjalnych beneficjentów, zastosowania formuły wstępnego zbierania zapotrzebowania przed rozpoczęciem naborów, konsultacji z organizacjami pozarządowymi wspierającymi uchodźców.

2 OCENA MOŻLIWOŚCI WSPARCIA OBYWATELI PAŃSTW TRZECICH W RAMACH FE SL 2021-2027

Niemal wszyscy (97%) badani beneficjenci i realizatorzy projektów RPO WSL ukierunkowanych na wsparcie integracji uchodźców ukraińskich w województwie śląskim uważają, że wsparcie było kompletne i wystarczające. Można więc przyjąć, że mimo relatywnie niewielkiej skali wsparcia, tam gdzie ono trafiło było wykorzystywane zgodnie z potrzebami grupy docelowej.

W opinii badanych beneficjentów Poddziałań 9.1.7 i 9.3.1 oraz realizatorów Poddziałań 9.2.10 wśród uchodźców ukraińskich objętych wsparciem największym zainteresowaniem i uznaniem cieszyły się zajęcia integracyjne, korepetycje przedmiotowe dla dzieci oraz nauka języka polskiego. Uchodźcy ukraińscy najmniej chętnie korzystali natomiast ze specjalistycznego poradnictwa psychologicznego. Według realizatorów projektów Poddziałań 11.1.6 najbardziej przydatna była możliwość zakupu materiałów dydaktycznych istotnych do pracy z uczniem OPT, zakup sprzętu ICT oraz doposażenie sal lekcyjnych.

Działania rozpoczęte w projektach Poddziałań 9.2.10 oraz 11.1.6 są trwałe.

Blisko dwie trzecie (72%) beneficjentów i realizatorów projektów Działania 9.2.10 nadal kontynuuje większość działań dofinansowanych w projektach RPO WSL. Co czwarty oferuje uchodźcom na bieżąco poradnictwo prawne i specjalistyczne, zapewnienie pobytu dzieci ukraińskich w placówce wsparcia dziennego, pomoc rzeczową. Co piąty nadal prowadzi korepetycje przedmiotowe dla dzieci, co siódmy organizuje działania integracyjne oraz oferuje asystenturę rodzinną, co ósmy organizuje grupy wsparcia i oferuje zajęcia terapeutyczne.

Wszyscy realizatorzy wsparcia w Poddziałańiu 11.1.6 nadal prowadzą zajęcia dla uczniów ukraińskich.

2.1 Potrzeby bytowe obywateli państw trzecich

Analizując potrzeby bytowe obywateli państw trzecich mieszkających na terenie województwa śląskiego należy mieć na względzie różny status OPT. W

województwie śląskim – poza uchodźcami ukraińskimi – indywidualnym planem integracji objętych jest 19 rodzin posiadających status uchodźczy, pochodzących głównie z Afganistanu i Białorusi¹⁵. Ich potrzeby rozpatrywane są w ramach pracy OPS. Ponadto na terenie regionu w roku 2023 wydano 37353 zezwoleń na pracę (poza obywatelami ukraińskimi, którzy uzyskują taką możliwość w procedurze uproszczonej, na mocy oświadczenia pracodawcy). Osoby te pochodzą głównie z krajów Azji i Ameryki Łacińskiej.

Tabela 6 Główne narodowości obywateli państw trzecich (poza obywatelami Ukrainy), którzy w 2023 roku pozyskali zezwolenia na pracę

Kraj pochodzenia	Liczba
Indie	5 522
Nepal	4 451
Uzbekistan	4 281
Filipiny	3 508
Bangladesz	3 129
Turcja	2 638
Kazachstan	2 286
Azerbejdżan	1 538
Turkmenistan	1 338
Kolumbia	1 102
Kirgistan	859
Indonezja	770

¹⁵ Sprawozdanie MRiPS -05 za 2023 rok,

Kraj pochodzenia	Liczba
Zimbabwe	698
Wietnam	468
Pakistan	401
Pozostali	2900
Razem	35889

Źródło: opracowanie na podstawie zestawienia WUP Katowice, stan na 30 kwietnia 2024

W 2023 r. przy ubieganiu się o pracę w Polsce obywatele 5 krajów¹⁶: Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii oraz Ukrainy mogli skorzystać z uproszczonej procedury wydawania **oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz zezwoleń na pracę sezonową**.

Warunek zatrudnienia obcokrajowców na podstawie **oświadczenia o powierzeniu pracy** obejmował uzyskanie przez pracodawcę wpisu do ewidencji we właściwym powiatowym urzędzie pracy.

Jak wynika z danych pozyskanych z powiatowych urzędów pracy województwa śląskiego w 2023 roku do ewidencji wpisano 43,7 tys. oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi.

Biorąc pod uwagę narodowość zatrudnianych cudzoziemców na podstawie oświadczeń w 2023 roku, w województwie śląskim pracodawcy najchętniej zatrudniali na podstawie oświadczeń obywateli Ukrainy – 45,0% wszystkich oświadczeń, na drugim miejscu obywatele Białorusi – 25,2%, a następnie Gruzji – 21,6%.

¹⁶ Zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej z dniem 28 października 2022 r., nastąpiło usunięcie Federacji Rosyjskiej z listy państw, dla których obywatele wydawane były pozwolenia na pracę na warunkach preferencyjnych.

Jak wynika z tegorocznego badania Fundacji EWL¹⁷ oraz z wywiadów z przedstawicielami NGO oraz MOPS, a także nauczycielami, pedagogami i asystentami kulturowymi, migracje osób pochodzących z krajów Azji i Ameryki Łacińskiej mają głównie charakter zarobkowy, tymczasowy, osoby nie te planują alokacji swoich rodzin w Polsce. Biorąc pod uwagę, że przebywający w województwie śląskim obywatele tych państw przyjechali do Polski dobrowolnie, z powodów ekonomicznych – pobyt w Polsce wiąże się z podniesieniem ich standardu życia Wyniki badania Fundacji EWL wskazują na fakt, iż obywatele państw z obu tych kierunków zazwyczaj zarabiają powyżej średniej krajowej – ich pobory są trzykrotnie wyższe niż w kraju ich pochodzenia, podobnie jak ich stopa życiowa. Są to zazwyczaj osoby młode, poniżej 40 roku życia, z kierunkowym wykształceniem. Znaczny odsetek obywateli krajów Ameryki Łacińskiej (29%) planuje zostać w Polsce na stałe, podczas gdy wśród obywateli państw Azji odsetek ten wynosi 7%. Zaledwie 15% badanych obywateli państw z Azji lub Ameryki Łacińskiej doświadcza obaw przed zbyt wysokimi kosztami życia.

Brak literatury dotyczącej potrzeb migrantów z Białorusi, Gruzji, Mołdawii. Jak wynika z podsumowań Urzędu ds. Cudzoziemców¹⁸, najliczniej w Polsce osiedlają się osoby młode i aktywne zawodowo, często posiadające również polskie korzenie, w równym stopniu mężczyźni, jak i kobiety. Z kolei z 10 tys. obywateli Gruzji posiadających ważne karty pobytu, ok. 58 proc. to osoby w przedziale wiekowym 18 – 40 lat. Dzieci i młodzież poniżej 18 roku życia stanowią jedynie 2 proc., a osoby powyżej 40 lat – ok. 40 proc. Przeważają mężczyźni – 8,5 tys. osób (82 proc.), w porównaniu do 1,9 tys. kobiet¹⁹. Jak wynika z dostępnych opracowań²⁰ - obywatele krajów spoza UE znacznie częściej niż obywatele krajów UE wykonują pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej.

Zdecydowanie najszerszej – ze względu na skalę – rozpoznana jest sytuacja bytowa

---

¹⁷ Migracja 2.0, Polska w globalnej walce o talenty z Azji i krajów Ameryki Łacińskiej, Raport z badania sondażowego przeprowadzonego przez EWL Group, Fundację EWL oraz Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 2024

¹⁸ <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-bialorusi-w-polsce--raport2>

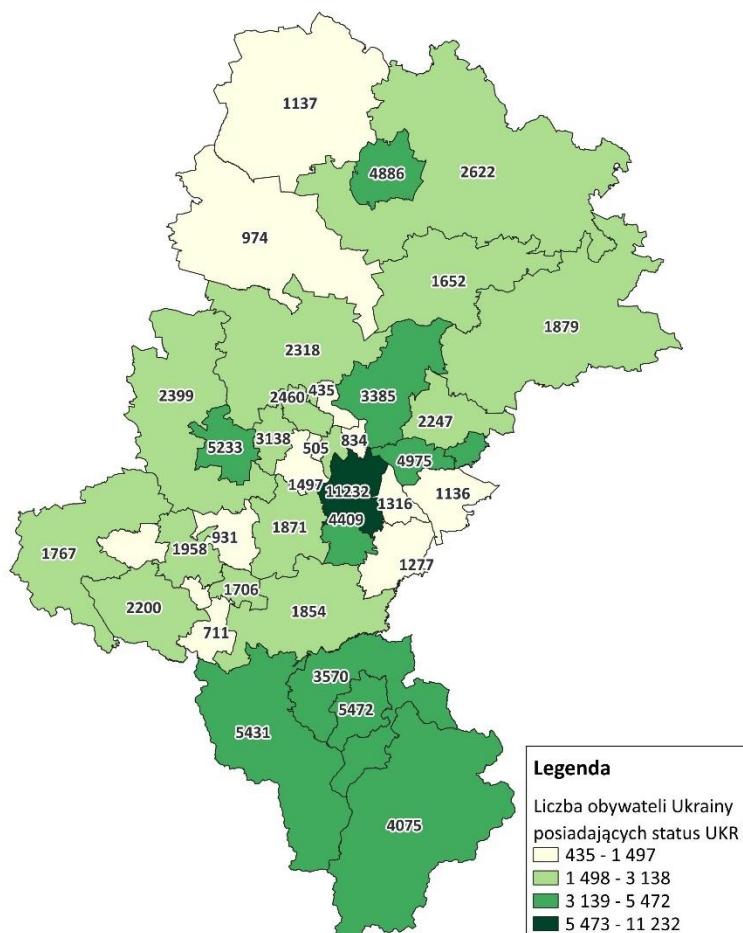
¹⁹ <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-gruzji-w-polsce---raport>

²⁰ Diagnoza potrzeb i oczekiwań migrantów ekonomicznych wobec integracji miejskiej, Żydowskie Stowarzyszenie Czulent, Kraków 2022.

wojennych uchodźców ukraińskich.

Na dzień 11 czerwca 2024 roku w województwie śląskim mieszkało łącznie 95483 obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową. W stosunku do roku 2022 ich liczba stanowiła 88% populacji uchodźców rejestrujących swój pobyt w Polsce. W latach 2023-2024 liczba obywateli ukraińskich objętych ochroną tymczasową zmniejszyła się o niecałe 3 punkty procentowe²¹. Zmiana ta występowała nierównomiernie w skali całego regionu. W miastach: Bielsko-Biała, Częstochowa, Chorzów, Gliwice, Katowice, Sosnowiec, Żory można odnotować wzrost liczby obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową w latach 2022-2024. Nie zmieniła się także istotnie liczba uchodźców ukraińskich mieszkających w miastach: Tychy, Rybnik, Dąbrowa Górnicza, Zabrze czy Ruda Śląska.

Mapa 4 Liczba obywateli ukraińskich objętych ochroną tymczasową w powiatach województwa śląskiego w dniu 11 czerwca 2024 roku

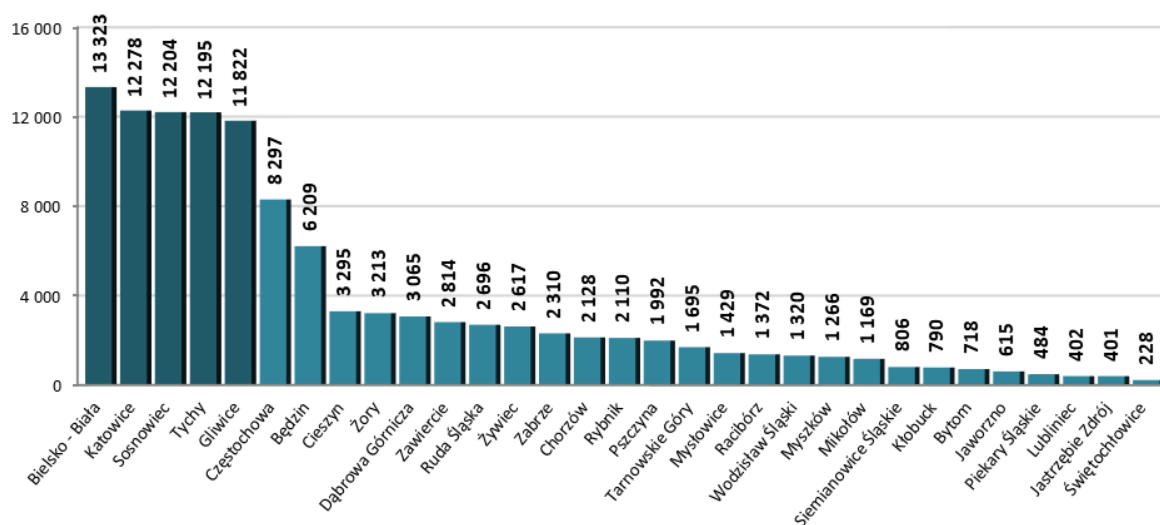

²¹ Pełne zestawienie liczby uchodźców ukraińskich w podziale na powiaty w latach 2022-2024 znajduje się w Załączniku nr 2.

Źródło: Szczegółowe informacje na temat obywateli ukraińskich objętych ochroną tymczasową w Polsce, stan na dzień 11.06.2024

Jak wynika z przytaczanego wcześniej badania NBP pn. Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2023 roku około 76% uchodźców ukraińskich utrzymuje się z pracy w województwie śląskim. Przy czym charakter stosunku pracy uchodźców jest mniej stabilny, częściej jest to praca dorywcza, sezonowa, w niepełnym wymiarze godzin. Świadczyć o tym może także liczba powiadomień o powierzeniu pracy obywatelowi Ukrainy w regionie w roku 2023, która wynosiła 115,3 tys., a więc stanowiła więcej niż dwukrotność liczby wszystkich uchodźców ukraińskich w wieku produkcyjnym, zamieszkujących w województwie śląskim. Jak wynika z opracowania ZUS pn. Cudzoziemcy na polskim rynku pracy w 2023 roku, jedynie za 19% uchodźców ukraińskich w wieku produkcyjnym mieszkających w województwie śląskim odprowadzono składki na ZUS.

Wykres 3 Liczba powiadomień o powierzeniu pracy obywatelowi Ukrainy według miejsca wykonywania pracy w województwie śląskim zgłoszonych w 2023 r.

Źródło: Rynek pracy w województwie śląskim w 2023 r., WUP Katowice 2024

Przytaczany wcześniej raport Narodowego Banku Polskiego wskazuje, że prawie połowa pracujących uchodźców w skali kraju otrzymuje miesięcznie wypłaty na poziomie wynagrodzenia minimalnego. Biorąc pod uwagę, iż zdecydowana większość (71%) ukraińskich uchodźców przebywa w Polsce bez współmałżonka, zaś ponad połowa ma jedno lub więcej osób na utrzymaniu, minimalne wynagrodzenie stanowi w Polsce główny dochód ich rodziny, uzupełniany

świadczeniem 500+ (55%) lub świadczeniami pomocy społecznej i świadczeniami rodzinnymi(19%).

Pozostali, niepracujący uchodźcy ukraińscy utrzymują się z pomocy społecznej oraz dofinansowania uzyskiwanego z Ukrainy, bądź w ramach emerytur bądź w ramach wsparcia członków rodziny (średnio 500 zł miesięcznie). W efekcie tej sytuacji - jak wynika z danych UNHCR za rok 2023 – około 46% uchodźców ukraińskich w Polsce żyje poniżej granicy ubóstwa²².

W skali województwa śląskiego – jak wynika z przytaczanego raportu NBP – w 2023 roku ok 64% uchodźców ukraińskich wynajmowało mieszkania, 19% korzystało z mieszkań pracowniczych (osoby bez rodziny), pozostali mieszkali w obiektach zbiorowego zakwaterowania bądź u polskich rodzin.

Potrzeby bytowe uchodźców ukraińskich obejmują szeroki zakres kategorii. Jak wynika z przytaczanych wcześniej badań, dotyczą one pomocy rzeczowej, znalezienia zatrudnienia, dostępu do opieki zdrowotnej oraz miejsca zakwaterowania. Brak dostępu do bezpłatnej opieki zdrowotnej ma w Polsce charakter systemowy, jest on jednak szczególnie dotkliwy dla uchodźców, którzy nie dysponują w większości środkami na pokrycie kosztów lekarzy prywatnych. Występuje także bariera językowa - nie wszyscy lekarze posługują się translatorami mowy, nie traktują oni też tych narzędzi jako wiarygodnej metody przeprowadzenia wywiadu lekarskiego.

Potrzeba pomocy znalezienia zatrudnienia ma – w przypadku uchodźców ukraińskich – szczególny charakter. Sporadycznie tylko korzystają oni z usług PUP, głównie ze względu na nieodpowiadający im charakter pracy, oferowanej w publicznych służbach zatrudnienia.

W kwietniu 2024 liczba osób zarejestrowanych w PUP w całym regionie wyniosła zaledwie 987 osób wobec 2569 w analogicznym okresie 2022 roku i 1288 osób w roku 2023. Najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych jest w PUP w Częstochowie i Gliwicach (odpowiednio 97 i 91 osób). W pozostałych powiatach liczba zarejestrowanych uchodźców ukraińskich nie przekracza 60 osób. Powodem odpływu uchodźców z rejestrów publicznych służb zatrudnienia jest przede wszystkim znalezienie pracy z innego źródła. Jak wynika z wywiadów z

---

²² <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

przedstawicielami agencji zatrudnienia oraz pracodawców zatrudniających uchodźców ukraińskich osoby te najchętniej szukają pracy z polecenia innych uchodźców bądź korzystają z portali internetowych takich jak pracuj.pl, olx praca, itp. Wśród uchodźców popularne są także agencje pracy tymczasowej, które oferują im dostęp do indywidualnego zakwaterowania oraz transport do miejsca pracy. W opinii badanych brakuje źródeł informacji np. portalu internetowego ukierunkowanego na uchodźców ukraińskich w regionie syntetyzującego dostępne oferty pracy z różnych źródeł wraz z opisem oraz – co niezbędne – forum wymiany doświadczeń osób z Ukrainy związanych z danym miejscem pracy. Istniejące portale rządowe, takie jak pracawpolsce.gov.pl lub pomagamukrainie.gov.pl nie są znane, zawierają tylko nieaktualne informacje, nie spełniają swoich funkcji.

Potrzeby zakwaterowania również należy uznać za istotne i palące. Zgodnie ze zmianami prawa, od 1 lipca 2024 roku finansowanie pomocy materialnej i zakwaterowania dla obywateli Ukrainy będzie możliwe tylko po zawarciu umowy z wojewodą. Likwidacji ulegnie rządowy program zakładający dopłatę 40 PLN dziennie od osoby za wynajęcie kwater uchodźcom ukraińskim. Sytuacja ta może grozić ryzykiem bezdomności, biorąc pod uwagę, że – jak wynika z ogólnopolskich badań²³ – ponad połowa uchodźców ukraińskich wynajmujących mieszkania, których dochód nie przekracza minimum wynagrodzenia nie płaciła za wynajem mieszkania samodzielnie lecz korzystała z rządowego programu. Rozwiązaniem nie są raczej niekomfortowe miejsca zbiorowego zakwaterowania, które nie będą sprzyjać stabilizacji sytuacji uchodźców w Polsce. Zaleca się włączenie w zakres wsparcia FE SL 2021-2027 również projektów ukierunkowanych na niwelowanie ryzyka bezdomności wśród uchodźców, na przykład wsparcie JST w tworzeniu programów gwarantujących wsparcie w zakresie umów najmu i zabezpieczeniu umów najmu. Można również wspierać doświadczenia projektu Społeczna Agencja Najmu, realizowanego przez Habitat for Humanity w Dąbrowie Górniczej w ramach konkursu Wzajemnie Potrzebni, finansowanego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz ze środków Urzędu Miasta Dąbrowa Górnicza. Należy również rozważyć wsparcie NGO w zakresie pokrywania części kosztów zakwaterowania uczestników projektów integracji społeczno-zawodowej.

2.2 Kwalifikacje i kompetencje obywateli państw trzecich

---

²³ Monitoring sytuacji uchodźców ukraińskich w Polsce, raport 2024, International Rescue Comitee

Z przytaczanego wcześniej raportu EWL dotyczącego migrantów zarobkowych z krajów Azji i Ameryki Południowej wynika, że ponad połowa migrantów ma wykształcenie średnie, blisko co drugi mieszkaniec Polski pochodzący z krajów Ameryki Łacińskiej legitymuje się wykształceniem wyższym. Przed przyjazdem do Polski pracowali oni na stanowiskach specjalistycznych lub menadżerskich – w Polsce zatrudniani są w sektorze produkcyjnym, handlowym i usługowym na niespecialistycznych stanowiskach pracy. Wśród migrantów tych dominują mężczyźni (75%), jednocześnie blisko połowa (44%) pracuje poniżej swoich kwalifikacji. Warto w tym miejscu podkreślić, że ponad 50% badanych migrantów pochodzących z krajów Azji lub Ameryki Łacińskiej deklaruje komunikatywną znajomość języka polskiego, zaś 80% biegle posługuje się językiem angielskim.

Brak jest niestety opracowań czy też aktualnych wyników badań dotyczących kwalifikacji pozostałych OPT, oprócz obywateli państw Azji i Ameryki Łacińskiej i obywateli Ukrainy.

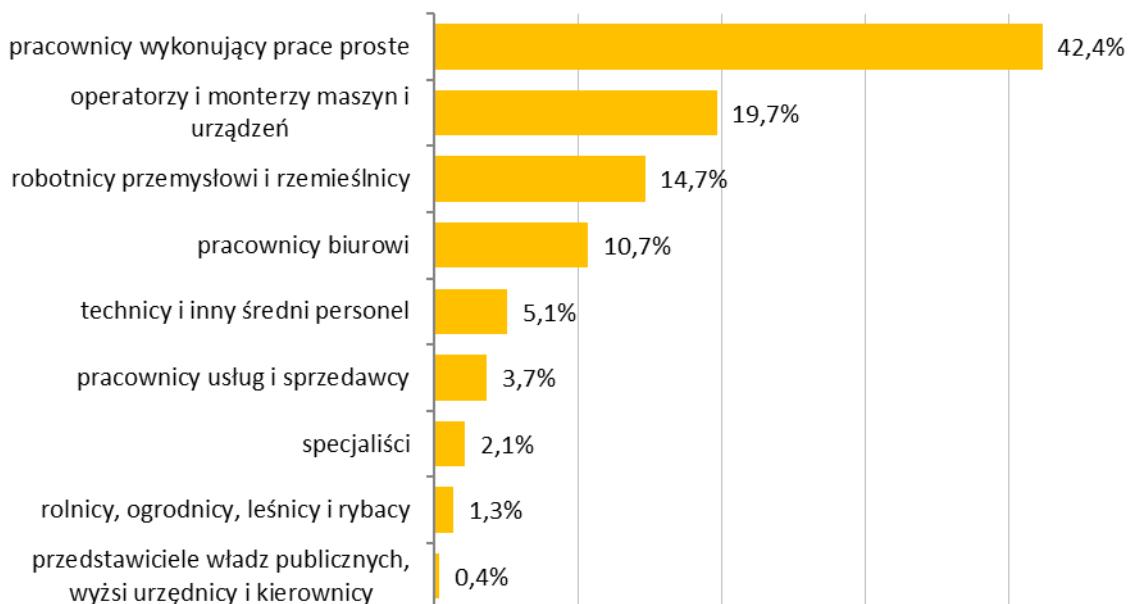
Jak wynika z analiz WUP Katowice, bez względu na podstawę prawną zatrudniania obywateli Ukrainy, objętych ochroną tymczasową w roku 2023, wśród miejsc pracy oferowanych cudzoziemcom dominowały prace proste.

W przypadku obywateli państw trzecich zatrudnionych na podstawie zezwolenia na pracę w roku 2023 w województwie śląskim cudzoziemcy najczęściej podejmowali zatrudnienie w następujących branżach: Przetwórstwie przemysłowym (42,5%) oraz Transporcie i gospodarce magazynowej (28,1%). Biorąc pod uwagę liczbę wydanych zezwoleń na pracę można stwierdzić, że najczęściej zatrudniano pracowników wykonujących prace proste (28,4% ogólnej liczby wydanych zezwoleń), robotników przemysłowych i rzemieślników 25,4% oraz operatorów i monterów maszyn i urządzeń 21,3%.

Przedsiębiorcy zatrudniający obywateli Ukrainy najczęściej prowadzili działalność gospodarczą w sekcjach:

- przetwórstwo przemysłowe - 29,2%;
- transport i gospodarka magazynowa - 27,8%;
- działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca - 20,1%;
- budownictwo – 6,0%;
- działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 3,6%.

Wykres 4 Liczba powiadomień o powierzeniu wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy wg wielkich grup zawodów w 2023 r.

Źródło: Rynek pracy w województwie śląskim w 2023 r., WUP Katowice 2024

Tabela 7 Liczba powiadomień o powierzeniu wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy w 2023 r. wg zawodów i specjalności, w liczbie powyżej 1 000 w danym zawodzie

zawód	nazwa zawodu	liczba powiadomień (dystynktywnie)
933304	robotnik magazynowy	15 566
432103	magazynier	6 092
932990	pozostali robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle	4 453
754903	pracownik produkcji	4 395
932101	pakowacz ręczny	4 314
912990	pozostali pracownicy zajmujący się sprzętaniem gdzie indziej niesklasyfikowani	4 283
432190	pozostali magazynierzy i pokrewni	3 904
962990	pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani	3 632
833203	kierowca samochodu ciężarowego	2 400

zawód	nazwa zawodu	liczba powiadomień (dystynktywnie)
311937	kontroler jakości wyrobów przemysłowych	2 345
834401	kierowca operator wózków jezdniowych (widłowych)	2 141
814209	operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych	2 098
932911	pomocniczy robotnik przemysłowy	1 913
962201	pracownik prac dorywczych	1 844
911290	pozostałe pomoce i sprzętaczki biurowe, hotelowe i podobne	1 787
313904	operator zautomatyzowanej linii produkcyjnej	1 778
821109	monter pojazdów i urządzeń transportowych	1 467
931301	pomocniczy robotnik budowlany	1 451
941201	pomoc kuchenna	1 395
911207	pracownik utrzymania czystości (sprzątaczką)	1 330
818990	pozostali operatorzy innych maszyn i urządzeń przetwórczych gdzie indziej niesklasyfikowani	1 196

Źródło: Rynek pracy w województwie śląskim w 2023 r., WUP Katowice 2024

Obywatele Ukrainy, którzy podejmowali zatrudnienie na podstawie powiadomień o powierzeniu pracy w województwie śląskim, najczęściej pracowali na umowę zlecenie/umowę o świadczenie usług, tj. 70,7%. W oparciu o umowę o pracę zatrudnionych było 27,7% obywateli Ukrainy, a pozostałe formy zatrudnienia stanowiły niewielki odsetek.

Statystyki te wskazują na niskie dopasowanie ofert pracy do kwalifikacji uchodźców z Ukrainy, z których niemal połowa legitymuje się wyższym wykształceniem. Nie ma niestety badań wskazujących w stopniu istotnym statystycznie na kierunek wykształcenia uchodźców ukraińskich w województwie śląskim. W roku 2022 WUP Katowice przeprowadził analizę wykształcenia kobiet zarejestrowanych w PUP-ach regionu na próbie 200 uchodźczyń z Ukrainy. Wśród bezrobotnych uchodźczyń z Ukrainy legitymujących się wykształceniem wyższym najwięcej było osób pracujących w swoim kraju w zawodzie ekonomisty (6,0% ogółu respondentek; 12,9% ogółu kobiet z tym wykształceniem) oraz nauczyciela (4,5% ogółu respondentek; 9,7% ogółu kobiet z tym wykształceniem). W grupie tej znalazły się także prawniczki,

pracowniczką administracji, lekarką, itp. W przypadku osób wykształceniem policealnym i średnim zawodowym/branżowym najwięcej było kucharek (2,0% ogółu respondentek; 10,3% kobiet z tym wykształceniem), ale w grupie tej występowały także fryzjerki, handlowcy, bibliotekarki. Panie z wykształceniem średnim ogólnokształcącym najczęściej deklarowały brak wyuczonego zawodu (4,0% ogółu respondentek; 33,3% kobiet z tym wykształceniem), podobnie jak osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej (13,5% ogółu respondentek; 61,4% ogółu kobiet z tym wykształceniem). Panie z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej pracowały wcześniej głównie jako sprzątaczkę (5,9% ogółu respondentek; 24,1% ogółu kobiet z tym wykształceniem).

W roku 2022 co druga ankietowana przez WUP uchodźczyni chciałaby pracować w branży Pozostała działalność usługowa (46,2%), co czwarta w branży Administrowanie i działalność wspierająca i techniczna (22,6%), a co piąta w branży Zakwaterowanie i gastronomia (21,5%). Bezrobotne uchodźczynie z Ukrainy chciałyby pracować także w następujących zawodach: stylistka paznokci, fryzjerka czy kosmetyczka, pracownik biurowy, pracownik administracyjny, pomoc kuchenna, kucharz, sprzątaczkę.

Warto w tym miejscu nadmienić, że częściej niż co dziesiąta ankietowana chciała pracować w edukacji, opiece zdrowotnej zgodnie z wykształceniem.

Ankietowani w ramach niniejszej ewaluacji uchodźcy ukraińscy w większości – 65% - legitymowali się wykształceniem wyższym. Deklarowali posiadanie kwalifikacji w zawodzie księgowy (20%), nauczyciel (20%), marketingowiec (5%), sprzedawca (10%), prawnik (10%). Około 20% stanowiły osoby nie mające wyuczonego zawodu.

W badaniu WUP z 2022 roku bezrobotne uchodźczynie z Ukrainy wysoko oceniły swoje kompetencje zawodowe:

- w zakresie cech osobowościowych: pracowitość (84,0%), uczciwość (55,0%) oraz sumienność (35,5%),
- w zakresie umiejętności interpersonalnych: umiejętność pracy w zespole (73,0%) komunikatywność/nawiązywanie kontaktów (66,0%) oraz umiejętność pracy indywidualnej (41,0%),
- w zakresie umiejętności i doświadczenia zawodowego: umiejętność podejmowania decyzji związanych z zadaniami zawodowymi (67,5%), kreatywność/innovacyjność (48,0%) oraz zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji zawodowych (47,0%),

– w zakresie stanu zdrowia psychofizycznego: kondycję psychofizyczną umożliwiającą sprawne wykonywanie czynności zawodowych (66,5%), odporność na stres/radzenie sobie z presją w miejscu pracy (47,5%) oraz zdolność koncentracji (46,5%),

– w zakresie postrzegania pracy, organizacji i motywacji do pracy: dyspozycyjność (61,0%), determinację do pracy (47,0%) oraz pracę cenioną jako wartość (40,5%).

Warto w tym miejscu podkreślić, że badani pracodawcy uchodźców ukraińskich, podobnie jak badani przedstawiciele agencji zatrudnienia w województwie śląskim wysoko oceniają kwalifikacje i kompetencje pracowników z Ukrainy. Powszechnie jest wśród nich przekonanie o pracowitości, sumienności i wysokiej motywacji Ukraińców i Ukrainek oraz ich dobrym radzeniu sobie w pracy. Ze względu na mniejsze wymagania płacowe są oni postrzegani jako idealni pracownicy w pracach prostych i wymagających niewysokich kwalifikacji. Uchodźcy ukraińscy z wykształceniem zawodowym są też chętnie przyjmowani na stanowiska specjalistyczne po krótkim przeszkoleniu oraz sprawdzeniu umiejętności. Problemem jest jednak dostępność miejsc pracy dla kobiet w sektorze produkcyjnym ze względu na ich zrozumiałą niechęć do pracy dwu-trzymianowej ze względu na sprawowaną opiekę nad dziećmi. W przypadku prac specjalistycznych lub biurowych występuje istotny problem bariery językowej oraz niepełnej dokumentacji poświadczającej uprawnienia i kwalifikacje. Wniosek ten potwierdza konieczność kontynuowania w ramach FE SL 2021-2027 zajęć języka polskiego na poziomie wyższym niż poziom CEFR A1 czy też poziom A2. W celu zwiększenia zainteresowania takimi kursami wśród uchodźców ukraińskich warto rozważyć ich realizację w godzinach popołudniowych i wieczornych, tak, aby nie kolidowały one ze źródłem zarobkowania. Mimo, iż konieczność opieki nad dzieckiem jest relatywnie rzadko wskazywana jako bariera podjęcia pracy jednozmianowej, warto w godzinach tych kursów zorganizować również zajęcia uzupełniające i opiekuńcze dla dzieci kursantów.

Ze względu na brak wiarygodnych statystycznie i aktualnych informacji na temat kwalifikacji OPT na śląskim rynku pracy trudno wskazać lukę kwalifikacyjną czy kompetencyjną w oparciu o zasoby wiedzy i umiejętności obywateli państw trzecich w regionie. Biorąc pod uwagę wysokie znaczenie dochodów z pracy w przypadku OPT oraz tendencję pracodawców do powierzania im prac prostszych i deficytowych można zaryzykować stwierdzenie, że ukierunkowanie kursów i szkoleń zawodowych dla tej grupy docelowej powinno bazować na zawodach deficytowych nie wymagających biegłej znajomości języka polskiego.

Bazując na zapisach opracowania WUP Katowice – Barometr zawodów 2024 - korzystne dla regionu byłyby kursy, szkolenia ukierunkowane na mężczyzn (głównie obywateli państw Azji i Ameryki Południowej, Białorusi, Gruzji) umożliwiające im nabycie uprawnień w zawodzie elektryka, elektromechanika, spawacza, ślusarza, kierowcy autobusu, samochodu ciężarowego, lakiernika, blacharza, mechanika pojazdów samochodowych czy też monter instalacji budowlanych. W przypadku kobiet – głównie uchodźczyń ukraińskich – korzystne dla regionu byłoby nabycie przez nich kwalifikacji w zawodzie kucharza, opiekuna osób starszych lub niepełnosprawnych.

Jak wynika z badania agencji zatrudnienia i pracodawców zatrudniających uchodźców ukraińskich, białoruskich, mołdawskich występuje istotne ograniczenie dostępu do szkoleń zawodowych dla pracowników OPT. Związane jest ono z barierą językową. Zakończenie państwowego kursu kwalifikacyjnego – czy do prac prostych (obsługa suwnicy, wózka widłowego) uprawniającego do wykonywania zawodu wiąże się z koniecznością studiowania materiałów w języku polskim, napisania egzaminu – a więc znajomości języka polskiego nie tylko w mowie ale też i w piśmie. Warto więc rozważyć uwzględnienie we wsparciu PUP i innych firm szkoleniowych, edukacyjnych wprowadzenie materiałów w języku rodzimym OPT, ze szczególnym uwzględnieniem języka ukraińskiego na kursach przysposabiających do wykonywania zawodu.

Możliwość realizacji kursów zawodowych powinna być szeroko promowana nie tylko wśród pracodawców, ale także poprzez media społecznościowe i organizacje pozarządowe, na co dzień pracujące OPT. Jak wynika z ankiet audytoryjnych, co najmniej jedna trzecia badanych uchodźców zamieszkujących województwo śląskie nie ma żadnej informacji o możliwości odbycia kursu podnoszącego kwalifikacje lub jest przekonana, że kursy te nie są dla nich dostępne finansowo.

Pozytywnie należy ocenić wprowadzenie od 1 lipca 2024 rozwiązań prawnych ułatwiających uznanie kompetencji uchodźców ukraińskich, m.in. wprowadzenie podstawy prawnej do potwierdzenia w drodze decyzji administracyjnej wykształcenia osoby, która świadectwo lub inny dokument uzyskała w państwie, które wypowiedziało Rzeczypospolitej Polskiej umowę międzynarodową dotyczącą wzajemnego uznawania takich świadectw lub innych dokumentów wydanych za granicą (zmiana w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty - art. 3 ustawy) oraz wprowadzenie możliwości uzyskania pełnych kwalifikacji lekarza i

lekarza dentysty osobom, które wykonują te zawody w ramach tzw. procedury uproszczonej (zmiany w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty - art. 5 ustawy), przywrócenie możliwości świadczenia usług psychologicznych Ukraińcom przez osoby, które nabyły odpowiednie kompetencje w Ukrainie.

Oprócz kursów ściśle zawodowych, dających uprawnienia należy też rozważyć realizację kursów miękkich, prowadzonych w formule dwujęzycznej. Jak wynika z ogólnopolskich badań Ośrodka Badań nad Migracjami UW, uchodźcy często zwracają uwagę na brak pewnych kwalifikacji w ich obecnej pracy, braki te dotyczyły w największym stopniu znajomości języka polskiego i innych języków, ale także umiejętności obsługi komputera, komunikacji i prezentacji, pracy zespołowej i umiejętności menadżerskich. Taki zestaw pożądanych kompetencji wskazuje na bariery jakich doświadczają ukraińscy migranci wojenni w wejściu na wyższe pozycje w pracy i na stanowiskach wymagających wyższych kwalifikacji w Polsce.

Jednocześnie 17-27% osób wykonujących swoją pracę w Polsce było bardzo niezadowolonych z braku możliwości awansu i rozwoju osobistego, a także z niedopasowania kwalifikacji.²⁴ Zjawisko to jest nieporównywalnie częstsze wśród uchodźców ukraińskich niż wśród obywateli polskich. Dane Eurostatu z 2023 roku wskazują, że ogółem wskaźnik nadmiernych kwalifikacji wyniósł w naszym kraju 19,7 procent²⁵. To oznacza, że poniżej kwalifikacji pracuje co piąty obywatel polski z wyższym wykształceniem.

Z innych badań prowadzonych w skali ogólnopolskiej ²⁶ wynika, że aż 65% pracujących uchodźców ukraińskich wykonuje prace niezgodne ze swoimi kwalifikacjami. Tezę tę potwierdza 70% pracujących uchodźców, respondentów ankiety audytoryjnej przeprowadzonej w ramach niniejszej ewaluacji.

---

²⁴ Potrzeby osób doświadczających przymusowej migracji z Ukrainy, Ośrodek Badań nad Migracjami, UW, 2023

²⁵ [https://biznes.interia.pl/gospodarka/news-co-piaty-polak-z-wyzszym-wyksztalaniem-pracuje-ponizej-](https://biznes.interia.pl/gospodarka/news-co-piaty-polak-z-wyzszym-wyksztalaniem-pracuje-ponizej-kwal,nld,6746115#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox)

[kwal,nld,6746115#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox](https://biznes.interia.pl/gospodarka/news-co-piaty-polak-z-wyzszym-wyksztalaniem-pracuje-ponizej-kwal,nld,6746115#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox)

²⁶ RAPORT MOBILNOŚCI TRANSGRANICZNEJ 2023 BADANIE SOCJOLOGICZNE - EDYCJA IV, Platforma Migracyjna EWL, Fundacja Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego

2.3 Potrzeby uczniów pochodzących z państw trzecich

W roku szkolnym 2023/2024 w szkołach publicznych województwa śląskiego uczyło się łącznie 16 251 uczniów z państw trzecich, w tym 14 952 uczniów z Ukrainy (91%), 783 uczniów z Białorusi (5%), 483 uczniów z krajów Azji i 88 uczniów z krajów Ameryki Południowej²⁷. Dane te potwierdzają wcześniej postawioną tezę, że OPT spoza Ukrainy reprezentowani są głównie przez mężczyzn przyjeżdżających do województwa śląskiego bez rodziny.

Najliczniej reprezentowani uczniowie ukraińscy realizowali polski program edukacyjny w 952 szkołach podstawowych, 110 szkołach branżowych I stopnia, 167 technikach, 147 liceach, 15 szkołach artystycznych oraz w 6 szkołach specjalnych przysposabiających do zawodu. Obecność uczniów ukraińskich jest więc niemal powszechna – uczą się oni w 64% wszystkich szkół podstawowych w regionie, 69% wszystkich szkół ponadpodstawowych kształcenia zawodowego oraz 60% liceów ogólnokształcących w województwie śląskim.

Tabela 8 Liczba dzieci – uchodźców ukraińskich uczących się w roku szkolnym 2023/2024 w śląskich szkołach publicznych według typów szkół

Typ szkoły	Liczba uczniów ukraińskich
Branżowa szkoła I stopnia	576
Branżowa szkoła II stopnia	2
Liceum ogólnokształcące	809
Liceum sztuk plastycznych	38
Ogólnokształcąca szkoła baletowa	12
Ogólnokształcąca szkoła muzyczna I stopnia	25
Ogólnokształcąca szkoła muzyczna II	11

²⁷ dane.gov.pl, Liczba uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi według kraju pochodzenia w 2024 roku.

Typ szkoły	Liczba uczniów ukraińskich
stopnia	
Szkoła podstawowa	12139
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	8
Technikum	1300
RAZEM	14920

Źródło: dane Systemu Informacji Oświatowej, stan na 19.05.2024

W roku szkolnym 2023/2024 uczniowie ukraińscy uczyli się we wszystkich powiatach regionu, w 159 gminach. Najwięcej uczniów uczęszczało do szkół zlokalizowanych w miastach: Katowice, Gliwice, Bielsko Biała i Częstochowa. Podobną tendencję można zaobserwować również w przypadku pozostałych uczniów OPT. Najliczniej uczą się oni w głównych miastach regionu -ośrodkach subregionalnych.

Tabela 9 Rozkład terytorialny uczniów ukraińskich w województwie śląskim w roku szkolnym 2023/2024

Powiat	Liczba uczniów ukraińskich
będziński	400
bielski	412
Bielsko-Biała	1069
bieruńsko-lędziński	128
Bytom	414
Chorzów	479
cieszyński	667
Częstochowa	1195
częstochowski	130
Dąbrowa Górnicza	408
Gliwice	1134
gliwicki	216
Jastrzębie-Zdrój	142
Jaworzno	208
Katowice	1778
kłobucki	89
lubliniecki	103
mikołowski	220

Powiat	Liczba uczniów ukraińskich
Mysłowice	193
myszkowski	197
Piekary Śląskie	70
pszczyński	260
raciborski	259
Ruda Śląska	293
rybnicki	70
Rybnik	457
Siemianowice Śląskie	151
Sosnowiec	914
Świętochłowice	103
tarnogórski	305
Tychy	658
wodzisławski	277
Zabrze	580
zawierciański	255
Żory	304
żywiecki	382
RAZEM	14920

Źródło: dane Systemu Informacji Oświatowej, stan na 19.05.2024

Jak wynika z wywiadów indywidualnych z przedstawicielami szkół różnego typu, w których uczy się relatywnie wysoka liczba uczniów OPT – można zidentyfikować szereg barier i problemów, na które uczniowie ci napotykają. Podstawowa bariera – językowa niwelowana jest w tzw. oddziałach przygotowawczych, zakładających naukę języka polskiego w wymiarze 6 godzin tygodniowo oraz w ramach codziennej nauki w klasach mieszanych.

W opinii badanych nauczycieli, pedagogów i asystentów międzykulturowych nauka języka polskiego – choć niezbędna, stanowi ogromne obciążenie czasowe dla uczniów ukraińskich szkół ponadpodstawowych kształcenia zawodowego, którzy co do zasady – w celu zapewnienia sobie możliwości dalszych ścieżek edukacji zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie – uczą się w systemie dualnym, stacjonarnie w Polsce i zdalnie w Ukrainie. Wybór kierunku kształcenia zawodowego jest często wśród uczniów ukraińskich przypadkowy – wynika z obecności innych uczniów ukraińskich w danej szkole. Zajęcia doradztwa zawodowego i badania predyspozycji nie są realizowane w wystarczającym stopniu wobec uczniów ukraińskich, co wynika z bariery językowej doradców zawodowych oraz braku zaufania do wyników testów wśród rodziców uczniów ukraińskich. Uczniowie ukraińscy rzadko jednak rezygnują z nauki w polskich szkołach z powodu obciążeń – przypadki takie wskazało jedynie 3% szkół, pytanych w badaniu ilościowym CAWI/CATI o przyczyny spadającej liczby

uczniów ukraińskich w ich szkole. Równie rzadko – w 5% badanych szkół zdarzały się przypadki, że uczniowie ukraińscy rezygnowali z nauki w polskiej szkole na rzecz nauki zdalnej w szkole ukraińskiej.

Inne problemy uczniów pochodzących z państw trzecich są zróżnicowane w zależności od wieku ucznia i etapu edukacji. Uczniowie w szkołach podstawowych w wieku 7-15 lat mają szeroką potrzebę integracji ze szkołą, tworzenia międzynarodowych grup rówieśniczych, ale także częściej potrzebują pomocy psychologicznej i pedagogicznej prowadzonej w języku ukraińskim. Z kolei uczniowie w wieku 16-19 lat mają większą niż uczniowie polscy potrzebę uzupełnienia wiedzy do zakończenia danego etapu edukacji i pozytywnego wyniku egzaminu końcowego, a także w większości potrzebują szerszego zakresu doradztwa zawodowego, uzupełnionego o wiedzę na temat orientowania się na rynku pracy. Potrzeba ta wynika ze zrozumiałego niższego kapitału kulturowego ich opiekunów.

Warto w tym miejscu podkreślić, że mimo, iż liczba uczniów OPT w szkołach województwa śląskiego spadła o 21 pp. w roku szkolnym 2023/2024 w stosunku do roku szkolnego 2022/2023, to najczęściej przyczyną tego spadku – według ankietowanych przedstawicieli szkół, w których uczą się dzieci OPT była przeprowadzka do innego kraju lub regionu. Częściej z nauki w polskiej szkole rezygnowali uczniowie szkół podstawowych (35% ankietowanych przedstawicieli szkół) niż szkół ponadpodstawowych (14%).

Należy także wspomnieć, że częściej niż w co trzeciej badanej szkole podstawowej (38%) oraz w blisko co drugiej szkole ponadpodstawowej (45%) liczba uczniów OPT wzrosła w roku szkolnym 2023/2024. W opinii badanych, wzrost ten wynikał z wewnętrznych migracji w regionie oraz dobrej opinii o szkole wśród obywateli państw trzecich.

Tabela 10 Opinie przedstawicieli badanych szkół dotyczące przyczyn wzrostu uczniów pochodzących z państw trzecich.

Przyczyna	Odsetek szkół podstawowych	Odsetek szkół ponadpodstawowych
Coraz więcej rodzin ukraińskich/ innych	92%	88%

Przyczyna	Odsetek szkół podstawowych	Odsetek szkół ponadpodstawowych
państw osiedlało się w naszej gminie/powiecie		
Jesteśmy jedną z nielicznych szkół w naszej gminie/powiecie, która prowadzi nauczanie uczniów z Ukrainy/OPT	2,5%	9%
Nasza szkoła ma dobrą opinię wśród uczniów z Ukrainy/ innych państw	33%	27%
Inne szkoły w naszej gminie/powiecie nie chcą przyjmować uczniów z Ukrainy/innych państw	1%	3%
Inne	4%	2%
Nie wiem, trudno powiedzieć	3%	8%

Źródło: badanie CAWI/CATI wśród przedstawicieli szkół publicznych województwa śląskiego, n=223 (szkoły, w których liczba uczniów OPT wzrosła w roku szkolnym 2023/2024). Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

W ankietowanych szkołach nieprowadzących nauczania uczniów OPT najczęściej przyczyną tego stanu rzeczy był brak zgłoszeń ze strony rodziców i dzieci (82%). Sporadycznie (5%) wskazywane były takie bariery nauczania dzieci pochodzących z państw trzecich, jak: braki kadrowe, niedostateczna infrastruktura, brak wiedzy na temat różnic programowych lub brak zgody organu prowadzącego. Dostępność edukacji obywateli państw trzecich jest więc wystarczająca.

Obecność uczniów z państw trzecich jest dla szkoły znacznym wyzwaniem. Pojawienie się fali uchodźców ukraińskich spowodowało konieczność zmian w organizacji pracy szkoły oraz znacznego uzupełnienia jej zasobów. Oprócz powszechnej realizacji lekcji języka polskiego w oddziałach przygotowawczych, w częściej niż co drugiej szkole zorganizowano specjalną opiekę pedagogiczną i psychologiczną dla uczniów z Ukrainy, w częściej niż co drugiej szkole podstawowej zakupiono dodatkowe materiały dydaktyczne. Często wprowadzono także pomoc żywieniową (refundacja posiłków w szkole), prowadzono działania integracyjne między uczniami oraz w społeczności lokalnej, uzupełniano zasoby sprzętu komputerowego. Stosunkowo rzadko jednak zadbano o obecność asystenta międzykulturowego lub nauczyciela z językiem ukraińskim (14% szkół, w tym 22% szkół podstawowych).

Tabela 11 Działania podejmowane przez szkołę wobec fali uczniów ukraińskich objętych ochroną tymczasową w latach 2022-2024

Działania	Odsetek wskazań ogółem	Odsetek wskazań publicznych szkół podstawowych	Odsetek wskazań publicznych szkół ponadpodstawowych
zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla uczniów ukraińskich/innych państw (również w oddziałach przygotowawczych)	88%	92%	81%
zakup sprzętu ICT (np. laptop)	38%	43%	31%
zakup dodatkowych pomocy dydaktycznych niezbędnych do	49%	58%	35%

Działania	Odsetek wskazań ogółem	Odsetek wskazań publicznych szkół podstawowych	Odsetek wskazań publicznych szkół ponadpodstawowych
prowadzenia zajęć dla uczniów ukraińskich/innych państw			
zatrudnienie asystenta międzykulturowego, psychologa, pedagoga z językiem ukraińskim/językiem innego państwa	11%	15%	6%
osobny oddział dla uczniów ukraińskich/uczniów innych państw	6%	6%	5%
integracja uczniów z Ukrainy/ innych państw ze społecznością lokalną poza szkołą, organizacja takich zajęć	23%	25%	21%
pomoc psychologiczno-pedagogiczna, zajęcia	57%	58%	55%

Działania	Odsetek wskazań ogółem	Odsetek wskazań publicznych szkół podstawowych	Odsetek wskazań publicznych szkół ponadpodstawowych
terapeutyczne dla tych uczniów			
integracja uczniów polskich z uczniami ukraińskimi bądź uczniami z innych państw, zajęcia, wyjazdy integracyjne	40%	44%	34%
prace remontowo budowlane związane z koniecznością budowy nowych sal lekcyjnych	4%	3%	5%
zakup dodatkowego wyposażenia sal: ławki, krzesła, itp.	26%	27%	23%
zatrudnienie nauczyciela z Ukrainy/innego państwa	3%	7%	1%
pomoc materialna – żywnościowa, ubraniowa	38%	47%	19%

Działania	Odsetek wskazań ogółem	Odsetek wskazań publicznych szkół podstawowych	Odsetek wskazań publicznych szkół ponadpodstawowych
pomoc dla rodziców, innych członków rodziny	20%	27%	8%
korepetycje przedmiotowe dla uczniów z Ukrainy/innych państw	7%	7%	6%
Inne	5%	2%	3%

Źródło: badanie CAWI/CATI wśród przedstawicieli szkół publicznych województwa śląskiego, n=576 (szkoły, w których uczą się uczniowie OPT). Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Jak wynika z wywiadów pogłębionych przeprowadzonych wśród nauczycieli, pedagogów oraz asystentów międzykulturowych w przypadku obecności w szkole ucznia OPT spoza Europy mogą wystąpić problemy kulturowe. Zachowania ucznia traktowane w Polsce jako naganne, takie jak np. bijatyki między uczniami, ignorowanie zaleceń nauczyciela – często w kulturach Bliskiego Wschodu czy też kulturze Ameryki Południowej traktowane są jako zachowania normalne, wręcz pożądane w wychowywaniu. Różnice kulturowe często udaremniają przeprowadzenie działań pedagogicznych czy też terapii psychologicznej.

Wyniki badania CAWI/CATI wśród przedstawicieli szkół publicznych województwa śląskiego, w których uczą się uczniowie OPT wskazują na wzrost potrzeb szkół związanych z realizacją dodatkowych – pozajęzykowych – zajęć edukacyjnych, korepetycji wyrównujących poziom wiedzy uczniów ukraińskich. Potrzebę taką zidentyfikowało 25% przedstawicieli badanych szkół wobec 7% szkół, stosujących wcześniej takie rozwiązanie. Wzrosła także potrzeba zatrudniania asystentów międzykulturowych lub nauczycieli z językiem ukraińskim (21% przedstawicieli

badanych szkół wobec 15% szkół stosujących dotychczas to rozwiązanie). Znacząco spada potrzeba pomocy żywieniowej dla uczniów ukraińskich.

Tabela 12 Dalsze potrzeby szkół publicznych związane z nauczaniem uczniów OPT

Działania	Odsetek wskazań ogółem	Odsetek wskazań publicznych szkół podstawowych	Odsetek wskazań publicznych szkół ponadpodstawowych
zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla uczniów ukraińskich/innych państw (również w oddziałach przygotowawczych)	70%	75%	63%
zakup sprzętu ICT (np. laptop)	39%	41%	36%
zakup dodatkowych pomocy dydaktycznych niezbędnych do prowadzenia zajęć dla uczniów ukraińskich/innych państw	47%	48%	47%
zatrudnienie asystenta międzykulturowego, psychologa, pedagoga z językiem	22%	26%	17%

Działania	Odsetek wskazań ogółem	Odsetek wskazań publicznych szkół podstawowych	Odsetek wskazań publicznych szkół ponadpodstawowych
ukraińskim/językiem innego państwa			
osobny oddział dla uczniów ukraińskich/uczniów innych państw	6%	7%	5%
integracja uczniów z Ukrainy/ innych państw ze społecznością lokalną poza szkołą, organizacja takich zajęć	24%	27%	19%
pomoc psychologiczno-pedagogiczna, zajęcia terapeutyczne dla tych uczniów	42%	46%	35%
integracja uczniów polskich z uczniami ukraińskimi bądź uczniami z innych państw, zajęcia, wyjazdy integracyjne	34%	35%	34%

Działania	Odsetek wskazań ogółem	Odsetek wskazań publicznych szkół podstawowych	Odsetek wskazań publicznych szkół ponadpodstawowych
prace remontowo budowlane związane z koniecznością budowy nowych sal lekcyjnych	8%	7%	10%
zakup dodatkowego wyposażenia sal: ławki, krzesła, itp.	22%	24%	20%
zatrudnienie nauczyciela z Ukrainy/innego państwa	7%	9%	5%
pomoc materialna – żywnościowa, ubraniowa	11%	14%	8%
pomoc dla rodziców, innych członków rodziny	16%	17%	14%
korepetycje przedmiotowe dla uczniów z Ukrainy/innych państw	25%	23%	28%
Inne	2%	3%	2%

Źródło: badanie CAWI/CATI wśród przedstawicieli szkół publicznych województwa śląskiego, n=576 (szkoły, w których uczą się uczniowie OPT). Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Jak wynika z wywiadów pogłębionych z nauczycielami, asystentami międzykulturowymi i pedagogami, w szkołach ponadpodstawowych kształcenia ogólnego konieczne jest wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w związku z egzaminem maturalnym. Występuje potrzeba finansowania dodatkowych zajęć edukacyjnych z przedmiotów maturalnych.

W nauce języka polskiego stawiany jest postulat uzupełnienia materiałów edukacyjnych online o podręczniki dla nauczycieli, zapis dźwiękowy, a także o dostępność wersji tradycyjnej, papierowej tych podręczników, która ułatwia przyswajanie wiedzy przez uczniów.

Uczniowie OPT, uczęszczający do szkół polskich mają teoretycznie dostęp do pomocy pedagogicznej i psychologicznej. Bariera językowa sprawia jednak, że konieczny jest udział w rozmowie pomocnika nauczyciela lub asystenta międzykulturowego. Często sytuacja ta powoduje wycofanie się ucznia z terapii. Pozytywnie należy ocenić więc wprowadzenie od 1 lipca 2024 roku możliwości pracy psychologów ukraińskich z dziećmi uchodźczymi. Wymagać to będzie jednak lokalnej koordynacji i informacji dla uczniów ukraińskich, gdzie mogą uzyskać wsparcie w swoim języku.

Powszechnie w badanych szkołach, w których uczą się uczniowie ukraińscy realizowane są zajęcia integracyjne, uczniowie OPT uczestniczą w wycieczkach. Ze względu na sytuację materialną rodziców ich udział często finansowany jest ze składek na Radę Rodziców. Postulowane jest wsparcie finansowe częstszych wyjazdów uczniów OPT po Polskę, w celach edukacyjnych i kulturoznawczych oraz współfinansowanie ich wyjazdów wakacyjnych.

Wnioski te znajdują również potwierdzenie w deklaracjach beneficjentów i realizatorów projektów RPO WSL. W opinii beneficjentów i realizatorów wsparcia dla szkół w Poddziałaniu 11.1.6 RPO WSL 2014-2020 bieżące potrzeby uczniów są szerokie. Ponad połowa ankietowanych uznała, że nadal potrzebne są zajęcia integrujące uczniów ze społecznością lokalną, zajęcia dodatkowe z języka polskiego, blisko co drugi badany wskazuje bieżące potrzeby uczniów ukraińskich związane z uzyskaniem pomocy pedagogicznej i psychologicznej w języku ukraińskim, obecnością asystenta międzykulturowego czy też integracji z uczniami w szkole.

Tabela 13 Bieżące potrzeby uczniów OPT w opinii beneficjentów i realizatorów Poddziałania 11.1.6 RPO WSL

Bieżąca potrzeba	Odsetek wskazań
Integracja ze społecznością lokalną poza szkołą	61%
Zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla uczniów ukraińskich (również w oddziałach przygotowawczych)	60%
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna, zajęcia terapeutyczne	44%
Integracja uczniów polskich z uczniami ukraińskimi bądź uczniami z innych państw trzecich	44%
Obecność asystenta międzykulturowego, psychologa, pedagoga z językiem ukraińskim	38%
Pomoce dydaktyczne niezbędne do prowadzenia zajęć dla uczniów ukraińskich	29%
Sprzęt ICT (np. laptop)	21%
Pomoc dla rodziców, innych członków rodziny	7%
Osobny oddział dla uczniów ukraińskich	6%
Pomoc materialna – żywnościowa, ubraniowa	4%

Źródło: badanie CAWI/CATI wśród beneficjentów i realizatorów Poddziałania 11.1.6 RPO WSL 2014-2020, n= 576. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Jak wynika z analizy dokumentacji programowej FE SL 2021-2027 oraz z wywiadu z przedstawicielem IZ FE SL wsparcie szkół, jako podmiotu społeczeństwa przyjmującego realizowane będzie w obecnej perspektywie w ramach Działania 6.2 i Działania 6.3, a więc w ramach interwencji ogólnej. W ramach naboru do Działania 6.2 FE SL 2021-2027 zaplanowano między innymi wspieranie działań podnoszących kompetencje kadry w zakresie zapobiegania dyskryminacji i przemocy rówieśniczej motywowanej uprzedzeniami oraz w zakresie procesu integracji uczniów (na przykład ukraińskich) i radzeniu sobie z ich trudnościami związanymi z doświadczeniem traumy wojennej i migracji. Działania te są obligatoryjne zgodnie z kryterium dostępu nr 5 W projekcie zaplanowano wdrożenie rozwiązań mających na celu zapobieganie dyskryminacji i przemocy ze względu na cechy prawnie chronione, w szczególności na: płeć, niepełnosprawność, orientację seksualną oraz pochodzenie etniczne. W Działaniu 6.3 przewidziano typ projektu uwzględniający podnoszenie umiejętności kadry oraz rodziców/opiekunów dzieci do potrzeb edukacji ogólnodostępnej, oraz kompetencji w zapobieganiu dyskryminacji i przemocy rówieśniczej motywowanej uprzedzeniami oraz w zakresie procesu integracji uczniów (na przykład ukraińskich) i radzeniu sobie z ich trudnościami związanymi z doświadczeniem traumy wojennej i migracji.

2.4 Działania pożądane do realizacji w ramach FE SL - perspektywa uchodźców ukraińskich, beneficjentów i realizatorów RPO WSL oraz perspektywa ekspercka

Perspektywa uchodźców ukraińskich badanych w ankiecie audytoryjnej

Wyniki ankiety audytoryjnej z uchodźcami ukraińskimi przeprowadzonej w ramach niniejszego badania wskazują, że potrzeby uchodźców ukraińskich dotyczące dalszego wsparcia ich życia w województwie śląskim są zróżnicowane. Połowa badanych oczekuje jednak pomocy w znalezieniu pracy oraz podniesieniu swoich kwalifikacji w celu znalezienia lepszej pracy. Mniej więcej co trzeci badany chętnie przyjąłby pomoc doradczą oraz poradnictwo prawne przy załatwianiu spraw życiowych w Polsce, a także pomoc żywnościową. Częściej niż co czwarty ankietowany uchodźca ukraiński oczekuje częstszych zajęć integrujących go ze

społecznością lokalną, wyjść kulturoznawczych, wsparcia wypoczynku dzieci. Pożądane przez uchodźców kierunki wsparcia FE SL zostały już uwzględnione w konstrukcji typu projektu 1 a i 1 b Działania 7.3 FE SL 2021-2027.

Tabela 14 Potrzeby uchodźców ukraińskich związane z ich pobytem w Polsce

Korzystanie ze wsparcia w latach 2022-2024	Liczba wskazań rodzajów wsparcia, z których uchodźca ukraiński korzystał	Potrzeba na kolejne lata	Liczba wskazań potrzeb na kolejne lata
Pomoc w znalezieniu mieszkania	5	Pomoc w znalezieniu mieszkania	8
Nauka języka polskiego	14	Nauka języka polskiego	35
Wsparcie psychologiczne, terapeutyczne dla mnie, dziecka/dzieci lub całej naszej rodziny	4	Wsparcie psychologiczne, terapeutyczne dla mnie, dziecka/dzieci lub całej naszej rodziny	8
Pomoc w opiece nad dzieckiem	0	Pomoc w opiece nad dzieckiem	2
Wsparcie dla dziecka/dzieci w przedszkolu/szkole	5	Wsparcie dla dziecka/dzieci w przedszkolu/szkole	5
Wyjazdy, spotkania	5	Wyjazdy, spotkania	17

Korzystanie ze wsparcia w latach 2022-2024	Liczba wskazań rodzajów wsparcia, z których uchodźca ukraiński korzystał	Potrzeba na kolejne lata	Liczba wskazań potrzeb na kolejne lata
Integracyjne z polskimi mieszkańcami, pikniki		integracyjne z polskimi mieszkańcami, pikniki	
Udział w grupach integracyjnych z innymi Ukraińcami mieszkającymi w pobliżu	4	Udział w grupach integracyjnych z innymi Ukraińcami mieszkającymi w pobliżu	9
Poradnictwo prawne, pomoc w załatwieniu różnych spraw	9	Poradnictwo prawne, pomoc w załatwieniu różnych spraw	21
Współfinansowanie wyjść kulturalnych np. do kina, na wycieczki dla członków mojej rodziny	6	Współfinansowanie wyjść kulturalnych np. do kina, na wycieczki dla członków mojej rodziny	18
Organizacja wakacji dla dziecka/dzieci	3	Organizacja wakacji dla dziecka/dzieci	12
Pomoc	10	Pomoc	19

Korzystanie ze wsparcia w latach 2022-2024	Liczba wskazań rodzajów wsparcia, z których uchodźca ukraiński korzystał	Potrzeba na kolejne lata	Liczba wskazań potrzeb na kolejne lata
żywnościowa		żywnościowa	
Pomoc ubraniowa	2	Pomoc ubraniowa	7
Pomoc - wyposażenie w meble, sprzęty codziennego użytku itp.	0	Pomoc - wyposażenie w meble, sprzęty codziennego użytku itp.	10
Pomoc w znalezieniu pracy	6	Pomoc w znalezieniu pracy	32
Pomoc w rozwiązywaniu trudnych spraw w pracy	0	Pomoc w rozwiązywaniu trudnych spraw w pracy	7
Kursy zawodowe, zdobycie kwalifikacji do pracy w interesującym mnie zawodzie	4	Kursy zawodowe, zdobycie kwalifikacji do pracy w interesującym mnie zawodzie	34
Kontynuacja edukacji w Polsce	15	Kontynuacja edukacji w Polsce	19

Źródło: Ankieta audytoryjna z uchodźcami ukraińskimi, n=66

Perspektywa beneficjentów i realizatorów RPO WSL

Badani beneficjenci i realizatorzy projektów RPO WSL za użyteczne kierunki działań uznali zwiększenie zatrudnialności obywateli OPT, tworzenie mieszkań socjalnych, kursy, specjalistyczne wsparcie dla rodzin, korepetycje wyrównujące szanse dzieci ukraińskich w polskiej szkole oraz większą integrację rodzin z polską społecznością lokalną. Za najmniej istotne uznano potrzebę objęcia wsparciem przez polskie rodziny, asystenturę rodzinną, mediacje.

Identyfikacja pożądaných kierunków wsparcia FE SL wynikających ze zidentyfikowanych potrzeb OPT jest więc tożsama wśród uchodźców ukraińskich oraz instytucji realizujących wobec nich wsparcie w perspektywie 2014-2020.

Tabela 15 Bieżące potrzeby- pożądane kierunki wsparcia obywateli państw trzecich w województwie śląskim w opinii beneficjentów i realizatorów Poddziałiań: 8.2.3, 9.1.7, 9.2.10, 9.3.1 i 10.2.5 RPO WSL 2014-2020

Potrzeba	Odsetek wskazań
Specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, prawne, rodzinne) dla rodziców/opiekunów dzieci ukraińskich	41%
Pomoc mieszkaniowa	41%
Pomoc w znalezieniu pracy	41%
Kursy, szkolenia zawodowe dla osób dorosłych	35%
Korepetycje przedmiotowe dla dzieci mających trudności edukacyjne	32%
Kursy, szkolenia podnoszące kompetencje kluczowe obywateli państw trzecich	30%
Zajęcia/szkolenia z języka polskiego dla	29%

Potrzeba	Odsetek wskazań
ukraińskich rodzin	
Świadczenia finansowe z systemu pomocy społecznej bądź inne świadczenia finansowe	29%
Działania środowiskowe i integracyjne takie jak: piknik rodzinny, wyjazdy tematyczne dla rodzin, wyjścia	24%
Prowadzenie warsztatów/grup wsparcia dla dzieci	23%
Pomoc w rozwiązywaniu problemów w pracy, integrację ze środowiskiem zawodowym	21%
Terapia psychologiczna/pedagogiczna dla dzieci, u których zostaną zdiagnozowane problemy natury psychologicznej	20%
Pomoc rzeczowa dla rodzin i osób z Ukrainy bądź innych państw trzecich	18%
Diagnoza/terapia psychologiczna/psychoterapia dla rodziców/opiekunów z Ukrainy	17%
Organizacja grup wsparcia dla dorosłych uciekających z Ukrainy	17%
Zapewnienie opieki dla dzieci na czas odbywania się konsultacji/terapii/grup wsparcia dla rodziców/opiekunów	14%

Potrzeba	Odsetek wskazań
Nauka języka ukraińskiego dla kadry, realizatorów	12%
Zapewnienie pobytu dzieci ukraińskich w placówce wsparcia dziennego	11%
Rozwój i koordynacja wolontariatu na rzecz osób uciekających z Ukrainy	6%
Asystentura rodzinna	3%
Mediacja	2%
Objęcie rodzin ukraińskich pomocą rodzin wspierających	2%

Źródło: Badanie CAWI/CATI wśród beneficjentów i realizatorów projektów RPO WSL Poddziałiań: 8.2.3, 9.1.7, 9.2.10, 9.3.1, 10.2.5, n=67. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Perspektywa ekspercka

Istotnym problemem jest dyskryminacja uchodźców ukraińskich. W roku 2023 – jak wynika z badania Monitoring sytuacji uchodźców ukraińskich w Polsce - 12% deklaruje, że w miejscu pracy stosowana jest wobec nich dyskryminacja ze względu na narodowość i płeć biorąc pod uwagę warunki płacy i zatrudnienia. Szeroko omawianym w literaturze problemem jest dyskryminacja kobiet romskich z Ukrainy, którym niechętnie nadawana jest ochrona tymczasowa, nie otrzymują one także wystarczającego wsparcia w dostępie do zatrudnienia²⁸. Wyniki ankiety audytoryjnej wskazują na istotną wagę tego problemu – 10% ankietowanych doświadczyło dyskryminacji zarówno ze względu na płeć, jak i na wiek w miejscu zatrudnienia oraz podczas wynajmu mieszkania. Blisko połowa – 47% doświadczyła dyskryminacji przy poszukiwaniu zatrudnienia lub mieszkania ze względu na swoją narodowość. Ta

²⁸ raport Amnesty International pn. Uchodźcy z Ukrainy w Polsce, 2024

forma dyskryminacji przybiera dość szeroki zakres – poprzez jawnie wrogie i obrażające komentarze na serwisach społecznościowych, jak i odrzucanie CV ze względu na imię i nazwisko wskazujące narodowość ukraińską. Eksperyment dotyczący tego drugiego aspektu przeprowadziła jedna z badanych agencji zatrudnienia, wysyłając 2 identycznie brzmiące CV różniące się tylko nazwiskiem w różne miejsca.

Według badania Agencji Praw Podstawowych UE uchodźcy z Ukrainy są obecnie zatrudniani poniżej swojego poziomu wykształcenia i kompetencji. Badanie wskazuje, że zatrudnienie poniżej kwalifikacji jest powszechniejsze wśród kobiet niż wśród mężczyzn i dotyczy odpowiednio 51 i 39% respondentów²⁹. Pozytywnie należy więc ocenić wprowadzenie w pierwszym naborze do Działania 7.3 FE SL w kryteriach ogólnych horyzontalnych kwestii niwelowanie negatywnych stereotypów na temat OPT oraz w kryteriach szczegółowych dodatkowych premiowanie projektów, w których uczestniczą osoby potencjalnie poddawane dyskryminacji wielorakiej.

W pierwszym naborze do Działania 7.3 FE SL uwzględniono następujące typy wsparcia skierowane do uchodźców lub pracodawców:

1. Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich (OPT), w tym migrantów, poprzez:

a. wspieranie OPT, w tym migrantów, oraz pracodawców w procesie integracji cudzoziemców na rynku pracy, poprzez:

I. wspieranie OPT poprzez m.in. indywidualne doradztwo zawodowe i poradnictwo zawodowe; szkolenia oraz kursy zawodowe i inne pozwalające na podniesienie lub uzupełnienie kwalifikacji lub kompetencji; kursy języka polskiego, w tym specjalistyczne i dostosowane do potrzeb wspierające osoby wykonujące konkretny rodzaj pracy; staże zawodowe; zwrot kosztów opieki nad dzieckiem lub osobą zależną w trakcie realizacji form wsparcia; poradnictwo psychologiczne, obywatelskie, prawne, antydyskryminacyjne; poradnictwo w zakresie legalizacji pracy;

II. wspieranie pracodawców poprzez m.in. szkolenia doradztwo dla pracodawców, w tym z zakresu rekrutacji pracowników migracyjnych, legalizacji pracy, organizacji

---

²⁹ NOTA PRZEDSTAWIAJĄCA ASPEKTY PŁCI: I ZRÓDŁA UTRZYMANIA I DOSTĘP DO PRACY WSRÓD UCHODZCÓW Z UKRAINY W KRAJACH SASIEDNICH, UN Women, 2023

międzykulturowego środowiska pracy, przeciwdziałania dyskryminacji; poradnictwo w zakresie legalizacji pracy;

b. usługi dla cudzoziemców, w tym o charakterze kompleksowych ścieżek integracji, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie, m.in. kursy języka polskiego, szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej, szkolenia umożliwiające zdobycie kwalifikacji, dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce, porady prawne itp.

Proponowane w Programie kierunki wsparcia są bardzo szerokie. Odnoszą się do większości zdiagnozowanych potrzeb OPT. W zakresie wsparcia nie odniesiono się do ryzyka bezdomności wśród słabiej uposażonych uchodźców ukraińskich w związku z likwidacją rządowego programu dopłat do kosztów ich zakwaterowania.

W kryteriach szczegółowych dostępu zawarto wymóg indywidualizacji wsparcia skierowanego do OPT, z uwzględnieniem kompetencji językowych i kwalifikacji potencjalnych uczestników. Kryterium to należy ocenić pozytywnie. Należy jednak rozważyć promowanie wśród potencjalnych beneficjentów kolejnego naboru Działania 7.3 działań ukierunkowanych bądź na zawody deficytowe, gwarantujące uzyskanie zatrudnienia bądź też promowanie działań zwiększających szanse zatrudnienia OPT o wysokich kwalifikacjach w zawodach w pełni wykorzystujących ich możliwości. Istotne jest także promowanie projektów, w których umożliwi się uczestnikom uzyskania certyfikatu znajomości języka polskiego na poziomie B1 lub B2 nie tylko w mowie, ale i w piśmie co zwiększa szanse uzyskania dobrze płatnego zatrudnienia zbliżonego do wyuczonych kwalifikacji.

Należy w tym miejscu podkreślić, iż w ramach krajowego programu FAMI 2021-2027 również będzie możliwe pozyskanie wsparcia w zakresie uznawalności dyplomów i kwalifikacji zdobytych w krajach pochodzenia m.in. poprzez informowanie OPT, a także szkolenia dla pracowników uczelni i pracodawców, doradztwo i pomoc w kwestiach legalizacji pobytu, administracyjnych i prawnych, przysługujących praw pracowniczych, przeciwdziałania dyskryminacji i przestępstw z nienawiści, w obszarach zakwaterowania i środków utrzymania, doradztwa i pomocy integracyjnej, opieki zdrowotnej, psychologicznej i socjalnej, systemu edukacji, opieki nad dziećmi oraz łączenia rodzin; środki kształcenia młodzieży oraz dorosłych: kursy językowe na różnych poziomach oraz działania zwiększające kompetencje i świadomość prawną mające na celu ułatwienie dostępu do rynku pracy, a także działania wspierające uczniów i pracowników szkół. Wydaje się jednak, że tego typu

projekty warto realizować w skali lokalnej, w odniesieniu do wyzwań i specyfiki regionalnego rynku pracy.

2.5 Potencjał instytucjonalny podmiotów udzielających wsparcia OPT w województwie śląskim – pożądane kierunki działań na rzecz społeczeństwa przyjmującego i jego instytucji

Pomoc instytucjonalna lub pomoc zorganizowana dla uchodźców ukraińskich obejmuje następujące pola działania:

1. Pomoc pierwszego kontaktu dla osób ciągle przybywających z Ukrainy, odnosi się ona do pierwszej pomocy w zakresie informacji na temat pobytu w Polsce, podstawowej opieki medycznej, ciepłego posiłku, zakwaterowania. Obecnie pomoc tę można uzyskać w dwóch punktach zlokalizowanych na terenie Katowic. W trakcie badania nie zidentyfikowano potrzeby tworzenia nowych punktów recepcyjnych ze względu na niską dynamikę nowych przyjazdów. Potencjał instytucjonalny dotyczący wsparcia nowoprzybyłych OPT w zakresie zasad funkcjonowania w regionie jest wystarczający. Nie odnotowano potrzeby jego wzmocnienia.
2. Bieżąca pomoc prawna, poradnictwo, integracja lokalna – funkcję te – jako beneficjenci – mogą realizować organizacje pozarządowe oraz OPS. Analiza netnograficzna wskazuje, iż w niemal każdym powiecie znajduje się NGO, które uczestniczyło w doraźnym wsparciu uchodźców, w tym w poradnictwie, prawnym, doradczym, działaniach integracyjnych w roku 2022. W roku 2023 wsparcie dla uchodźców ukraińskich udzielane było przez 60 organizacji pozarządowych. Wsparcie to udzielane jest jednak w sposób ciągły jedynie w Centrach Integracyjnych dla Cudzoziemców, utworzonych ze środków CARE oraz w oddziałach CARITAS i w Żywieckiej Fundacji Rozwoju. Potrzeby informacyjne dotyczące załatwiania spraw urzędowych, legalizacji pobytu, ubiegania się o pomoc materialną zaspokajane są w OPS oraz w punktach informacyjnych w delegaturach Urzędu Wojewódzkiego, wspieranych w ramach projektu FAMI „Śląskie dla cudzoziemców”. Można jednak zidentyfikować poważny problem w trudności otrzymania karty pobytu przez OPT. Cykl jej wydawania trwa nawet dwa i pół roku, co powoduje konieczność wznowienia procedury w związku np. ze zmianą miejsca zamieszkania OPT na terenie Polski. Problemy te – jak wynika z wywiadów z przedstawicielami

delegatur Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach - wynikają z niedoborów kadrowych. Postulowane jest wspieranie składu kadrowego w UW, zwiększenie liczby zatrudnionych osób.

3. Pomoc w zakresie zakwaterowania. W każdym powiecie w momencie realizacji badania funkcjonował przynajmniej jeden punkt zakwaterowania zbiorowego. Informacje o nim rozwieszono są po dworcach oraz w urzędach miejskich. Ponadto pomocy w znalezieniu mieszkania lub pokoju przy rodzinie udzielają Centra Integracji dla Cudzoziemców w Katowicach i Częstochowie, inne organizacje pozarządowe zlokalizowane w dużych miastach. Pomoc ta polega zazwyczaj na wspólnym poszukiwaniu mieszkania poprzez ogólnodostępne portale. Istotną pomoc w znalezieniu mieszkania udzielają agencje zatrudnienia tymczasowego bądź niektórzy pracodawcy. Pomoc ta polega na wynajmowaniu mieszkania w trybie wynajmu okazjonalnego przez agencje lub pracodawcę a następnie użyczania go pracownikom. Jak wynika z raportu GREMIPERSONAL, ponad połowa uchodźców ukraińskich wynajmujących mieszkania w skali kraju korzysta z tego rozwiązania. Występuje jednak ryzyko bezdomności po likwidacji rządowego programu dofinansowującego wynajmowanie mieszkań uchodźcom ukraińskim, dotyczący w szczególności osoby niepracujące – samotne bądź z dziećmi. Potencjał instytucjonalny OPS oraz organizacji pozarządowych jest w tym aspekcie ograniczony. REKOMENDACJA. Warto jednak rozważyć możliwość wspierania w projektach typu działania 1c dofinansowania miejsc pobytu OPT znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej jako element ścieżki integracji. Beneficjentami takich projektów mogłyby być partnerstwa NGO oraz OPS.
4. Pomoc społeczna, zasiłki, pomoc rzeczowa – funkcję tę, dla Ukraińców spełniających kryteria pomocy społecznej realizują OPS-y. Pozostali mogą ubiegać się o wsparcie materialne w Bankach Żywności zlokalizowanych w Częstochowie oraz w Chorzowie, CIdC, a także do diecezjalnych oddziałów CARITAS realizujących regularnie rozdawane darów. Funkcje tę spełniają także inne organizacje, np. Żywiecka Fundacja Rozwoju, Fundacja Brata Alberta, posiłkując się donacjami z różnych źródeł. Przedstawiciele badanych OPS – ów nie definiują dodatkowych potrzeb w zakresie wzmocnienia potencjału obsługi OPT. Problemem jest dla nich jednak brak systemowego rozwiązania dotyczącego umieszczania ubogich ukraińskich seniorów w domach opieki społecznej, w przypadku braków ich dokumentacji lekarskiej.

Potencjał instytucjonalny w przedmiotowym obszarze wsparcia jest wystarczający.

5. Pomoc w zakresie pośrednictwa pracy, organizacji staży zawodowych. Funkcję tę w szczerkowym zakresie pełnią PUP-y, ze względu na preferencję uchodźców ukraińskich do szukania pracy w oparciu o sieci społeczne, polecenia innych rodaków lub w oparciu o ogłoszenia pracy w ogólnodostępnych portalach lub w polecanych agencjach zatrudnienia. W opinii badanych przedstawicieli PUP potencjał ich organizacji jest wystarczający do realizacji usług wobec uchodźców. Występuje jednak potrzeba szkoleniowa dotycząca informowania pracodawców o pełnym zestawie dokumentów jakie muszą zgromadzić, aby zapewnić legalne zatrudnienie OPT. Nadal aktualne pozostaje dofinansowanie nostryfikacji dyplomów w ramach działania PUP. Działania te są finansowane ze środków rządowych, stąd też nie występuje potrzeba wsparcia PUP w tych obszarach.
6. Kursy języka polskiego. Kursy te – w pierwszej połowie 2024 roku realizowane były punktowo i w bardzo małym zakresie, grupy te ze względu na ograniczenia kosztowe organizatorów nie liczyły więcej niż 10 osób, dotyczyły one poziomu znajomości języka polskiego na poziomie A2. Według stanu na dzień 30.06.2024 roku kursy te były organizowane w 4 lokalizacjach (Katowice, Bielsko-Biała, Żywiec, Żory). Należy zaryzykować stwierdzenie, że ich dostępność jest znikoma dla OPT chcących poprawić swoją znajomość języka polskiego. Istnieje także niewielka dostępność lektorów posiadających umiejętności przygotowania OPT do zdania egzaminu językowego państwowego na poziomie przynajmniej B1. Ich zidentyfikowanym źródłem są Akademia Śląska oraz Uniwersytet Śląski. Beneficjentami tych projektów mogą być organizacje pozarządowe w partnerstwie z instytucjami edukacyjnymi.
7. Kursy zawodowe i kursy kompetencyjne. Nie została rozwinięta w województwie śląskim usługa kursów zawodowych czy też kursów kompetencyjnych w języku ukraińskim. Uczestnictwo w kursach kończących się egzaminem wymaga znajomości języka polskiego w mowie lub piśmie co najmniej na poziomie B1. Bez względu na posiadane kompetencje językowe, uchodźcy nie dysponują wiedzą o możliwościach odbycia takich kursów. Potencjał instytucji szkoleniowych i edukacyjnych, będących potencjalnymi beneficjentami takich projektów wymaga więc wzmocnienia.

8. Integracja uchodźców. Funkcję tę pełnią szkoły, urzędy miast poprzez organizowanie cyklicznych imprez, sporadycznie funkcję tę pełnią organizacje pozarządowe, z wyjątkiem Centrów Integracyjnych dla Cudzoziemców w Częstochowie i Katowicach, które funkcję tę pełnią stale. W ramach FE SL realizacja projektów ukierunkowanych na indywidualną integrację uchodźców (typ 1b) może być realizowana przez organizacje pozarządowe oraz OPSy, które posiadają pełen potencjał instytucjonalny w tym zakresie..
9. Wsparcie pracodawców. Wysoki potencjał w realizacji przedmiotowego wsparcia mają instytucje szkoleniowe i edukacyjne w partnerstwie ze śląskimi organizacjami pracodawców oraz organizacjami pozarządowymi. Potencjał instytucjonalny w tym obszarze jest znaczny. Nie zidentyfikowano potrzeby jego uzupełnienia.

Jak wynika z przedstawionego wyżej zestawienia większość kierunków wsparcia przewidzianych w Działaniu 7.3 wymagać będzie partnerstwa bądź współpracy różnego typu instytucji. Pozytywnie należy ocenić kryterium dostępu wymagające zaangażowania więcej niż jednego podmiotu w realizację wsparcia. Zastanawia jednak – biorąc pod uwagę, że większość podmiotów wspierających procesy migracyjne działa w skali lokalnej wymóg dostępności projektu dla OPT w skali całego regionu.

W FE SL przewidziano fakultatywne wsparcie działań na rzecz społeczeństwa przyjmującego i jego instytucji, w tym przeciwdziałanie dyskryminacji, budowanie wiedzy i potencjału podmiotów działających na rzecz migrantów, poprzez m.in.:

- a. wspieranie rozwoju kadr, w tym prowadzenie szkoleń dla osób pracujących z OPT z instytucji publicznych (szkół, instytucji pomocy i integracji społecznej, publicznych służb zatrudnienia) oraz niepublicznych (organizacji pozarządowych, placówek służby zdrowia);
- b. tworzenie sieci współpracy międzyinstytucjonalnej mającej na celu wymianę doświadczeń, dzielenie się wiedzą oraz zasobami, prowadzenie wspólnych działań oraz koordynację działań między poszczególnymi urzędami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w sferach związanych ze wsparciem OPT;
- c. działania świadomościowe budujące postawę społeczeństwa przyjmującego poprzez tworzenie miejsc spotkań społeczności np. w instytucjach kultury pozwalające na integrowanie się społeczności lokalnej z jej nowymi członkami.

Biorąc pod uwagę przedstawione wcześniej zestawienie potencjału podmiotów wspierających politykę migracyjną – istotne będzie wsparcie potencjału instytucji szkoleniowych i edukacyjnych w zakresie certyfikowania kursów i szkoleń w języku ukraińskim, wsparcie organizacji pozarządowych i OPS-ów w zakresie tzw. mieszkalnictwa społecznego, dofinansowania miejsc zakwaterowania dla OPT zagrożonych bezdomnością, wsparcie instytucji szkoleniowych i edukacyjnych oraz organizacji pracodawców w zakresie budowania strategii zatrudniania obywateli państw trzecich, przedstawicieli instytucji ochrony zdrowia w zakresie prowadzenia wywiadu medycznego przy użyciu translatorów mowy.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że potencjał podmiotów wspierających procesy migracyjne będzie również budowany w FAMI. W ramach celu szczegółowego nr 2 tego Programu – Legalna migracja i integracja zaplanowano rozwój kapitału ludzkiego: stworzenie systemu specjalistycznych szkoleń i kursów, szkolenia pracowników w obszarze legalnej migracji, szkolenia językowe, szkolenia z zakresu międzykulturowości i niedyskryminacji, wymiana informacji i dobrych praktyk na szczeblu krajowym i europejskim/międzynarodowym.

Beneficjenci i realizatorzy projektów RPO WSL (instytucje pomocy społecznej, przedstawiciele szkół, przedstawiciele NGO), którzy zadeklarowali chęć realizacji projektu w ramach Działania 7.3 FE SL 2021-2027 najczęściej potrzebowaliby wsparcia swojego potencjału w zakresie komunikacji w języku ukraińskim, wsparcia szkoleniowego w zakresie pracy z uchodźcami, a także coachingu wsparcia psychologicznego dla kadry realizującej projekt i wsparcia tzw. małej infrastruktury realizacji projektu. Będą oni mogli pozyskać oczekiwane wsparcie z obu źródeł.

Tabela 16 Deklarowane przez beneficjentów i realizatorów projektów RPO WSL obszary wsparcia ich potencjału podczas realizacji projektów ukierunkowanych na OPT w perspektywie 2021-2027

Obszar	Ogółem	Beneficjenci i realizatorzy usług społecznych	Beneficjenci z obszaru ekonomii społecznej	Beneficjenci z obszaru mieszkań socjalnych	Beneficjenci z obszaru edukacji
Wsparcie w rekrutacji, dotarciu do grupy docelowej	18%	20%	0	75%	100%

Obszar	Ogółem	Beneficjenci i realizatorzy usług społecznych	Beneficjenci z obszaru ekonomii społecznej	Beneficjenci z obszaru mieszkań socjalnych	Beneficjenci z obszaru edukacji
Wsparcie szkoleniowe w zakresie pracy z ludźmi/uczniami po traumie wojennej, kryzysie uchodźczym	48%	60%	33%	25%	0
Wsparcie szkoleniowe w zakresie języka ukraińskiego, innych metod językowego komunikowania się	36%	28%	33%	50%	100%
Wsparcie zatrudnienia w naszej instytucji/organizacji na czas realizacji projektu	14%	16%	33%	0	0
Wsparcie psychologiczne, coaching dla naszej kadry podczas realizacji projektu	32%	52%	0	0	0
Wsparcie infrastruktury	43%	40%	33%	25%	0

Obszar	Ogółem	Beneficjenci i realizatorzy usług społecznych	Beneficjenci z obszaru ekonomii społecznej	Beneficjenci z obszaru mieszkań socjalnych	Beneficjenci z obszaru edukacji
miejsca realizacji projektu					
Wsparcie szkoleniowe w zakresie współpracy z innymi podmiotami podczas realizacji projektu	9%	0	33%	0	0

Źródło: Badanie CAWI/CATI wśród beneficjentów i realizatorów projektów RPO WSL ukierunkowanych na wsparcie uchodźców ukraińskich, planujących realizację projektu FE SL, n=77. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Zarówno w ramach FE SL, jak i w ramach programu krajowego FAMI przewidziano wsparcie działań sieciujących i koordynujących, w tym w programie krajowym przewidziano utworzenie 3 Centrów Integracji Cudzoziemców w regionie, zgodnie z modelem integracji opracowanym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w perspektywie 2014-2020. Potrzeba realizacji tego typu wsparcia jest pilna.

Jak wynika z analizy netnograficznej oraz wywiadów z instytucjami na co dzień zajmujących się wsparciem migrantów w regionie brakuje miejsca oraz zasad koordynacji wsparcia w skali lokalnej i regionalnej. Nie tylko sami OPT nie mają swojego portalu bądź adresu, w którym mogą uzyskać wszystkie zintegrowane informacje o możliwych formach zakwaterowania, sprawdzonych ofertach pracy czy możliwości podnoszenia kompetencji, kwalifikacji, znajomości języka polskiego lub o targach pracy, wydarzeniach integracyjnych. Również przedstawiciele badanych instytucji – MOPS, PUP, UW czy NGO nie mają wiedzy o innych działaniach podejmowanych wobec uchodźców w danej okolicy..

Obecnie, częściowo funkcję tę pełnią Centra Integracyjne dla Cudzoziemców prowadzone w Katowicach i Częstochowie przez Fundację ADRA, powstałe ze środków CARE. W trakcie badania, mimo wielu prób nie udało się przeprowadzić wywiadu z przedstawicielami CIdC. Liczne próby kontaktu zespołu badawczego pozostały bez rozpatrzenia Fundacji ADRA. Jak wynika z analizy stron internetowych w ramach usług CIdC można skorzystać z:

- kursów języka polskiego na poziomie A1-A2, B1-B2
- pomocy w sprawach formalnych związanych z życiem w Polsce
- doradztwa prawnego
- doradztwa zawodowego
- indywidualnych konsultacji i warsztatów psychologicznych
- pomocy w łagodzeniu stresu i traumy wojennej
- pomocy w umawianiu wizyt u lekarzy na podstawie skierowania
- pomocy w umawianiu wizyt u ukraińskiego lekarza rodzinnego
- warsztatów tematycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych
- wsparcia w kryzysie
- wsparcia integracji osób uchodźczych

Zakres pomocy możliwej do zaoferowania uchodźcom wydaje się być szeroki i trafny. Występują jednak luki związane m.in. z pomocą w znalezieniu zakwaterowania, co po likwidacji rządowego programu dopłat do kosztów wynajmowania mieszkań uchodźcom ukraińskim, może mieć istotne znaczenie w związku ze spodziewanym wzrostem kryzysu bezdomności wśród uchodźców (jak wynika z ogólnopolskich badań 50% wynajmujących mieszkania nie płaci za nie samodzielnie pełnej kwoty). W obecnej ofercie CIdC brak oferty pomocy materialnej – być może wystarczyłoby udostępnienie w Centrach informacji o punktach rozdawania darów i kryteriach uzyskania tej pomocy.

Wydaje się, że Centra Integracji Cudzoziemców, planowane do utworzenia w województwie śląskim w ramach FAMI powinny także - zgodnie z formułą one stop shop pośredniczyć w realizacji kursów kompetencyjnych i zawodowych. Istotne – obok działań integrujących OPT z polską społecznością lokalną – byłoby także tworzenie sieci samopomocy wśród samych obywateli państw trzecich.

Biorąc pod uwagę zidentyfikowane wyzwania edukacyjne dzieci i młodzieży, w ofercie CIC, współfinansowanej w ramach FAMI powinno znaleźć się także wsparcie w postaci zajęć przygotowujących OPT do egzaminów maturalnych, czy też w przyszłych latach – egzaminu ośmioklasisty. Zakres działania planowanych CIC powinien więc być szeroki. Zgodnie z preferencjami FAMI zaplanowane w województwie śląskim Centra Integracji Cudzoziemców powinny także prowadzić platformę konsultacyjną dla OPT, najlepiej w postaci portalu integrującego oferty, propozycje, zmiany w prawie skierowane dla obywateli państw trzecich.

Typ projektu 2c – zaplanowany w FE SL 2021-2027 będzie mógł także być realizowany w programie FAMI. Wydaje się, że w skali FE SL istotne będzie realizowanie działań środowiskowych w skali lokalnej.

2.6 Spodziewana trwałość wsparcia OPT w ramach FE SL

Zaprojektowanie działań ukierunkowanych na wsparcie obywateli państw trzecich w województwie śląskim powinno uwzględniać również spodziewaną trwałość wsparcia, wyrażoną decyzją o pozostaniu na śląskim rynku pracy.

Blisko 40% migrantów ekonomicznych pochodzących z krajów Ameryki Łacińskiej i Azji pracuje w Polsce dłużej niż dwa lata³⁰, Odsetek ten jest znacznie wyższy w przypadku imigrantów z Azji niż z Ameryki Łacińskiej (50% wobec 16%). Z badania wynika, że zdecydowana większość tych pracowników (83%) nie zmieniała pracodawcy podczas swojego pobytu w naszym kraju, co może świadczyć o stabilności zatrudnienia. Blisko co trzeci (29%) przedstawiciel migrantów pochodzących z krajów Azji i Ameryki Południowej planuje pracować u swojego pracodawcy dłużej niż 3 lata. Dla większości pracujących w naszym kraju pracowników spoza Europy Polska jest krajem docelowym emigracji ekonomicznej, niemniej zaledwie co dwunasty badany pochodzący z krajów Azji (7%) i blisko co trzeci obywatel państw Ameryki Południowej (29%) planuje zostać w naszym kraju na stałe.

Jak wynika z raportu z badań przeprowadzonych w 2023 roku przez Platformę Migracyjną EWL, Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego i Fundację „EWL” na zlecenie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP pn. „Z Polski do

---

³⁰ Migracja 2.0, Polska w globalnej walce o talenty z Azji i krajów Ameryki Łacińskiej, Raport z badania sondażowego przeprowadzonego przez EWL Group, Fundację EWL oraz Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 2024

Niemiec. Nowe trendy migracji uchodźców ukraińskich” wielu uchodźców, którzy początkowo szukali ochrony w Polsce, przeniosło się do Niemiec. Dodaje, że jako powody przeprowadzki większość z nich wymieniała „czynniki społeczne”, na przykład członków rodziny w Niemczech, tamtejszy rynek pracy lub możliwość uczęszczania na kursy językowe. Ważną rolę odgrywa również szeroki dostęp do usług medycznych i możliwości edukacyjnych. W raporcie tym czytamy, iż „Istotnym powodem, determinującym migrację ukraińskich uchodźców z Polski do Niemiec, są polecenia znajomych. 43% ankietowanych zdecydowało się na przeprowadzkę na podstawie doświadczeń i poleceń bliskich, którzy już wcześniej osiedlili się w Niemczech. To zbiega się z poprzednim trendem migracji ekonomicznych ukraińskich obywateli, gdzie właśnie polecenia znajomych były głównym motywem wyboru kraju w celu zarobkowym. Ważną rolę w tej migracji odgrywają jednak czynniki materialne. Niemcy są w stanie zaoferować atrakcyjniejsze świadczenia socjalne (42%) oraz wyższe wynagrodzenia (27%), a także większe możliwości oszczędzania wynikające z życia w tym kraju (38%), co bezpośrednio wpływa na decyzję ukraińskich uchodźców. W konsekwencji stanowi to dla nich szansę na zdobycie lepszych możliwości rozwoju zawodowego, jak i osobistego”. Wnioski z badań wskazują, że migracja z Polski do Niemiec dotyczyła głównie osób, które nie podejmowały zatrudnienia w naszym kraju. Warto również podkreślić, że ponad połowa badanych uchodźców ukraińskich (62%) rozważyłaby powrót do Polski, w sytuacji możliwości znalezienia lepszego zatrudnienia, otrzymania wyższego wynagrodzenia. Znamienny jest fakt, iż tak jak 17% badanych uchodźców ukraińskich, którzy przenieśli się z Polski do Niemiec uczestniczy tam w kursach zawodowych, podczas gdy podczas pobytu w Polsce nie integrowali się z rynkiem pracy w ten sposób. Badanie pokazało istotne różnice w sposobach integracji ukraińskich uchodźców w Polsce i Niemczech. 34% respondentów integrowało się w naszym kraju poprzez kontakt ze społecznością lokalną. Ale warto zwrócić uwagę, że co trzeci uchodźca (33%) integrował się w swoim miejscu pracy. W Niemczech uchodźcy integrują się głównie podczas intensywnych kursów językowych (52%), kontakt ze społecznością lokalną (44%). Czynniki wpływające na ich decyzje o dłuższym pobycie w Niemczech to – oprócz stabilizacji bytowej – także większa integracja ze społecznością przyjmującą (24%) oraz ze społecznością ukraińską na imigracji (18%).

Wnioski z przytaczanego raportu wskazują więc na duże znaczenie satysfakcjonującego rynku pracy, możliwości podnoszenia swoich kwalifikacji oraz

integracji nie tylko ze społecznością przyjmującą, ale też społecznością uchodźczą w danym kraju.

Również wyniki badań przeprowadzonych wśród migrantów mieszkających i pracujących w województwie śląskim jeszcze przed wojną w Ukrainie³¹ wskazują, że głównym powodem dłuższej migracji zarobkowej OPT do regionu jest dostępność atrakcyjnej pracy, mieszkania oraz polecenie innych cudzoziemców z danego łańcucha migracyjnego, możliwość uzyskania wsparcia od rodaków w znalezieniu pracy, mieszkania. Obcokrajowcy postrzegają województwo śląskie jako region obfitujący w wiele ciekawych wydarzeń kulturalnych (61,2%) oraz atrakcyjny turystycznie (59,2%). Większość twierdzi też, że koszty utrzymania w województwie śląskim są niższe niż w innych regionach Polski (54,7%). Dla zdecydowanej większości zagranicznych pracowników atutem jest także dobra infrastruktura transportowo-komunikacyjna (84,5%).

Profilowanie wsparcia w ramach FE SL powinno również uwzględniać plany uchodźców ukraińskich dotyczące dalszego pozostania w Polsce. Jak wynika z raportu NBP z badań przeprowadzonych w 2023 roku wśród uchodźców ukraińskich pn. Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2023 roku, jedynie blisko połowa – 48% uchodźców ukraińskich mieszkających w województwie śląskim planuje powrót do swojego kraju w ciągu 3 miesięcy od zakończenia wojny, bądź włączenia Ukrainy do UE lub NATO. Z innych badań można wyciągnąć wniosek, iż w skali ogólnopolskiej, jedynie 14% uchodźców ukraińskich, planuje pod koniec 2023 roku wyjazd z Polski do innych krajów³². Ponad połowa (55%) uchodźców ukraińskich ankietowanych audytoryjnie w ramach ewaluacji planuje pozostanie w województwie śląskim podczas trwania wojny w Ukrainie.

W opinii badanych przedstawicieli instytucji wspierających procesy migracyjne kluczowym czynnikiem decydującym o trwałości potencjalnego wsparcia, mierzonego pozostaniem uczestników projektów na rynku pracy będą kwestie ekonomiczne –

---

³¹ R. Cekiera, Sytuacja obcokrajowców w województwie śląskim – między pandemią a wojną w Ukrainie. RAPORT, Uniwersytet śląski, 2023, <https://www.researchgate.net/publication/367396339>

³² Raport z IV edycji badania socjologicznego „Obywatele Ukrainy na polskim rynku pracy. Nowe wyzwania i perspektywy”, przeprowadzonego przez Platformę Migracyjną EWL, Fundację Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, 2024

możliwość zdobycia satysfakcjonującego wynagrodzenia z pracy, ale także kwestie integracji innych członków rodziny z polskim systemem edukacyjnym i rynkiem pracy. W podsumowaniu należy stwierdzić, że kluczowymi wyzwaniami stojącymi przed wsparciem procesów migracyjnych i pracą OPT w regionie śląskim może być brak satysfakcjonujących ofert pracy, niedostateczna dostępność kursów języka polskiego kończących się certyfikatem państwowym, które umożliwiają znalezienie lepiej płatnej pracy – zgodnej z kwalifikacjami, zagrożenie kryzysem bezdomności uchodźców ukraińskich w wyniku cofnięcia rządowego programu dopłat do kosztów wynajmowania mieszkań uchodźcom ukraińskim. Brak interwencji w tych obszarach może sprzyjać odpływowi uchodźców ukraińskich. Zatrzymaniu tej tendencji może sprzyjać wzmocnienie edukacji dzieci OPT, ułatwienie im zdawania polskich egzaminów uprawniających do dalszych etapów edukacji. W przypadku emigrantów ekonomicznych spoza Europy, przybywających do Polski bez rodzin podstawowym czynnikiem wpływającym na trwałość wsparcia jest dostępność satysfakcjonującej pracy oraz integracja społeczna i kulturowa.

2.7 Benchmarking rozwiązań wsparcia OPT w innych programach unijnych

W ramach niniejszej ewaluacji przeprowadzono też jakościową analizę porównawczą zapisów programów unijnych na poziomie krajowym i regionalnym oraz uszczegółowień i dokumentacji konkursowych Funduszy Europejskich w obszarze wsparcia obywateli państw trzecich. Porównano zakres wsparcia w następujących programach unijnych:

1. Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2014 – 2020
2. Erasmus+
3. Europejski Korpus Solidarności
4. Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)
5. 15 programów regionalnych w ramach Funduszy Europejskich

Pełne zestawienie zapisów tych programów w obszarze objętym badaniem znajduje się w Załączniku nr 3 do raportu.

Wsparcie dotyczące OPT i zapisane w omawianych Programach,, koncentruje się na: (i) budowaniu potencjału instytucjonalnego i wzmocnieniu współpracy międzyinstytucjonalnej, (ii) wsparciu otoczenia OPT, (iii) wsparciu pracodawców, (iv) wsparciu kierowanemu bezpośrednio do OPT.

W zakresie budowania potencjału instytucjonalnego podejmowane są przede wszystkim działania szkoleniowe z zakresu nauki języka oraz pracy z OPT, ale również oferowane jest wsparcie finansowe na zatrudnienie pracowników znających języki obce. Nabory kierowane są przede wszystkim do JST, CIC oraz NGO. Ciekawą praktyką stosowaną w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności oraz w FEDŚ 2021-2027 jest wsparcie skoncentrowane nie na tylko na instytucjach, ale również na wolontariuszach. Wykorzystanie takiej formuły wsparcia mogłoby zaowocować powstawaniem inicjatyw oddolnych i szerszemu włączeniu społeczności do procesu integracji OPT.

Wsparcie otoczenia OPT to różnorodne działania integracyjne oraz kampanie świadomościowe, które mają na celu zmianę stosunku społeczności lokalnej do OPT na bardziej pozytywne. Szczególnie rozwinięte jest ono w FEŁ 2021-2027 i FEO 2021-2027. W tym pierwszym ponadto premiowane jest zaangażowanie w projekt zarówno migrantów, jak i lokalnej społeczności. Skuteczne może się okazać tutaj premiowanie projektów partnerskich, w tym wielosektorowych, tak jak w FEWM 2021-2027.

Wsparcie kierowane do pracodawców ma na celu pomoc w zatrudnianiu OPT poprzez świadczenie usług prawno-informacyjnych oraz wsparcie w stworzeniu przyjaznego środowiska pracy (przykładowo poprzez szkolenia z zakresu zarządzania zespołami wielokulturowymi). Szczególnie rozwinięte jest ono w FEP 2021-2027, w którym poza standardowymi szkoleniami i doradztwem, przewidziane jest również prowadzenie badań i ekspertyz dotyczących sytuacji OPT oraz potrzeb zgłaszanych przez pracodawców.

Wsparcie kierowane bezpośrednio do OPT to kompleksowe działania obejmujące: (i) szkolenia językowe, (ii) szkolenia zawodowe, (iii) integrację OPT w środowisku lokalnym, (iv) wsparcie psychologiczne, (v) przekazywanie informacji o funkcjonowaniu Państwa Polskiego. Dobrym przykładem jest FELU 2021-2027, w którym przewidziana została asysta kulturowa dotycząca polskiego systemu pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, oraz pomoc w pozyskaniu i wynajmie mieszkania. Przydatna może się okazać również pomoc w procesie nostryfikacji dyplomów (przewidziana na przykład w FEM 2021-2027 i FEPZ 2021-2027).

Zdaniem Wykonawcy, WoD projektów, które skierowane są bezpośrednio do obywateli państw trzecich, powinny być oceniane z uwzględnieniem dodatkowych kryteriów wyboru. Zamiast koncentrować się na indywidualizacji wsparcia, warto

premiować tworzenie przez beneficjentów racjonalnych planów wsparcia (co zostało wykorzystane przykładowo w FEKP 2021-2027, a w mniejszym stopniu również w FELU 2021-2027). Można przykładowo punktować: (i) uzasadnienie potrzeby realizacji projektu w kontekście problemów grupy docelowej, (ii) dokładny opis sposobu rekrutacji odbiorców ostatecznych wsparcia, (iii) racjonalność przyjętego harmonogramu projektu. Z kolei punktowanie komplementarności z działaniami finansowanymi ze środków EFS+ i Programu FAMI (również stosowane w FEKP 2021-2027) nie tylko poprawi skuteczność wsparcia, ale również zwiększy jego racjonalność poprzez wpisanie w szerszy plan pomocowy.

3 REKOMENDACJE DOTYCZĄCE WSPARCIA OPT W RAMACH FE SL 2021-2027.

3.1 Rekomendowane typy działań i kryteria wyboru projektów w ramach Działania 7.3 FE SL 2021-2027

Analiza kryteriów wyboru projektów w pierwszym naborze Działania 7.3 wskazuje na ich wysoką użyteczność. Pozytywnie należy ocenić uwzględnienie w systemie kryteriów wymogu realizacji wsparcia w partnerstwie bądź współpracy z podmiotami wspierającymi procesy migracyjne. Umożliwi to integrację zasobów i ukierunkowanie wsparcia zgodnie z kompetencjami poszczególnych podmiotów. Wysoką użytecznością charakteryzuje się także preferencja osób objętych ochroną tymczasową jako odbiorców wsparcia. Uzasadniona ona jest zdecydowanie gorszą sytuacją bytową i sytuacją na rynku pracy uchodźców w porównaniu z migrantami ekonomicznymi, pochodzącymi głównie z krajów Azji i Ameryki Południowej.

Jak wspomniano w poprzednim rozdziale, zakres działań przewidzianych do wsparcia w ramach FE SL jest szeroki, w systemie kryteriów zastosowano wymóg zgodności zakresu wsparcia z “Zestawem narzędzi dotyczących wykorzystania funduszy unijnych do integracji osób ze środowisk migracyjnych w okresie programowania 2021–2027”, opublikowanym przez Komisję Europejską. Narzędzia te odnoszą się również do obszarów pilnych potrzeb OPT – wspieranie zatrudnienia OPT w zawodach zbliżonych do ich kwalifikacji oraz podejmowanie działań zapobiegających kryzysowi bezdomności wśród uchodźców. Pozytywnie należy ocenić wymóg indywidualizacji wsparcia w ramach typu projektu nr 1.

Jak wynika z wywiadu grupowego z przedstawicielami IZ i IP FE SL wsparcie ukierunkowane na podniesienie zatrudnialności OPT z wykształceniem wyższym w zawodach i miejscach pracy bliskich ich kwalifikacjom i doświadczeniu w krajach

rodzimy może być realizowane w ramach planowanego projektu pozakonkursowego WUP Katowice w FE SL. REKOMENDACJA. Zaleca się wprowadzenie zatrudnienia subsydiowanego dla tej kategorii OPT w projekcie pozakonkursowym WUP realizowanym za pośrednictwem PUP. Zapobieganie kryzysowi bezdomności wśród uchodźców ukraińskich w ramach indywidualnych ścieżek integracji odbiorców wsparcia możliwe jest bądź bezpośrednio ze środków EFS+ bądź też w ramach cross-financingu gdy konieczna będzie adaptacja pomieszczenia na cele mieszkalne OPT objętego indywidualną ścieżką integracji. REKOMENDACJA. Zaleca się wprowadzenie kwestii pokrywania kosztów wynajmu mieszkania w ramach indywidualnej integracji OPT oraz możliwości finansowania adaptacji pomieszczeń na cele mieszkalne dla OPT w zakres działań możliwych do realizacji w typie projektu 1c w kolejnym naborze Działania 7.3 FE SL 2021-2027 i zdefiniowania tych kosztów w regulaminie wyboru projektów jako koszty kwalifikowalne.

W zakresie typu projektu 2a uwzględniono pracowników ochrony zdrowia jako odbiorców wsparcia potencjału podmiotów społeczeństwa przyjmującego. Wsparcie wskazanej grupy docelowej w kontekście niskiej dostępności publicznej ochrony zdrowia dla osób nie władających językiem polskim wymagać będzie jednak zaangażowania do współpracy organizacji i izb lekarskich lub medycznych środowisk naukowych. REKOMENDACJA. Ze względu na wysoką wagę potrzeby zwiększenia dostępności publicznej ochrony zdrowia dla OPT zaleca się promować wsparcie potencjału podmiotów ochrony zdrowia w zakresie prowadzenia wywiadu lekarskiego i postępowania medycznego wobec OPT nie władających językiem polskim na spotkaniach informacyjno-szkoleniowych dla potencjalnych beneficjentów po ogłoszeniu kolejnego naboru Działania 7.3 FE SL

W typie projektu 1a przewidziano m.in. organizację kursów kwalifikacyjnych i kompetencyjnych dla OPT. Występują na tym polu kwestie wymagające uszczegółowień w regulaminie przyszłego naboru Działania 7.3, wpływające na potencjalną skuteczność kursów w kategorii zmiany sytuacji OPT na rynku pracy. REKOMENDACJA, W celu osiągnięcia zakładanej wysokości wskaźnika rezultatu odnoszącego się do wzrostu liczby pracujących OPT po zakończeniu Programu istotne jest zapisanie w regulaminie naboru, że przy projektowaniu kursów kwalifikacyjnych dla OPT warto wziąć pod uwagę zawody deficytowe właściwe dla regionu oraz danej lokalizacji.

Jedną z barier realizacji kursów kwalifikacyjnych wśród OPT jest bariera językowa, zwłaszcza w piśmie. Badani przedstawiciele instytucji rynku pracy oraz sami OPT

przyznają, że w wielu przypadkach nauka z materiałów opracowanych w języku polskim lub angielskim oraz zdawanie egzaminu, sprawdzianu z wiedzy w języku polskim jest zbyt dużym obciążeniem, a nawet niemożliwością. REKOMENDACJA. Zaleca się uwzględnienie kosztów tłumaczenia materiałów szkoleniowych i egzaminacyjnych na języki rodzime OPT w kosztach kwalifikowalnych projektu oraz promowanie takiego rozwiązania na spotkaniach informacyjno-szkoleniowych dla beneficjentów w ramach kolejnego naboru do Działania 7.3.

3.2 Rekomendacje dotyczące wsparcia OPT w ramach FE SL 2021-2027

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
1.	Większość OPT stanowią osoby o wysokich kwalifikacjach, niemniej na rynku pracy oferowane są im głównie proste prace produkcyjne i usługowe bez względu na stopień bariery językowej. Sytuacja ta nie sprzyja	Zaleca się wprowadzenie zatrudnienia subsydiowanego dla OPT z wyższym wykształceniem w zawodach zbieżnych z ich kwalifikacjami i doświadczeniem zawodowym w projekcie pozakonkursowym WUP realizowanym za pośrednictwem PUP. (s. 12, 94)	WUP Katowice	Uwzględnienie subsydiowanego zatrudnienia dla OPT z wykształceniem wyższym jako typu działania przewidzianego w planowanym projekcie pozakonkursowym	IV kwartał 2025	Operacyjna/ programowa

³³ W ramach klas: horyzontalnej i programowej wyróżnia się podklasy: rekomendacja operacyjna – dotyczy kwestii wdrożeniowych programu (-ów) oraz usprawnień w tym zakresie. Rekomendacja strategiczna – dotyczy strategicznych kwestii w obszarze realizacji programu lub całej polityki spójności.

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
	podejmowaniu przez OPT decyzji o pozostaniu na śląskim rynku pracy. (s. 11, 93)					
2.	Występuje znaczne ryzyko wejścia uchodźców ukraińskich w kryzys bezdomności w związku z likwidacją rządowego programu dofinansowania kosztów wynajmu mieszkań. (s.10, 79, 94)	Rekomendowane jest rozszerzenie zapisów możliwych typów działań projektowych, dodając typ projektu 1c dotyczący możliwości dofinansowania kosztów najmu mieszkań przez uchodźców ukraińskich w ramach EFS+ lub dofinansowania adaptacji pomieszczeń w	IZ FE SL (w zakresie zmian w SZOP FE SL) WUP Katowice (w zakresie zmian w regulaminie konkursu)	Zmiana zapisów SZOP FE SL oraz regulaminu kolejnego planowanego naboru projektów – włączenie w zakres projektów typu 1c możliwości sfinansowania miejsca zamieszkania OPT objętego	IV kwartał 2025	Operacyjna/ programowa

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
		ramach cross - finansingu. (s.12, 94)		indywidualnym procesem integracji. Umieszczenie w regulaminie wyboru projektów możliwości dofinansowania kosztów najmu mieszkań przez uchodźców ukraińskich w ramach EFS+ lub dofinansowania adaptacji pomieszczeń na cele mieszkalne dla OPT w ramach		

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
				cross – finansingu w kategorii kosztów kwalifikowalnych.		
3.	W zakresie typu projektu 2a uwzględniono pracowników ochrony zdrowia jako odbiorców wsparcia potencjału podmiotów społeczeństwa przyjmującego. Wsparcie wskazanej grupy docelowej jest szczególnie istotne w kontekście niskiej	Zaleca się promowanie wśród potencjalnych beneficjentów kolejnego naboru zaplanowanego w Działaniu 7.3 FE SL prowadzenia działań edukacyjnych wśród podmiotów ochrony zdrowia jako grupy docelowej fakultatywnego typu projektu 2a w zakresie podniesienia ich potencjału do prowadzenia wywiadu lekarskiego oraz	WUP Katowice	Opracowanie materiałów szkoleniowych i informacyjnych w tym zakresie.	IV kwartał 2025	Operacyjna/ programowa

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
	dostępności publicznej ochrony zdrowia dla osób nie władających językiem polskim, co wynika z bariery językowej. (s. 11, 48, 94)	postępowania terapeutycznego wśród OPT nie władających językiem polskim. (s.94)				
4.	Celem wsparcia w zakresie typu projektu 1a jest zwiększenie zatrudnialności OPT na śląskim rynku pracy zgodnie z jego potrzebami. W regulaminie naboru	Rekomenduje się promowanie na spotkaniach informacyjno-szkoleniowych skierowanych do potencjalnych beneficjentów przyszłego naboru Działania 7.3 kwestii zwracania uwagi w doborze kursów	WUP Katowice	Opracowanie materiałów szkoleniowych i informacyjnych w tym zakresie.	IV kwartał 2025	Operacyjna/ programowa

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
	Działania 7.3 z 2024 roku nie odniesiono się jednak do promowania kierunku podnoszenia kwalifikacji w zawodach silnie zwiększających szanse na zatrudnienie na śląskim rynku pracy. (s.94)	kwalifikacyjnych na zawody deficytowe na regionalnym i lokalnym rynku pracy w celu zwiększenia szans na zdobycie przez OPT dobrze płatnego zawodu. (s.79, 94)				
5.	Bariera językowa często uniemożliwia korzystanie przez OPT z kursów kwalifikacyjnych i	Rekomenduje się uwzględnienie w kosztach kwalifikowalnych projektów typu 1a	WUP Katowice	Zapis w regulaminie kolejnego planowanego naboru	IV kwartał 2025	Operacyjna/ programowa

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
	kompetencyjnych, zwłaszcza gdy materiały szkoleniowe i egzaminacyjne przygotowane są wyłącznie w języku polskim. (s.94, 95)	kosztów tłumaczenia materiałów szkoleniowych i egzaminacyjnych na język rodzimy OPT. Jednocześnie rekomenduje się promocję takiego rozwiązania wśród potencjalnych beneficjentów kolejnego planowanego naboru. (s.55, 95)		dotyczący kwalifikowalności kosztów tłumaczenia materiałów szkoleniowych i egzaminacyjnych w ramach kursów Promowanie przez WUP Katowice zastosowania takiego rozwiązania na spotkaniach		

Lp.	Treść wniosku (numer strony w raporcie)	Treść rekomendacji (numer strony w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji 33
				informacyjno-szkoleniowych dla potencjalnych beneficjentów kolejnego naboru.		

4 SPIS MAP, WYKRESÓW I TABEL

Mapa 1 Rozkład terytorialny projektów realizowanych w ramach Poddziałania 9.2.10 RPO WSL	27
Mapa 2 Rozkład terytorialny projektów Poddziałania 10.2.5	32
Mapa 3 Rozkład terytorialny projektów Poddziałania 11.1.6	34
Mapa 4 Liczba obywateli ukraińskich objętych ochroną tymczasową w powiatach województwa śląskiego w dniu 11 czerwca 2024 roku	46
Wykres 1 Problemy realizacyjne w projektach Poddziałania 9.2.10 RPO WSL 2014-2020...30	
Wykres 2 Trwałość mieszkań socjalnych utworzonych w ramach projektów Poddziałania 10.2.5 RPO WSL.....	33
Wykres 3 Liczba powiadomień o powierzeniu pracy obywatelowi Ukrainy według miejsca wykonywania pracy w województwie śląskim zgłoszonych w 2023 r.	47
Wykres 4 Liczba powiadomień o powierzeniu wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy wg wielkich grup zawodów w 2023 r.	51
Tabela 1 Rozkład populacji i osiągniętej próby w badaniu CAWI/CATI z przedstawicielami unikatowych beneficjentów/realizatorów projektów RPO WSL w obszarze wsparcia udzielonego obywatelom ukraińskim	20
Tabela 2 Rozkład populacji i osiągniętej próby w badaniu CAWI/CATI z przedstawicielami publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie śląskim.....	21
Tabela 3 Działania projektowe podejmowane przez beneficjentów Poddziałania 9.2.10 RPO WSL 2014-2020	28
Tabela 4 Działania projektowe realizowane w ramach Poddziałania 11.1.6.....	35
Tabela 5 Problemy realizacyjne w projektach Poddziałania 11.1.6 RPO WSL 2014-2020....	36
Tabela 6 Główne narodowości obywateli państw trzecich (poza obywatelami Ukrainy), którzy w 2023 roku pozyskali zezwolenia na pracę	43
Tabela 7 Liczba powiadomień o powierzeniu wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy w 2023 r. wg zawodów i specjalności, w liczbie powyżej 1 000 w danym zawodzie	51
Tabela 8 Liczba dzieci – uchodźców ukraińskich uczących się w roku szkolnym 2023/2024 w śląskich szkołach publicznych według typów szkół.....	57
Tabela 9 Rozkład terytorialny uczniów ukraińskich w województwie śląskim w roku szkolnym 2023/2024	58

Tabela 10 Opinie przedstawicieli badanych szkół dotyczące przyczyn wzrostu uczniów pochodzących z państw trzecich.	60
Tabela 11 Działania podejmowane przez szkołę wobec fali uczniów ukraińskich objętych ochroną tymczasową w latach 2022-2024.....	62
Tabela 12 Dalsze potrzeby szkół publicznych związane z nauczaniem uczniów OPT	66
Tabela 13 Bieżące potrzeby uczniów OPT w opinii beneficjentów i realizatorów Poddziałania 11.1.6 RPO WSL.....	70
Tabela 14 Potrzeby uchodźców ukraińskich związane z ich pobytem w Polsce	72
Tabela 15 Bieżące potrzeby- pożądane kierunki wsparcia obywateli państw trzecich w województwie śląskim w opinii beneficjentów i realizatorów Poddziałania: 8.2.3, 9.1.7, 9.2.10, 9.3.1 i 10.2.5 RPO WSL 2014-2020	75
Tabela 16 Deklarowane przez beneficjentów i realizatorów projektów RPO WSL obszary wsparcia ich potencjału podczas realizacji projektów ukierunkowanych na OPT w perspektywie 2021-2027.....	84

5 ZAŁĄCZNIKI

5.1 Załącznik nr 1. Wykaz materiałów źródłowych

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

ROZPORZĄDZENIE DELEGOWANE KOMISJI (UE) NR 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013

Wytyczne dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027

Wytyczne dotyczące realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027

Program Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027.

Dokumenty uszczegóławiające Program FE SL 2021-2027.

Dokumenty programowe FERS (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego), FE SL (Fundusze Europejskie dla Śląskiego) i FE (Fundusze Europejskie) dla pozostałych 15 województw Polski na lata 2021-2027³⁴, ich uszczegółowienia oraz dokumentacja konkursowa,

---

³⁴ Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.

Dokumentacja programowa i sprawozdawcza programów komplementarnych, np. FAMI.

Baza szkół – SIO – System informacji oświatowej

Baza NGO – organizacje świadczące usługi dla uchodźców, baza sprawozdań organizacji pożytku publicznego

Portal_pracawpolsce.gov.pl

Raporty na temat sytuacji OPT na rynku pracy w Polsce wydawane przez Gremi Personal

Lista projektów RPO WSL w obszarze objętym badaniem

Statystyki UW WSL oraz MSWiA dotyczące liczby OPT w poszczególnych powiatach województwa śląskiego

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 519 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa;

Ustawa z dnia z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U.z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2015 r. 2015 r. w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1946)

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 2241)

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 735 z późn. zm.)

Umowa Partnerstwa 2014-2020 (aktualna wersja)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WSL 2014-2020 (aktualna wersja)

Umowa Partnerstwa 2021-2027 (aktualna wersja)

Raporty dostępne na stronie <http://udsc.gov.pl/> oraz na stronie www.dane.gov.pl - szczegółowe statystyki dotyczące sytuacji obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową i na stronie <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Dane z GUS, m.in.: BDL, Dziedzinowe Bazy Wiedzy, Monitoring sytuacji uchodźców ukraińskich objętych ochroną tymczasową w 2023 roku, GUS, 2024

Rafał Cekiera Sytuacja obcokrajowców w województwie śląskim- między pandemią a wojną w Ukrainie

<https://www.prosilesia.pl/resources/upload/ED%20%C5%9Alaskie/RAPORT-%20Sytuacja%20obcokrajowc%C3%B3w.pdf>

Ewaluacja ex-ante programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027, Evalu, Ecorys, 2021

Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej cudzoziemców w województwie śląskim wraz z oceną możliwości wsparcia tej grupy w ramach RPO WSL na lata 2014-2020

Analizy i badania dostępne na stronie: <https://wupkatowice.praca.gov.pl/analizy-i-badania>

Raport ZUS Cudzoziemcy na polskim rynku pracy w 2023 roku,

Raporty i opracowania dotyczące sytuacji OPT na polskim rynku pracy oraz sytuacji uczniów OPT w polskich szkołach zidentyfikowane w trakcie badania, w tym: raport Amnesty International pn. Uchodźcy z Ukrainy w Polsce, raport NBP pn. Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2023 roku. Raport z badania ankietowego, Długosz P. Trauma wojenna uchodźców ukraińskich przebywających w Polsce, Studia Polityczne 2022, tom 50, nr 4, Długosz, P., Kryvachuk, L., Izdebska-Długosz, D. (2022).

Uchodźcy wojenni z Ukrainy – życie w Polsce i plany na przyszłość. Lublin: Wydawnictwo Academicon,

<https://doi.org/10.52097/acapress.9788362475971>, Badania z udziałem uchodźców z Ukrainy: Potrzeby, intencje i wyzwania integracyjne w Polsce, Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji, Biuro krajowe Polska, 2023, Monitoring sytuacji uchodźców ukraińskich w Polsce, raport 2024,

International Rescue Comitee, NOTA PRZEDSTAWIAJACA ASPEKTY PŁCI:i ZRÓDŁA UTRZYMANIA I DOSTEP DO PRACY WSRÓD UCHODZCÓW Z UKRAINY W KRAJACH SASIEDNICH, UN Women, 2023, RAPORT MOBILNOŚCI TRANSGRANICZNEJ 2023 BADANIE SOCJOLOGICZNE - EDYCJA IV, "Z Polski do Niemiec. Nowe trendy ukraińskiej migracji uchodźczej" Platforma Migracyjna EWL, Fundacja Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego,

raporty Ośrodka Badań nad Migracjami przy UW, np. Agata Górny, Potrzeby osób doświadczających przymusowej migracji z Ukrainy, Kamil Matuszczyk, Sara Bojarczuk, The evolution of the migration industry – how have employers been supported in sourcing their workforce, Maciej Tygielski, Kamil Matuszczyk, Kseniya Homel, Ustawodawstwo o ochronie tymczasowej i jak wykorzystać

potencjał migrantek na rynku pracy: dobre praktyki i rekomendacje, Marcin Górski, Wpływ specustawy ukraińskiej na sytuację prawną migrantów przymusowych z Ukrainy na polskim rynku pracy, Olena Fedyuk, IVANNA KYLIUSHYK, IULIIA LASHCHUK, New (im)possibilities for agriculture and domestic services in Poland and Italy? Navigating legal solutions and social organisations' support for Ukrainian women displaced by the full-scale invasion of Ukraine in 2022, Karolina Łukasiewicz, Tanzilya Oren, Saumya Tripathi, Local welfare system response to refugees: between innovations, efficiency, and creating unequal opportunities, raport SelectivveTank

Dynamika populacji Ukraińców w Polsce w latach 2022-2023, raport pn. Obywatele Ukrainy w Polsce i na polskim rynku pracy. Nowe wyzwania i perspektywy – wyniki badania przeprowadzonego przez Platformę Migracyjną EWL, Fundację EWL i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, raporty GremiPersonal: Jak zmienił się rodzaj zakwaterowania Ukraińców w Polsce w ciągu dwóch lat, Dwa razy mniej Ukraińców niż rok temu planuje zostać w Polsce.

5.2 Załącznik nr 2. Zestawienie liczby obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową w województwie śląskim w latach 2022-2024

W osobnym pliku excel.

5.3 Załącznik nr 3. Zestawienie tabelaryczne rozwiązań przyjętych w pozostałych programach unijnych na lata 2021-2027

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)
<p>Wysokość alokacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działanie FERS.04.10 Wspieranie procesów zarządzania migracjami zarobkowym, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego: <ul style="list-style-type: none"> ○ 6 516 854 EUR (alokacja ogółem) ○ 5 377 619 EUR (alokacja UE)   • Działanie FERS.04.11: 5 842 697 EUR (alokacja ogółem), 4 821 314 EUR (alokacja UE)
Forma wsparcia: Dotacje
Zakres przedmiotowy wsparcia:

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)
Wsparcie w ramach tego programu jest szeroko zakrojone i obejmuje różnorodne działania mające na celu integrację i wsparcie obywateli państw trzecich, zarówno w kontekście rynku pracy, jak i szerszej integracji społeczno-gospodarczej.
<p>Forma wdrażania wsparcia:</p> <p>Wsparcie realizowane jest jako wypracowanie i wdrożenie modelu obsługi cudzoziemców przez publiczne służby zatrudnienia oraz stworzenie i modernizację punktów obsługi cudzoziemców.</p>
<p>Typ beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ beneficjenta – ogólny <ul style="list-style-type: none"> ○ Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Przedsiębiorstwa, Służby publiczne   • Grupa docelowa <ul style="list-style-type: none"> ○ administracja publiczna (w tym rządowa) oraz podległe jej organy i jednostki organizacyjne, cudzoziemcy, instytucje rynku pracy (w tym publiczne służby zatrudnienia), JST oraz podległe im podmioty, organizacje pozarządowe, partnerzy społeczni, pracodawcy
<ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 82,52% • Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 100%
<p>Minimalny wkład własny beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nie dotyczy
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doświadczenie w organizowaniu targów pracy, • doświadczenie w prowadzeniu szkoleń z zakresu tematyki migracyjnej, • doświadczenie we współpracy międzynarodowej.
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2014-2020
<p>Wysokość alokacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Azyl: 10,38% całkowitej alokacji • Integracja/Legalna migracja: 34,88% całkowitej alokacji • Powroty: 12,83% całkowitej alokacji

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2014-2020
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc techniczna: 4,25% całkowitej alokacji
<p>Forma wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacja
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia:</p> <p>Program przewiduje szerokie spektrum działań integracyjnych, wsparcie dla różnych grup beneficjentów oraz współpracę na różnych szczeblach administracji w celu efektywnego wdrożenia i monitorowania realizacji projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integracja, • pomoc materialna, • opieka zdrowotna, • psychologiczna i socjalna, • szkolenia językowe i zawodowe, • kampanie informacyjne, • działania preintegracyjne • działania na rzecz łączenia rodzin.
<p>Forma wdrażania wsparcia:</p> <p>Wsparcie jest dedykowane bezpośrednio beneficjentom oraz poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, które dostarczają pomoc materialną, usługi pomocnicze oraz wsparcie w zakresie procedur administracyjnych i prawnych.</p>
<p>Typ beneficjenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obywatele państw trzecich, w tym beneficjenci ochrony międzynarodowej, osoby przesiedlone, relokowane, studenci i absolwenci polskich uczelni
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zależy od rodzaju projektu i konkretnego działania.
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zależy od rodzaju projektu i konkretnego działania.
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdolność do realizacji celów integracyjnych, • przeszkolenie i kompetencje personelu, • zdolność do wprowadzenia trwałych rozwiązań.
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Europejski Korpus Solidarności
<p>Wysokość alokacji:</p> <p>Nieznana.</p>
<p>Forma wsparcia</p> <p>Wsparcie jest udzielane w formie dotacji lub finansowania opartego na kosztach jednostkowych, płatnościach ryczałtowych i stawkach zryczałtowanych.</p>
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja projektów wolontariatu, w tym wsparcie organizacyjne, • uzyskanie wiz i zezwoleń na pobyt, • zapewnienie odpowiednich warunków życia i pracy dla wolontariuszy, • wsparcie mentorskie • wsparcie dla osób młodych o mniejszych szansach.
<p>Forma wdrażania wsparcia:</p> <p>Finansowanie działalności NGO i ich wolontariuszy.</p>
<p>Typ beneficjenta:</p> <p>Uprawnione są organizacje publiczne lub prywatne, niedochodowe lub dochodowe, działające lokalnie, regionalnie, krajowo lub międzynarodowo. Mogą to być organizacje z państw członkowskich UE, państw trzecich stowarzyszonych z programem, lub państw trzecich niestowarzyszonych z programem.</p>
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieznana
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wkład zewnętrzny może pochodzić z zasobów własnych beneficjenta, wkładów finansowych osób trzecich lub dochodu generowanego przez projekt
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocena zdolności finansowej i operacyjnej wnioskodawcy do pełnej realizacji wnioskowanego projektu • Program przewiduje dodatkowe środki wsparcia i finansowanie dla osób młodych o mniejszych szansach, w tym imigrantów
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Wysokość alokacji

- FEDS.07.06 Integracja migrantów:
  - 41 916 290,00 EUR (alokacja ogółem)
  - 29 341 403,00 EUR (alokacja UE)

Forma wsparcia

- Dotacje

Zakres przedmiotowy wsparcia

Zakres wsparcia obejmuje budowanie potencjału instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej w strukturach takich jak pomoc społeczna, usługi medyczne, wsparcie psychologiczne, rynek pracy oraz system edukacji, a także organizacji społeczeństwa obywatelskiego:

- Rozwój wolontariatu wspierającego integrację OPT.
- Doskonalenie nauczycieli w zakresie prowadzenia zajęć z cudzoziemcami.
- Wdrażanie nowych rozwiązań w pracy z uczniem obcojęzycznym.
- Nauczanie języka polskiego jako języka obcego.
- Kształcenie i praca asystenta kulturowego.
- Zapewnienie wsparcia tłumaczy, konsultantów i asystentów międzykulturowych.
- Tworzenie bazy osób wspomagających OPT, z doświadczeniem migracji, i ich szkolenie z różnych dziedzin (p.. szkolnictwo, zawodowe, psychologiczne, kulturowe) w celu zapewnienia wsparcia merytorycznego.
- Działania na rzecz społeczności przyjmującej, obejmujące również obywateli państw trzecich i ich rodziny.

Forma wdrażania wsparcia

Wsparcie jest wdrażane poprzez tworzenie i funkcjonowanie Centrów Integracji oraz kompleksowe działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej.

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta – ogólny
  - Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Służby publiczne
- Typ beneficjenta – szczegółowy
  - Instytucje integracji i pomocy społecznej, Instytucje rynku pracy, Jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Lokalne Grupy Działania, Niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej, Organizacje pozarządowe, Organizacje zrzeszające pracodawców, Podmioty ekonomii społecznej, Uczelnie

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Grupa docelowa <ul style="list-style-type: none"> ○ JST oraz podległe im podmioty, kadra realizująca działania w obszarze usług społecznych, obywatele państw trzecich, obywatele państw trzecich dotknięci/zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, partnerzy społeczni i środowisko organizacji społeczeństwa obywatelskiego, podmioty tworzące nowe punkty pomocowe świadczące wsparcie na rzecz obywateli państw trzecich, pracodawcy, społeczność przyjmująca
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 70% • Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 5%
<p>Przewidywane kryteria i preferencje wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grupa docelowa: Preferencje dla osób przebywających w Polsce w związku z agresją Federacji Rosyjskiej w Ukrainie. • Wsparcie: Projekt musi odpowiadać na zidentyfikowane problemy i potrzeby w zakresie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich. • Indywidualizacja wsparcia: Wsparcie musi być zindywidualizowane i dostosowane do specyficznych potrzeb osób wspieranych.
<p>Przewidywana liczba obiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027
<p>Wysokość alokacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • FEKP.08.23 Wspieranie integracji obywateli państw trzecich: <ul style="list-style-type: none"> ○ 8 235 294,12 EUR (alokacja ogółem) ○ 7 000 000,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
Zakres przedmiotowy wsparcia

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

Wsparcie ma na celu kompleksową integrację społeczną i ekonomiczną obywateli państw trzecich, co obejmuje edukację, pomoc prawną i psychologiczną, wsparcie mieszkaniowe oraz aktywizację zawodową:

- Nauka języka polskiego, także dla osób o szczególnych potrzebach (np. osoby niepiśmienne, osoby starsze, młodzież).
- Integracja dzieci obywateli państw trzecich, w tym we współpracy ze szkołami.
- Poradnictwo psychologiczne, obywatelskie, prawne, antydyskryminacyjne.
- Warsztaty i asysta kulturowa.
- Tworzenie miejsc spotkań lokalnych społeczności.
- Wsparcie mieszkaniowe i integracja społeczno-ekonomiczna

Forma wdrażania wsparcia

Wsparcie jest wdrażane poprzez tworzenie i funkcjonowanie Centrów Integracji oraz kompleksowe działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej.

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta – ogólny
  - Administracja publiczna, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Służby publiczne
- Typ beneficjenta – szczegółowy
  - Instytucje integracji i pomocy społecznej, Instytucje rynku pracy, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Kościoły i związki wyznaniowe, Lokalne Grupy Działania, Niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Podmioty ekonomii społecznej, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS
- Grupa docelowa
  - obywatele państw trzecich, otoczenie obywateli państw trzecich, w tym migrantów, w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
- Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%

Minimalny poziom wkładu własnego projektu

- Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 5%

Przewidywane kryteria i preferencje wsparcia

- Wnioskodawca musi uzasadnić potrzebę realizacji projektu w kontekście problemów grupy docelowej i określić sposób rekrutacji

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Wnioskodawca musi odpowiednio dobrać zadania do problemów i celów projektu, a także zapewnić racjonalny harmonogram zadań • Wnioskodawca musi przewidzieć preferencje dla osób objętych ochroną czasową po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę • Projekt musi umożliwiać wsparcie obywatelom państw trzecich z całego województwa kujawsko-pomorskiego • Projekt musi zapewniać komplementarność i synergię z innymi działaniami finansowanymi ze środków z EFS+ i innych funduszy
<p>Przewidywana liczba obiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027
<p>Wysokość alokacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działanie FELU.08.03 Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich: <ul style="list-style-type: none"> ○ 15 223 529,00 EUR (alokacja ogółem) ○ 12 940 000,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia</p> <p>Wsparcie ma na celu kompleksową integrację społeczną i ekonomiczną obywateli państw trzecich, obejmując szeroki zakres działań edukacyjnych, poradniczych oraz wspierających aktywizację zawodową i społeczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nauka języka polskiego dla osób o szczególnych potrzebach, takich jak osoby niepiśmienne, starsze i młodzież • Integracja dzieci obywateli państw trzecich we współpracy ze szkołami • Poradnictwo psychologiczne, obywatelskie, prawne i antydyskryminacyjne • Warsztaty i asysta kulturowa dotycząca polskiego systemu pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, oraz pomoc w pozyskaniu i wynajmie mieszkania • Tworzenie miejsc spotkań lokalnych społeczności połączonych z programami wspierającymi integrację kulturową • Integracja społeczno-ekonomiczna i wsparcie mieszkaniowe
<p>Forma wdrażania wsparcia</p>

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027
Wsparcie jest wdrażane poprzez tworzenie i funkcjonowanie Centrów Integracji oraz kompleksowe działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej.
<p>Typ beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ beneficjenta – ogólny <ul style="list-style-type: none"> ○ Administracja publiczna, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Służby publiczne   • Grupa docelowa <ul style="list-style-type: none"> ○ obywatele państw trzecich, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, partnerzy społeczni, partnerzy społeczni (ich członkowie i przedstawiciele), partnerzy społeczni i środowisko organizacji społeczeństwa obywatelskiego, pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich, pracownicy instytucji publicznych pracujący z obywatelami państw trzecich, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele partnerów społecznych, społeczeństwo przyjmujące
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85% • Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 15%
<p>Przewidywane kryteria i preferencje wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z komunikatem Komisji Europejskiej dotyczącym Planu działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027 • Komplementarność z działaniami finansowanymi ze środków EFS+ i programu FAMI. Projekty muszą być realizowane w połączeniu z innymi typami projektów, np. wsparciem aktywizacji zawodowej • Uczestnikami projektu muszą być obywatele państw trzecich, pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich, pracownicy instytucji publicznych pracujących z obywatelami państw trzecich oraz społeczeństwo przyjmujące. • Preferowane będą osoby, które po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę zostały objęte ochroną czasową. • Projekt musi uwzględniać utworzenie i funkcjonowanie Centrum Integracji. • Wsparcie musi być zindywidualizowane i dostosowane do specyficznych potrzeb osób wspieranych. • Projekt musi odpowiadać na problemy i potrzeby w zakresie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich.

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Co najmniej 40% uczestników projektu musi być objętych wsparciem w formie szkoleń, z czego co najmniej 60% uzyska kwalifikacje/kompetencje. • Wnioskodawca musi zapewnić, że działania w ramach projektu nie są finansowane z innych środków publicznych i są komplementarne do działań finansowanych z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.
<p>Przewidywana liczba obiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
<p>Wysokość alokacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FELB.06.12 Integracja obywateli państw trzecich: <ul style="list-style-type: none"> ○ 4 705 882,00 EUR (alokacja ogółem) ○ 4 000 000,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia</p> <p>Wsparcie ma na celu kompleksową integrację społeczno-gospodarczą obywateli państw trzecich, obejmując szeroki zakres działań edukacyjnych, poradniczych oraz wspierających aktywizację zawodową i społeczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nauka języka polskiego • Zajęcia kulturalne • Doradztwo zawodowe • Szkolenia zawodowe i staże • Pomoc prawna i wsparcie psychologiczne • Pomoc w zapewnieniu opieki nad dzieckiem i znalezieniu zakwaterowania
<p>Forma wdrażania wsparcia</p> <p>Wsparcie jest wdrażane poprzez tworzenie i funkcjonowanie Centrów Integracji oraz kompleksowe działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej.</p>
<p>Typ beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beneficjentami są obywatele państw trzecich (OPT), w tym migranci zarobkowi oraz zatrudniające ich przedsiębiorstwa
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%

Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 15%
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak – realizacja jedynie naboru pozakonkursowego
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027
<p>Wysokość alokacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FELD.07.07 Integracja obywateli państw trzecich: <ul style="list-style-type: none"> ○ 14 512 000,00 EUR (alokacja UE)   • FELD.07.08 Integracja obywateli państw trzecich – ZIT <ul style="list-style-type: none"> ○ 488 000,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia</p> <p>Wsparcie ma na celu kompleksową integrację społeczno-gospodarczą obywateli państw trzecich, obejmując szeroki zakres działań edukacyjnych, poradniczych oraz wspierających aktywizację zawodową i społeczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integracja społeczna, zawodowa i edukacyjna obywateli państw trzecich • Budowa zdolności i potencjału instytucji i organizacji wspierających obywateli państw trzecich • Budowa potencjału JST w celu ułatwienia dostępu do usług dla obywateli państw trzecich • Przewycięzanie segregacji, uprzedzeń i dyskryminacji obywateli państw trzecich, w szczególności na rynku pracy • Wsparcie społeczeństwa przyjmującego
<p>Forma wdrażania wsparcia</p> <p>Wsparcie jest wdrażane poprzez tworzenie i funkcjonowanie Centrów Integracji oraz kompleksowe działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej.</p>

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta – ogólny
  - Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje ochrony zdrowia, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Służby publiczne
- Typ beneficjenta – szczegółowy
  - Duże przedsiębiorstwa, Instytucje integracji i pomocy społecznej, Instytucje kultury, Instytucje rynku pracy, Instytucje sportu, Izby gospodarcze, Jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Kluby sportowe, centra sportu, Kościoły i związki wyznaniowe, MŚP, Niepubliczne instytucje kultury, Niepubliczne instytucje sportu, Niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej, Niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, Organizacje pozarządowe, Organizacje zrzeszające pracodawców, Ośrodki kształcenia dorosłych, Podmioty ekonomii społecznej, Publiczne zakłady opieki zdrowotnej, Szkoły i inne placówki systemu oświaty, Uczelnie, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS, Związki zawodowe
- Grupa docelowa
  - obywatele państw trzecich oraz członkowie ich rodzin, przebywający na terenie regionu, pracownicy i wolontariusze JST oraz ich jednostek organizacyjnych, pracownicy lub przedstawiciele podmiotów działających na rzecz obywateli państw trzecich, pracownicy lub przedstawiciele podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa łódzkiego, planujących zatrudnić lub zatrudniających osoby obcego pochodzenia, społeczność przyjmująca

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
- Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%

Minimalny poziom wkładu własnego projektu

- Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 15%

Przewidywane kryteria doboru beneficjentów

- Projekt musi być skierowany do osób spoza krajów UE, Norwegii, Islandii, Liechtensteinu i Szwajcarii
- Wsparcie musi być adekwatne do potrzeb uczestników
- Projekt powinien angażować zarówno migrantów, jak i społeczeństwo przyjmujące.

Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Projekt powinien uwzględniać preferencje dla osób objętych ochroną czasową po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę • Projekt przewidujący utworzenie Centrum Integracji Cudzoziemców może otrzymać dodatkowe 5 punktów.
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • FEMP.06.19 Kompleksowe wsparcie obywateli państw trzecich: <ul style="list-style-type: none"> ○ 12 154 039,00 EUR (alokacja ogółem) ○ 10 330 933,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia:</p> <p>Wsparcie zaplanowane w ramach działania ma na celu efektywną integrację obywateli państw trzecich, zarówno społeczną, jak i zawodową:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integracja społeczno-kulturowa, • podnoszenie znajomości języka polskiego, • wsparcie instytucji publicznych w relacjach z obywatelami państw trzecich, • działania kulturalne i rekreacyjne.
<p>Forma wdrażania wsparcia</p> <p>Projekty będą realizowane w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie.</p>
<p>Typ beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ beneficjenta – ogólny <ul style="list-style-type: none"> ○ Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje ochrony zdrowia, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, Służby publiczne   • Grupa docelowa <ul style="list-style-type: none"> ○ obywatele państw trzecich, obywatele państw trzecich oraz członkowie ich rodzin, przebywający na terenie regionu, obywatele państw trzecich, ich rodziny i otoczenie, podmioty działające na rzecz obywateli państw trzecich, pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich, pracownicy instytucji publicznych pracujący z obywatelami państw trzecich

Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85% • Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 5%
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak specyficznych kryteriów
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • FEMA.08.04 Integracja społeczno-zawodowa obywateli państw trzecich: <ul style="list-style-type: none"> ○ 20 647 072,00 EUR (alokacja ogółem) ○ 16 500 007,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia:</p> <p>Wsparcie przewidziane w Programie ma na celu integrację społeczno-zawodową obywateli państw trzecich poprzez różnorodne działania edukacyjne, zawodowe i społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poradnictwo prawne, obywatelskie, psychologiczne, • usługi doradcze i szkoleniowe, • pomoc w procesie nostryfikacji dyplomów • kursy języka polskiego
<p>Forma wdrażania wsparcia</p> <p>Wsparcie wdrażane jest jako oddzielne działania, jak również jako element dodatkowy dla beneficjentów. Realizacja wsparcia odbywa się poprzez Centra Integracji Cudzoziemców oraz różne inicjatywy skierowane bezpośrednio do migrantów i ich otoczenia</p>
<p>Typ beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ beneficjenta – ogólny

Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> ○ Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Służby publiczne
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85% • Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie z regulaminem naboru
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preferencje dla osób objętych ochroną czasową po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. • Preferencje dla osób w wieku 15-29 lat w ramach gwarancji dla młodzieży. • Preferencje punktowe dla projektów skierowanych na obszary strategicznej interwencji
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027
<p>Wysokość alokacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FEOP.06.04 Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej: <ul style="list-style-type: none"> ○ 16 229 187 EUR (alokacja ogółem) ○ 13 794 809 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia:</p> <p>Obejmuje aktywizację zawodową, podnoszenie kwalifikacji, wsparcie finansowe na założenie działalności gospodarczej, pomoc prawną oraz kampanie świadomościowe</p>
<p>Forma wdrażania wsparcia</p> <p>Wsparcie będzie realizowane poprzez realizację kompleksowych programów adaptacyjnych i integracyjnych skierowanych bezpośrednio do obywateli państw trzecich oraz ich pracodawców:</p>

Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027

- Działania integracyjne poprzez aktywności kulturalne, rekreacyjne, spotkania, warsztaty, itp.
- przybliżanie kultury, kuchni, obyczajów i tradycji polskich dla cudzoziemców oraz poznawcze działania dla mieszkańców regionu.
- Wsparcie instytucji publicznych w zakresie budowania relacji z obywatelami państw trzecich, integracji cudzoziemców i komunikacji wielokulturowej
- pomoc w integracji na rynku pracy, w tym zwalczanie dyskryminacji, tłumaczenia dokumentów, nauka języka polskiego u pracodawcy
- budowanie postawy społeczeństwa przyjmującego, szkolenia z komunikacji wielokulturowej, organizacja konferencji i kampanii społecznych.

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta ogólny:
  - Administracja publiczna, organizacje społeczne i związki wyznaniowe, przedsiębiorstwa, służby publiczne
- Typ beneficjenta szczegółowy:
  - Duże przedsiębiorstwa, instytucje integracji i pomocy społecznej, instytucje rynku pracy, Jednostki Samorządu Terytorialnego, małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej
- Grupa docelowa:
  - Bezpaństwowcy, obywatele państw trzecich, w tym migranci i ich otoczenie, osoby o nieokreślonym obywatelstwie, podmioty działające na rzecz obywateli państw trzecich, podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne, pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich, społeczeństwo przyjmujące

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
- Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%

Minimalny poziom wkładu własnego projektu

- Minimalny poziom wkładu własnego projektu wynosi 5%

Przewidywane kryteria doboru beneficjentów

- osoby objęte ochroną czasową po agresji Rosji na Ukrainę
- osoby w wieku 15-29 lat w ramach wsparcia na rzecz młodzieży
- Dodatkowe kryteria mogą dotyczyć realizacji projektów na obszarach strategicznej interwencji.

Przewidywana liczba odbiorców wsparcia

- **brak informacji**

Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • FEPK.07.17 Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich: <ul style="list-style-type: none"> ○ 17 231 891,00 EUR (alokacja ogółem) ○ 14 647 107,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia</p> <p>Działania na rzecz zwiększenia udziału obywateli państw trzecich w rynku pracy oraz działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie partnerstw/sieci współpracy z władzami lokalnymi, partnerami społecznymi, organizacjami w celu wymiany doświadczeń i koordynacji działań. • Działania wspierające społeczeństwo przyjmujące, rozwój kadr, szkolenia dla osób pracujących z OPT z instytucji publicznych i niepublicznych. • Działania motywujące OPT do aktywności obywatelskiej, zakładania nowych organizacji, wyłanianie liderów lokalnych. • Prowadzenie badań, ekspertyz dot. sytuacji OPT, opracowanie strategii identyfikacji potrzeb zgłaszanych przez pracodawców. • Szkolenia mające na celu zapoznanie z rynkiem pracy, prawem pracy, relacjami w środowisku pracy. • Usługi doradztwa zawodowego, pośrednictwo pracy, staże zawodowe. • Wsparcie w procesie legalizacji pobytu i pracy. • Działania na rzecz uzupełnienia i potwierdzenia kwalifikacji zawodowych. • Szkolenia dla doradców zawodowych z zakresu kompetencji międzykulturowych oraz pracy z OPT. • Szkolenia i doradztwo dla pracodawców z zakresu legalizacji pobytu, rekrutacji i zatrudniania OPT, organizacji międzykulturowego środowiska pracy.
<p>Forma wdrażania wsparcia</p> <p>Wsparcie obejmuje projekty z zakresu aktywizacji zawodowej, integracji społecznej oraz wsparcia adaptacyjnego.</p>
<p>Typ beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ beneficjenta – ogólny <ul style="list-style-type: none"> ○ Administracja publiczna, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Służby publiczne   • Typ beneficjenta – szczegółowy

Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

- Centra aktywności lokalnej, Instytucje integracji i pomocy społecznej, Instytucje rynku pracy, Jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Kościoły i związki wyznaniowe, Lokalne Grupy Działania, Niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej, Organizacje pozarządowe, Partnerstwa instytucji pozarządowych, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Podmioty ekonomii społecznej, Podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego
- Grupa docelowa
  - obywatele państw trzecich, migranci i uchodźcy (szczególnie osoby opuszczające Ukrainę w związku z agresją Federacji Rosyjskiej), otoczenie obywateli państw trzecich, w tym migrantów, w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze, podmioty tworzące nowe punkty pomocowe świadczące wsparcie na rzecz obywateli państw trzecich, pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich, pracownicy instytucji publicznych pracujący z obywatelami państw trzecich, rodziny obywateli państw trzecich dotkniętych/zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, społeczeństwo przyjmujące

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
- Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%

Minimalny wkład własny beneficjenta

- Minimalny poziom wkładu własnego projektu wynosi 5%

Przewidywane kryteria doboru beneficjentów

- działania skierowane na obszary strategicznej interwencji
- osoby objęte ochroną czasową po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę

Przewidywana liczba obiorców wsparcia

- Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem wynosić będzie 5 000 osób, w tym 1 000 osób objętych ochroną czasową oraz uchodźców

Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

Wysokość alokacji

Trudna do oszacowania.

Forma wsparcia

- Dotacje

Zakres przedmiotowy wsparcia:

Zakres wsparcia dla obywateli państw trzecich obejmuje różnorodne działania mające na celu integrację społeczną, zawodową, zdrowotną i edukacyjną:

- poradnictwo specjalistyczne, działania mające na celu przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, samodzielności oraz aktywności zawodowej i społecznej.
- kursy języka polskiego
- szkolenia zawodowe
- dostarczanie informacji na temat życia w Polsce.
- Wsparcie w dostępie do usług społecznych i zdrowotnych, w tym działania w zakresie teleopieki oraz wsparcie dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.
- Wsparcie obejmuje usługi animacyjne, inkubacyjne, biznesowe oraz pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy.
- Usługi dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, takie jak asystentura rodzinna, mediacje, poradnictwo specjalistyczne oraz interwencje kryzysowe.

Forma wdrażania wsparcia

Rozproszona w różnych działaniach dotyczących wzmocnienia: edukacji i usług społecznych.

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta – ogólny:
  - Administracja publiczna, instytucje nauki i edukacji, instytucje ochrony zdrowia, organizacje społeczne i związki wyznaniowe, przedsiębiorstwa, służby publiczne
- Typ beneficjenta – szczegółowy:
  - Duże przedsiębiorstwa, instytucje integracji i pomocy społecznej, instytucje rynku pracy, jednostki samorządu terytorialnego, MŚP, niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
- Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%

Minimalny poziom wkładu własnego projektu

- Zależnie od działania

Przewidywane kryteria doboru beneficjentów

Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> osoby bierne zawodowo lub chcące założyć działalność w sektorze ekonomii społecznej osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym osoby uciekające z terenu Ukrainy oraz otoczenie tych osób (m.in. rodzina, środowisko lokalne).
<p>Przewidywana liczba obiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> brak informacji

Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
<p>Wysokość alokacji: Wysokość alokacji UE (EUR)</p> <ul style="list-style-type: none"> FEPM.05.15 Integracja migrantów – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego: <ul style="list-style-type: none"> 5 006 056,00 EUR (alokacja UE)   FEPM.05.16 Integracja migrantów – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego: <ul style="list-style-type: none"> 6 118 512,00 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia:</p> <p>Usługi dla cudzoziemców, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Integracja społeczna i kulturalna migrantów - kursy języka polskiego oraz szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce szkolenia zawodowe Wspieranie pracodawców w procesie integracji cudzoziemców na rynku pracy Działania wspomagające edukację dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracyjnym Pomoc psychologiczna, prawna, bytowa, zdrowotna i tłumaczeniowa dla migrantów doświadczających wykluczenia
<p>Forma wdrażania wsparcia:</p> <p>Wsparcie realizowane jest jako element dodatkowy dla beneficjentów.</p>
<p>Typ beneficjenta</p>

Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

- **Typ beneficjenta – ogólny**
  - Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje ochrony zdrowia, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, Służby publiczne
- **Grupa docelowa**
  - instytucje otoczenia biznesu (IOB), obywatele państw trzecich dotknięci/zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym, organizacje pracodawców, pracodawcy, pracownicy instytucji publicznych pracujący z obywatelami państw trzecich, pracownicy organizacji pozarządowych, rodziny obywateli państw trzecich dotkniętych/zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wolontariusze organizacji pozarządowych

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
- Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%

Minimalny poziom wkładu własnego projektu:

- Minimalny poziom wkładu własnego projektu wynosi 5%

Przewidywane kryteria doboru beneficjentów

- Projekty realizowane w partnerstwie organizacji pozarządowych z instytucjami integracji i pomocy społecznej
- Projekty realizowane przez Centra Usług Społecznych lub prowadzące do powstania tego typu centrów
- Projekty wykorzystujące potencjał organizacji pozarządowych/podmiotów ekonomii społecznej/przedsiębiorstw społecznych jako realizatorów usług społecznych oraz jednocześnie przyczyniające się do wzmocnienia infrastrukturalnego i ekonomicznego ww. podmiotów

Przewidywana liczba odbiorców wsparcia

- brak informacji

Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027

Wysokość alokacji:

- Działanie FEPZ.06.17:
  - 25 000 000 EUR (alokacja UE)
- Działanie FEPZ.05.08:
  - 5 000 000 EUR (alokacja UE)

Forma wsparcia

- Dotacje

Zakres przedmiotowy wsparcia:

Kompleksowe wsparcie migrantów i ich rodzin:

- doradztwo, szkolenia zawodowe
- kursy językowe,
- wsparcie psychologiczne,
- wsparcie prawne i antydyskryminacyjne,
- wsparcie w nostryfikacji dyplomów,
- wsparcie w zakresie mieszkaniowym.

Forma wdrażania wsparcia

Wsparcie jest wdrażane poprzez kompleksowe wsparcie migrantów i ich rodzin oraz integrację społeczno-ekonomiczną na rynku pracy.

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta – ogólny
  - Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Służby publiczne

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Działanie FEPZ.06.17
  - Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
  - Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
- Działanie FEPZ.05.08
  - Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%
  - Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 85%

Minimalny poziom wkładu własnego projektu:

- Nie podano.

Przewidywane kryteria doboru beneficjentów:

- Zgodność z wytycznymi dotyczącymi realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027
- Zasada DNSH (Do No Significant Harm)
- Skuteczność integracji społeczno-gospodarczej

Przewidywana liczba obiorców wsparcia:

- brak informacji

Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027

Wysokość alokacji:

- FESW.09.03 Aktywna integracja społeczna i zawodowa obywateli państw trzecich:
  - 4 872 916 EUR (alokacja ogółem)
  - 4 141 979 EUR (alokacja UE)

Forma wsparcia

- Dotacje

Zakres przedmiotowy wsparcia

Ukierunkowane na kompleksowe wsparcie społeczno-zawodowe obywateli państw trzecich, zapewniając im różnorodne formy pomocy, od doradztwa i szkoleń, po tworzenie centrów integracyjnych:

- Doradztwo, poradnictwo, mentoring
- Szkolenia zawodowe (np. na opiekuna osoby potrzebującej wsparcia)
- Szkolenia i doradztwo dla pracodawców w zakresie rekrutacji pracowników migracyjnych, organizacji międzykulturowego środowiska pracy, przeciwdziałania dyskryminacji
- Kompleksowe zintegrowane wsparcie z elementami usług społecznych, edukacji, kultury
- Tworzenie Centrów Integracji Cudzoziemców

Forma wdrażania wsparcia

Wsparcie będzie realizowane jako oddzielne działania oraz jako element dodatkowy dla beneficjentów.

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta – ogólny
  - Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje ochrony zdrowia, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne
- Grupa docelowa
  - obywatele państw trzecich dotknięci/zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym, podmioty tworzące nowe punkty pomocowe świadczące wsparcie na rzecz obywateli państw trzecich, pracodawcy, pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich, pracownicy instytucji publicznych pracujący z obywatelami państw trzecich, rodziny obywateli państw trzecich dotkniętych/zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85%

Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
<p>Minimalny poziom wkładu własnego projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimalny poziom wkładu własnego projektu wynosi 5%
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komplementarność z innymi projektami finansowanymi ze środków UE lub krajowych • utworzenie Centrum Integracji Cudzoziemców, które oferuje kompleksową pomoc ekspercką, w tym pomoc psychologiczną, doradztwo zawodowe, naukę języka polskiego, porady prawne i usługi tłumacza przysięgłego
<p>Przewidywana liczba obiorców wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji

Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027
<p>Wysokość alokacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działanie FEWM.09.03: <ul style="list-style-type: none"> ○ 10 124 567 EUR (alokacja ogółem) ○ 8 605 882 EUR (alokacja UE)   • Działanie FEWM.07.08: <ul style="list-style-type: none"> ○ 9 893 831 EUR (alokacja ogółem) ○ 8 409 756 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotacje
<p>Zakres przedmiotowy wsparcia:</p> <p>Aktywizacja i integracja społeczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kursy języka polskiego, • szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej, • wsparcie w zakresie kontaktów z lokalnymi instytucjami, • pomoc psychologiczna i prawna.
<p>Forma wdrażania wsparcia</p> <p>Projekty mogą być realizowane jako oddzielne działania lub jako element dodatkowy dla beneficjentów.</p>
<p>Typ beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ beneficjenta – ogólny

Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027
<ul style="list-style-type: none"> ○ Administracja publiczna, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Przedsiębiorstwa, Służby publiczne ● Typ beneficjenta – szczegółowy: <ul style="list-style-type: none"> ○ Centra aktywności lokalnej, Instytucje integracji i pomocy społecznej, Instytucje kultury, Jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, Jednostki Samorządu Terytorialnego, MŚP, Niepubliczne instytucje kultury, Niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej, Organizacje pozarządowe, Podmioty ekonomii społecznej   ● Grupa docelowa <ul style="list-style-type: none"> ○ obywatele państw trzecich, ich rodziny i otoczenie, społeczeństwo przyjmujące
<p>Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 85% ● Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%
<p>Minimalny wkład własny beneficjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Minimalny poziom wkładu własnego projektu wynosi 5%
<p>Przewidywane kryteria doboru beneficjentów</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Preferowane są projekty partnerskie, zwłaszcza wielosektorowe, oraz te realizowane przez podmioty ekonomii społecznej ● Wsparcie skoncentrowane na osobach legalnie przebywających w Polsce, preferencyjnie tych objętych ochroną czasową po agresji na Ukrainę ● Uwzględnienie specyfiki migracji do regionu oraz potrzeb lokalnego rynku pracy
<p>Przewidywana liczba odbiorców wsparcia</p> <p>Przewidywana liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie wynosi około 5 000.</p>

Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
<p>Wysokość alokacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● FEWP.06.12 Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich, w tym migrantów: <ul style="list-style-type: none"> ○ 20 000 000 EUR (ogółem) ○ 14 000 000 EUR (alokacja UE)
<p>Forma wsparcia:</p>

- Dotacje

Zakres przedmiotowy wsparcia

Wsparcie obejmuje:

- kursy języka polskiego,
- kursy zawodowe,
- kursy adaptacyjne,
- wsparcie prawne i doradcze,
- wsparcie psychologiczne,
- adaptację i integrację społeczno-kulturalną
- rozwój kompetencji zawodowych.

Forma wdrażania wsparcia

Wsparcie realizowane jest poprzez oddzielne działania takie jak organizacja kursów, wsparcie prawne i psychologiczne, oraz funkcjonowanie Centrów Integracji Cudzoziemców.

Typ beneficjenta

- Typ beneficjenta – ogólny
  - Administracja publiczna, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Przedsiębiorstwa, Służby publiczne
- Grupa docelowa
  - bezpaństwowcy, obywatele państw trzecich, ich rodziny i otoczenie, osoby o nieokreślonym obywatelstwie, podmioty działające na rzecz obywateli państw trzecich, społeczeństwo przyjmujące

Maksymalny poziom dofinansowania w ramach konkursu

- Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie – 70%
- Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu – 95%

Minimalny wkład własny beneficjenta

- Minimalny poziom wkładu własnego projektu wynosi 5%

Przewidywane kryteria doboru beneficjentów

- Projekt musi być dostosowany do indywidualnych potrzeb uczestników i obejmować wsparcie w takich obszarach jak znajomość języka polskiego, rynek pracy, wykształcenie, kwalifikacje, różnice kulturowe itp. Niespełnienie tego kryterium skutkuje odrzuceniem wniosku
- Preferowane grupy wsparcia to osoby objęte ochroną czasową po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę
- Realizacja projektu w partnerstwie wielosektorowym, zwłaszcza z podmiotem ekonomii społecznej.

Przewidywana liczba obiorców wsparcia

- brak informacji